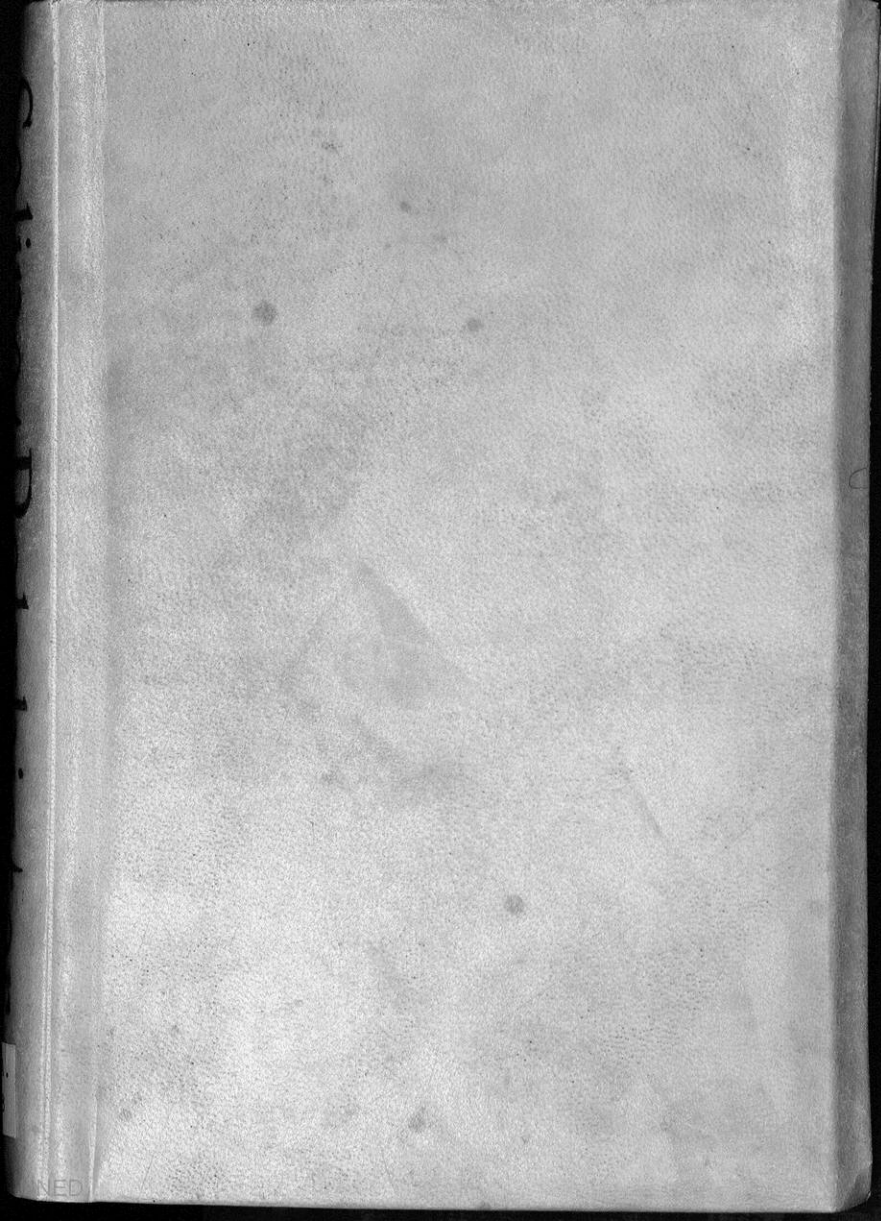




AI-

K.0000 153392

FA. 128

R. 137381



Clásicos
Latinos y Griegos



F.A.

128

R. 137381



Iulius Solinus.

C. I V L I I S O L I N I

Polyhistor, siue rerum Orbis memorabilium Collectanea, partim ad uetustissimorū exemplarium fidem restituta, partim scholijs illustrata.

Autoris vita per Ioannem Camertem accuratē collecta, initioq; operis præfixa.

Accessit his Index omniū capitū ordine digestorum.



L V G D V N I

Apud Hæredes Simonis Vincentij.

Julius Solinus.

C. I. N. L. I. S. O. L. I. N. I.

Polihistor, seu rerum Orbis

historiarum Collectanea, pars

prima ad uetus Historiam

pertinens, hanc restituta,

partem scholasticam

praefata.

Amoris viis per Joannem Cameracensem accuratè

collectis, hinc operis gratia.



L. N. G. D. N. I.

Abbas Monasterii Simonis & Iudee.

CIVILIS SOLI

NI VITA PER IOAN.

nem Camertem.



Va etate Iulius Solinus floruerit, nil certi à peritioribus prolitum est. Id accidisse crediderim, quòd eorum monumenta qui post eum scripserunt, Barbaris cuncta uastantibus, serè perierint uniuersa. Miror

Chronicorum supplementi obscurum scriptorem aliàs, tradidisse hunc Solinum Augusti Caesaris floruisse temporibus, cui & *τολμίσωρα* dedicasse commemorat. Còstat enim Solinum Vespasiani principis in hoc opere meminisse. Ex annorum autem inter utrūque Casarem computatione, euidens est non potuisse Solinum opus suum Augusto dicasse, & Vespasiani Casari res gestas retulisse. Meminit præterea Solinus Suetonij Paulini, quem Plinius se uidisse testatur. Huc accedit, quòd ex Pliniano fonte Solinus hauserit fermè omnia: cum tamen scribens hæc, infantia sua in operis Exordio, ueniam sibi dari postulet ab amico. Sed cum nusquam Plinij, per quem profecit, habuerit mentionem, suspicor uiuente adhuc Plinio opusculum hoc suum scripisse Solinum. Hinc factū forsitan, ut uiuentis non meminerit auctoris. Consimili ratione potuit euenire, ne unquā Plinius Dioscoridis, nobilis eiusdem cum eo temporis scrip-

A 2

ptoris

ptoris nomen recensuerit : cum constet tamen innumera ex eo in opus suū Pliniū trāstulisse. Eadē culpa poterit Dioscoridi imputari (nā uter ab utro surripuerit, apud Ammonē inueniri posset) si is oppressa Plinij mētiōe, tāta ex eo fuerit suffuratus. Qui de Xenophōtis, Platōisq; uita & moribus, pluraq; de iisdē alia exquisitissimē scripsere, tradūt nec Platonē Xenophōtis, nec cōtrā Xenophontem Platonis, cum esset uterq; Socratis discipulus, in tot utriusque uoluminibus inseruisse nomen.

Hi sunt inuidia nimirum, credite, mores,

Vt sua quā rarus tempora lector amet.

Pascitur in uiuis liuor, post fata quiescit.

Vera Nasonis sentētia. Quid de Macrobio? qui integras sepē paginas ex Gellio, de Placido? q ex Seruio. Acronē? qui ex Porphyriōne. Quid de sexcentis alijs, qui longas commētationes, suppressis unde sumpserint autoribus, ad uerbum sibi omnia tribuerunt? Nemo ambigit Aulum quoq; Gellium, latinæ linguae delicias, Liuiana lectione plurimum profecisse, cum tamen T. Liuium Latinorum historicorum longē principem, suarum Noctium noluerit esse participem. Nec assentior quorundam opinioni, qui ea spe Solinum nullam habuisse Plinij mētionem existimant, ut Plinij exemplaria deperirent penitus, sicq; eius Collectanea extarent sola, nec procedente tempore ab illo possent sua furta dignosci. qua mēte Florus & Iustinus laborasse creduntur. Esset utinam tot bonorum autorum amissionis hac sola causa. Extarent hodie Catonis (ut Gracos interim missos faciam) Varronis, Nigidij, Sallustij, Hyginij, Celsi, Ennij, Furij, Varij, Actij, Nauij,

Nenij, Pacuij, nobiliū autorū monumēta, quæ magna studioſorū iactura perierūt. Vtēq; factū sit, teſtatur Solin⁹ ingenuē, quicquid in Polyhiſtore cōplexus eſt, de Scripto-
ribus receptiſſimis emanāſſe, ſuumque nil proprium eſſe dicit, cum nihil (inquit) omiſerit antiquitatis dili-
gētia, quod intactum ad hoc uſque æui permaneret. Rur-
ſus conſtantiam ueritatis penes eos eſſe teſtatur, quos
in opere fuerit ipſe ſecutus. Nec dedeceri Solino adſcribē-
dum, quod paſſim fuerit Plinium æmulatus: ſicut nec
Maroni dandum crimini, quod totius ueterum poëtarum
Homeri præſertim uerſus in ſuum opus tranſtulerit. Non
enim parua uirtus eſt, autorē optimū optimè æmulari.
Fuiſſe Solinum Romanum, tum ex ſcribendi ſtylo conij-
citur: tū quòd frequēter, cum de Romanis mentio incidit,
eos is locis multis Noſtros ſoleat appellare. Solini auto-
ritate nedum recētioreſ ſcriptoreſ, Sypōtinuſ Perottuſ.
Domitiuſ Calderinuſ, Angeluſ Politianuſ, Hermolauſ
Barbaruſ, Ianuſ Parrhaſiuſ, iſq; alij plureſ, quos non
iniuria inter ueteres quiſ annuerarit, ſed Seruiuſ 2.
Georg. & Priſcianuſ in vi. inſigneſ Grāmatici nomina-
tim etiā uſi ſunt. Dionyſij quoq; interpreſ, ſiue iſ Priſcia-
nuſ fuerit, ſiue Rhēniuſ, integraſ Solini clauſulaſ ſuiſ car-
minibuſ frequēter inſeruit. Solini, ni fallor, ſunt oīa q̄ de
annorū diuiſione, & diebuſ intercalariibuſ à Macrobio
ſunt relata. Doctoreſ præterea eccleſiaſtici, D. Hierony-
muſ, Ambroſiuſ, Auguſtinuſ, itē doctioreſ alij, iſdē ſerē
uerbiſ Solini ſepē ſunt ſententiaſ mutuati. Sunt qui per-
inde Plinianam ſimiam Solinum nuncupant: quemadmo-
dum Titianum oratorum, Arulenum Stoicorum, Iuliuſ

Capitolinus, Plinius Cæcilius, Sidonius Apollinaris simias nominatos fuisse tradunt. Sed hi nō aduertunt, eos per contumeliam simias appellari solitos, qui uel ab alijs prius tradita, eodē quoq; ordine referunt: uel non eos autores, sed eorum umbram potius æmulantur. Verum Solinus sic Plinianam phrasim æmulatus est, ut (uenia dixerim aliorum) uix sit repertus alter, qui Pliniane maiestati propius accesserit. Inscrispsit librum hunc, ut in uetustis quibusdam exēplaribus inuenitur, Autio amico, cui & opus tradidit castigandum. Sunt qui alia sui ingenij monumēta reliquisse tradāt, que uel temporis iniuria perierunt, uel abstruso loco quopiam cum blattis forsitan delitescunt.

FINIS.

C. IULII SOLINI POLYHISTOR, SIVE RERVM
orbis memorabilium Collectanea.

SOLINVS AVTIO SVO S.

Quoniam quidam impatientius, potius quàm studio
sius, opusculum quod moliebar, intercipere prope
rarunt, id' que etiam tum impolitum, prius in
medium dederūt, quàm inchoata rei summa manus impo
neretur: & nunc exemplaribus corruptis, quæ damnata
sunt, quasi probata circūferūt, præteritis quæ ad incremē
tum cognitionis accesserūt cura lōgiore: ne fortè rudis &
imperfecta materia, uelut spectatus à me liber, in manus
tuas deferretur, opusculū sentētia mea digestū, ut nosce
res nisi. Primo, quòd referēdus ad industriā tuā fuit tenor
dispositiōis: deinde, ut scabræ adhuc iſormitatis proditio,
editione uera extingueretur. Erit igitur operi isti titulus
POLYHISTOR. Nā quē in exordio designauerā, scilicet,
Collectanea rerū memorabiliū, cū ijs quæ improbauimus,
placuit obliterari. Collata igitur hac epistola cū ea
quæ auspiciū scriptionis facit, intelligis eodē te loco habē
tū, quo cum cui laboris nostri summam dedicauimus.

SCHOLIA.

VT de ipso autore aliquid in medium proferamus, locus plas
ne uidetur exigere, in ipso adeo operis ipsius limine. Itaq;
quo tempore Solinus uixerit, incertum est. Quidam autem
mānt eum ante Plinium uixisse, Pliniumque sua, præsertim de anis
malibus, ex Solino sumpsisse, quod tamen Hermolaus Barb. negat
eundem cum Martino Capella ingratiudinis in Plinium accus

fans, quod eidem non referant accepta, que ab ipso uterque didi-
cerit. Certum est autem uixisse Plinium temporibus Vespasiani, cui
opus suum Naturalis Historiæ dicauit. Sequitur ergo ex Hermolai
sententia, Solinum post Vespasianum & Plinium uixisse. Verba
Hermolai Barbari require lib. 5. cap. 7. Plinij. sed non alienum quo-
q; fuerit, Ioachimi Vadiani uiri doctissimi de Solino sententiam
hoc loco subiungere. Is igitur in Commentarijs suis in Pomp. Me-
lam, in dictione Taurus, Nemo, inquit, de Tauro copiosius, elegan-
tiusq; Plinio: quem legito, & simiam eius Solinum, in Cilicię descri-
ptione: nam et hic autor lectu dignissimus est: non tam quod rerum
illustrium breue traxit e Plinio compendium, q̃ quod emunctæ
phrasıs, & appositæ in hoc scribendi genere dictionis autor est. Nā
res pleręque omnes quas tractat, Plinij laboribus debentur. Hæc
ille. Quoniam.) Immaturam libelli editionē excusat: quo a sui per-
peram studiosis quibusdam, se ignorante, nec dum editionem cogi-
tante (extrema scilicet manu nondum illi addita) interceptus in pu-
blicum prodierit. unde & retractandum sibi illum, & emendatiorem
fuisse edendum ait, ne rude & indigestum adhuc opus pro spectato-
rese & absoluto passim uendicaret. Impatentius q̃ studiosus.) For-
mula loquendi Curtio familiaris. Informitatis.) Vetus alia
quot exemplaria habent. Informationis, sed melior uide-
detur hæc lectio. Polyhistor,) quasi dicas, multarum
rerum memorabilium commentarius. Quæ
improbauimus.) Alibi legitur, Quæ pro-
bauimus, quod magis placet.

C. IULII SOLINI IN POLYHISTORA PRÆFATIO, ad Autium Suum.



Vm & aurium clementia, & optima-
rum artium studijs præstare te cate-
ris sentiam, idq; oppidò expertus,
de beneuolentia tua nihil temerè per-
ceperim, putauì examen opusculi hu-
ius tibi potissimum dare, cuius uel industria promptius
suffragium, uel benignitas ueniam spondebat faciliorem.

Liber

Liber est ad cōpēdiū preparatus, quātūq; ratio passa est, ita moderatē repressus, ut nec prodiga sit in eo copia, nec dānosa cōcinnitas. Cui si animū propius intenderis, uelut fermētū cognitiōis magis ei inesse, quā bractēas eloquētiā deprehēdes. Exquisitis enim aliquot uoluminibus, stuiduisse me cōpēdio fateor, ut & à notioribus pedē referrem, & remotis longius immorarer. Locorū cōmemoratio plurimū tenet, in quā partē fermē inclinatio est uniuersa materies. Quorū cōmeminisse ita uisum est, ut inclytos terrarum situs, & insignes tractus maris, seruata orbis distinctione, suo quēque ordine redderemus. Inseruimus etiam pleraque differēter congruentia, ut si nihil aliud, salte uarietas ipsa legētū fastidio mederetur. Inter hæc hominū, & aliorū aīaliū naturas expressim⁹. Addita sunt pauca de arboribus & lapidibus exoticis, de extimarū gētū formis, de ritu dissono abditarū nationū: nonnulla etiā memoratu digna, quæ prætermittere icuriosum uidebatur, quorūq; autoritas (quod in primis industriæ tuæ insinuatū uelim) de scriptoribus manat receptissimis. Quid enim propriū nostrū esse poterit, cū nihil omiserit antiquitatis diligētia, quod intactū ad hoc usque aui perseueret? Quapropter queso te, ne de presenti tēpore editionis huius fidē libres: quādoquidē uestigia monetæ ueteris persecuti, opiniones uniuersas eligere maluimus potius, quā innouare. Itaq; si qua ex istis secus quā opto in animū tuū uenerint, des uelim infantia mea ueniā. Nā cōstātia ueritatis penes eos est, quos secuti sum⁹. Sicut ergo ij qui corporū formas emulantur, postpositis quæ reliqua sunt, ante oīa effigiāt modū capitis, nec in alia mēbra

prius lineas destinant, quàm ab ipsa (ut ita dixerim) figurarum arce auspiciū faciant inchoandi: ita nos quoque à capite orbis, id est, ab urbe Roma principium capeſſemus, quāuis nihil super ea doctissimi autores reliquerūt, quod in nouū præconiū possit suscitari, ac superuacuum penè sit, relegere tramitē decursū tot annalibus. Ne tamen prorsus dissimulata sit, originē eius, quāta ualemus prosequemur fide.

SCHOLIA.

Hic admonendū uidetur, exemplaria multū uariare in Præfationis huius inscriptione: alijs quidē Autij nomē, cui librū nūcupauit pferentibus; alijs planē omittentibus, solo Præfationis titulo appposito. Rursum in alijs pro Autio, Aduētum, & Auētinum legimus, quæ ideo hic cōmemoranda duximus, ut quanta in reliquis, quod ad diligentem ueterum exemplarium collationem attinet, induitria uis simus, Lectori constaret. Alioqui de inscriptione, cū nihil uel de ipso etiā autore certi extet, nimis curiosum esse, ridiculum fuerit. Cæterum in præfatione hac institutum suum ac totius operis argumentum exponit. Cum & aurium.) Beneuolentiam captat. Liber est.) (Attentio, cum docilitate. Bractæas.) Metaphora ab auri bracteis, unde bracteatum opus, & bractearis, & ara bractearia dicitur, sic autem uocat uerborum ornatum, & fucum orationis. Fermētum cog.) materiam, seu mixturam, quæ rerum cognitioni augeatur, trāslatio alienior paulo. Ei inesse.) Alias, cū esse, Exquisitis.) id est, selectis, Sic Plin. Exquisitis autoribus cētum, in clusimus triginta sex uoluminibus. Varietas.) Hæc enim rerum omnium cōditiō etiam prouerbio dicitur. Exoticis.) peregrinis. Sic Plautus exotica unguenta dixit. De scriptoribus.) Alijs scriptoribus. Antiquitatis diligen.) Idem Plin. li. 25. c. 6. Non est satis mirari curam diligentiaque priscorum, qui omnia scrutati, nihil inicitatum reliquere, et li. 25. c. 11. Nihil ergo intentatum, in expertum quæ illis fuit: nihil deinde occultatum, quod non prodesse posteris uel lent. Libres.) expendas, eadē metaphora dixit, qua prius Examen. Vestig. uel. monetæ.) id est, priscorum auctoritati innitētes, metaph. Sicut ergo.) Ratio, quare ab urbe Roma, quæ aliunde inchoare maluerit. A cap. orbis.) Ouid. Fa. 1. 7. 5.

Hic ubi nunc Roma est, orbis caput, &c.

& Plin. terrarum caput uocat Romam, lib. 3. c. 5. In nouum præconiū.) Alin nouum uel ignotum præconiū. Releg. tram. dec.) hoc

det. Hoc est, repetere quæ de urbe Roma omnibus passim auctoribus celebrata sunt, Verg. Littoraq; Epiri legimus. De annalibus qd ab historia differant, uide apud Gell. 5. lib. c. 18.

DE ORIGINE VRBIS ROMÆ.

CAPVT I.



Vnt qui uideri uelint Romæ uocabulū ab Euandro primum datum, cū oppidū ibi offendisset, quod extructum antea Valētiā dixerat iuuentus Latina, seruata que significatione impositi prius nominis, ῥωμῆν græcè, Valentiā nominatam: quam Arca des quoniam in excelsa parte montis habitassent, derivatum deinceps, ut tutissima urbiū Arces uocarētur. Heraclidi placet Troia capta quosdam ex Achiuīs in ea loca ubi nūc Roma est, deuenisse per Tyberim: deinde suadente Rome nobilissima captiuarum, quæ his comes erat, incensis nauibus posuisse sedes, struxisse mœnia, & oppidum ab ea Romen uocauisse. Agathocles scribit, Romen non captiuam fuisse, ut supra dictum est, sed A scanio natā, Aneæ neptem, appellationibus istius causam fuisse. Traditur etiam proprium Romæ nomen, ueruntamen uetitum publicari: quandoquidem quo minus enunciarentur ceremoniarum arcana, sanxerunt, ut hoc pacto notitiam eius aboleret fides placita taciturnitatis. Valerium denique Soranum, quod contra interdictum eloqui id ausus foret, ob meritum profanæ uocis neci datum. Inter antiquissimas sanè religiones sacellum colitur Angerone, cui sacrificatur ante diem duodecimum calendarū Ianuariarum, quæ diua præsul silentij ipsius, prænexo obsignatoq; ore simulacrum habet.

Schelia.

VRbis Romæ, uocab.) Multa de urbis Romæ nomine Plutarch. in Romuli uita, & Dionys. Halicarnassæus. lib. 1. Ab Eudro.) De hoc antiquissimo Arcadiæ primum, post uerò Italiæ rege, uide Verg. Aen. 8. Ouid. fast. 1. Iustin. lib. 45. Liuii Decad. 1. lib. 1. Extructū antea.) Halicarnassæus, Dionysius Euandrum ait primum extruxisse. Romen. robur ac potentiam Græcis significat. Quam Arcades.) M. Varro de Ling. lat. lib. 1. ab arcendo dictam esse arcē inquit, eo quod hostes ab impetu arceat ac deterreat. Quoniā.) Quom legendū, ex uetustis exemplaribus, nō Quoniam.

Rome nobiliss.) De hoc Fab. Pictor & C. Sempronius Cap. 6. Vi de etiam Plutarch. de uirtutibus mulierum. Proprium Rome nomen.) Plin. lib. 3. C. 5. & lib. 28. C. 2. Plutarch. Problemāt. 60. Macrobi. Satur. 3. C. 9. Sempronius, de diuisione Italiæ. Veruntamen ueris tum.) Veteres aliquor codices melius habent: Romæ nomē, uerum magis, quod nunquam in uulgum uenit, sed uetitum publicari, quā doquidem quo minus enunciaretur, &c. sacellum colitur.) in templo Volupie. Angeronæ.) De hac dea Plin. lib. 3. C. 5. Macrobi. Satur. 1. C. 10. Dictam uolūt, quod angores & animi curas propitiata depellat, siue quia anginx morbo mederi inuocata credebatur.

Obsignatoq; ore.) Ob signationis huius causam assignat Macrobi. loco iam citato. Vide & Prouerb. apud Eras. Digito compesce label lum, pro eo autem quod hic legimus, Silentij ipsius: uetusti codices habent, Silētij istius, ut ad silendum urbis nomen referri possit, quasi et arcano celando præesse hæc Dea credita sit.

DE CONSECRATIONE VRBIS.

Caput II.

DE temporibus Urbis condita, ambiguitatum quaestiones excitauit, quod quædā ibi multò ante Romulum condita sint. Quippe aram Hercules, quam uouerat si amissas boues reperisset, punito Caco, patri inuentori dicauit. Qui Cacus habitauit locum, cui Salina nomē est: ubi Trigemina nunc porta. Hic (ut Coelius tradit) cum à Tarchone Tyrrheno, ad quem legatus uenerat

rat Marsye regis, socio Megale Phryge, custodia foret
 datus, frustratus uincula, unde uenerat redijt, & præsi-
 dijs amplioribus occupato circa Vulturnum & Căpaniā
 regno, dum etiam ea attrectare auderet, quæ concesserāt
 in Arcadum iura, duce Hercule, qui tunc fortē aderat, op-
 pressus est: & Megalen Sabini receperunt, disciplinam
 augurandi ab eo edocti. Suo quoque numini idē Hercules
 instituit aram, quæ maxima apud pontifices habetur, cū
 se ex Nicostrate Buandri matre, quæ à uaticinio Carmen-
 tis dicta est, immortalē cōperisset. Cōseptum etiā, intra
 quod ritus sacrorū, factis Bouicidijs, docuit Potitios. Sa-
 cellum Herculis in foro Boario est, in quo argumenta cō-
 niui lesæ maiestatis ipsius remanent. Nam diuinitus illō
 neque canibus, neque muscis ingressus est. Etenim cum ui-
 scerationem sacrificij libaret, Myagrū deū dicitur impre-
 catus: clauam uerō in aditu reliquisse, cuius olfactu refu-
 gerēt canes: id usq; nūc durat. Adē etiā, quæ Saturni ara-
 rium fertur, comites eius cōdiderunt in honorē Saturni,
 quæ cultorē regionis illius cognouerant extitisse. Item &
 mōrē Capitolinū, Saturniū nominauerūt. Castellī quoq;
 quod excitauerāt, portā Saturniā appellauerūt, quæ post
 ea Pandana uocata est. Pars autē infima Capitolini mō-
 tis, habitaculū Carmentæ fuit, ubi Carmētis nūc fanū est,
 à qua Carmentali portæ nomen datum est. Palatium ue-
 rò nemo dubitauerit quin Arcades habeat autores, à qui-
 bus primum Palanteum oppidum conditum: quod aliquā
 diu Aborigines habitarunt, sed propter incommodum ui-
 cine paludis, quam præterfluens Tyberis fecerat, profē-
 cti Reate postmodum reliquerunt. Sunt qui uelint, à ba-
 latibus

latibus ouium, mutata litera, uel à Pale pastorali Dea, aut
 (ut Silenus probat) à Palante Hyperborei filia, quā Her-
 cules ibi comprehēssisse uisus est, nomē monti adoptatū. Sed
 quanquā ista sic congruant, palān est prospero illi augu-
 rio deberi gloriam Romani nominis, maximē cum anno-
 rum ratio faciat cardinē ueritati. Nam, ut affirmat Var-
 ro, autor diligentissimus, Romā condidit Romulus Marte
 genitus & Rhea Syluia: uel ut nonnulli, Marte & Ilia.
 Dicta q; primū est Roma quadrata, quod ad equilibriū
 foret posita. Et incipit à sylua, quæ est in area Apollinis,
 & ad superciliū scalarū Caci habet terminum, ubi tugu-
 rium fuit Faustuli. Ibi Romulus mansitauit, qui auspica-
 tō murorū fundamēta iecit duodeuiginti natus annos, un-
 decimo Calēd. Maias, hora post secūdā ante tertiā: sicut
 Lucius Taruntius prodidit, mathematicorū nobilissimus,
 Ioue in piscibus, Saturno, Venere, Marte, Mercurio in
 scorpione, Sole in tauro, Luna in libra cōstitutis. Et ob-
 seruātū deinceps, ne qua hostia Parilibus caderetur, ut
 dies iste à sanguine purus esset. Cuius significationem de
 partu Ilie tractā uolūt. Itē Romulus regnauit annos se-
 ptē & triginta. De Ceninēsis egit primū triūphū, &
 Acroni regi eorū detraxit spolia, quæ Ioui Feretrio pri-
 mus suspēdit, & opima dixit. Rursum de Antennatibus
 triūphauit, de uetiētibus postremō. Apud Caprea paludē
 nonis Quirilibus apparere desijt. Cæteri reges, quibus
 locis habitauerint, dicemus. Tatiū in arce, ubi nūc ades-
 est Iunonis Moneta: qui anno quinto, post quā ingres-
 sus urbē fuerat, à Laurētibus interceptus, septima & uice-
 sima Olympiade hominē exiit. Numa in colle primū Qui-
 rinali,

rinali, deinde propter eadē Vestē in regia, quæ adhuc ita
 appellatur: qui regnavit annis tribus & quadraginta, se-
 pultus sub Ianiculo. Tullus Hostilius in Velia, ubi postea
 Deūm Penatū ædes facta est: qui regnavit annos duos &
 triginta, obiit Olympiade quinta & trigesima. Ancus Mar-
 tius in summa sacra urbe, ubi ædes Lariū est: qui regnavit
 annos quatuor & viginti, obiit Olympiade prima & qua-
 dragesima. Tarquinius Priscus ad Mugoniā portā, supra
 summā novā viā, qui regnavit annis septē & triginta. Ser-
 vius Tullius Æsquilijs supra clium Vrbicū, qui regna-
 vit annos duos & quadraginta. Tarquinius Superbus, &
 ipse Æsquilijs supra cliū Pulliū, ad Fagutalē lacū, qui
 regnavit annos quique & viginti. Cincio Romā duodeci-
 ma Olympiade placet cōditā, Pictori octava, Nepoti &
 Luctatio opinionē Eratosthenis & Apollodori cōprobā-
 tibus, Olympiadis septimæ anno secūdo. Pōponio Attico,
 & M. Tullio, Olympiadis sextæ anno tertio. Collatis igitur
 nostris & Græcorū tēporibus, invenimus incipiēte Olym-
 piade septima Romā cōditā, anno post illū capi ū quadri-
 gētesimo tertio. Quippe certamē Olympicū, quod Hercu-
 les in honorē atavi materni Pelopis ediderat, iūrmis-
 sum, Iphiclus filius eius instauravit post excidium Troiæ anno
 quadringētesimo octavo. Ergo ab Iphiclo numeratur
 Olympias prima. Ita sex medijs Olympiadibus iteriectis,
 quib⁹ singulis anni quaterni iūputātur, cū septima cœptāte
 Roma cōdita sit, inter exorītū urbis, & Troiā captā, iure
 esse cccc. annos & xxxiii. cōstat. Huic argumēto id
 accedit, quod cū Cai⁹ Pōpei⁹ Gall⁹, & Qui⁹ Verān⁹, ur-
 bis cōditæ anno octigētesimo primo fuerūt consules, con-
 sulatu

fulatu eorū Olympias septima & ducentesima actis publicis annotata est. Quater ergo multiplicatis sex & ducentis Olympiadibus, erunt anni octingenti uiginti quatuor, quibus de septima Olympiade annexendus est primus annus, ut in solidum colligantur anni octingenti uiginti quinque. Ex qua summa detractis uiginti annis & quatuor, Olympiadum retro sex, manifeste anni octingenti & unus reliquus fiet. Quapropter cum octingentesimo primo anno urbis conditæ ducentesima septima Olympias computetur, par est Romæ septimæ Olympiadis anno primo credi conditam. In qua regnatum est annis ducentis quadraginta uno. Decem uiri creati anno trecentesimo secundo. Primum Punicum bellum anno quadringentesimo octogesimo nono. Secundum, anno quingentesimo tricesimo quinto. Tertium, sexcentesimo quarto. Sociale sexcentesimo sexagesimo secundo. Ad Hirceium, & Caium Pansam consules anni septingenti & decem. Quorum consulatu Cæsar Augustus cōsul creatus est, octauumdecimum annum agens, qui principatum ita ingressus est, ut uigilantia eius non modò securum, uerum etiam tutum imperiū esset. Quod tēpus ferme solū repertū est, quo plurimū & arma cessauerūt, & ingenia floruerūt; scilicet ne inerti iustitio languerēt uirtutis opera, bellis quiescentibus.

SCHOLIA.

Hoc caput alij cū superiore conneſtunt. Condita.) Alias legitur, culta ſint, &, Quippe ante aram, &c. Punico Caco.) De hoc Ouid. Faſtor. i. Verg. Aeneid. 8. Liu. dec. i. lib. i. Strabo lib. 5. licet fabuloſa eſſe dicat. De ara etiā Herculis, quæ Maxima dicta eſt, Macrob. Satur. C. 6. Salin.) Locus fuit Romæ, ad portam Trigeminaſ. Patri inuentori.) hoc eſt Ioui, qui inuentor diſtus, de quo Dionyſ. Halicarnaſſ. lege. Tergemina nunc port.) Ab Horatio tergeminiſ, qui hac, cum Curiatiſ pugnaturi, egreſſi ſunt. Vide

sunt. Vide Liu. lib. j. ab vrb. cond. Cælius) Vetusti cod. Gellius habent, & citatur sane à Plinio sæpissime Cu. Gellius. Tarchone.) Tarconte alij. Venerat Mars.) Alij, missu Marſiæ regis. Alij, iussu. Et, socio Megalo Phrygi. Vnde venerat redijt.) Vetusti cod. Et vnde venerat redux, præsidij: &c. Cæterum hic Marſias dux Lydorum fuit, Plin. lib. tertio C. 12. Seruius scribit eum aulicum, & familiarem Euandro fuisse, Megalum autem Caco, vt patet. Carmen tis dicta, quod carmine futura prædiceret Ouid, Fastor j. Ipsa mone, quæ nomen habes a carmine dictum: &c. Ab hac Carmetalia sacra, & armentalis porta Rome appellata, multa de hac Diodo. lib. v. & Dionys. lib. j. Auderet.) Alij, audet. Bouicidij: A bouicia da bouicidium dicitur, ut a parricida parricidium, meminit huius & Liu. lib. i. & Fenestella ca. 2. vbi multa de Potitijs & Pinarijs, erant enim famuli, quibus ab Hercule eius sacrificia commissa fuerant, quarum tamen altera ob negligentiam reiecta est. Pro potitios, veteres aliquot codices Potitius legunt. & subiungunt: Hoc sacellum Hercules in Boario foro est, in quo argumenta & conuiuij, & maiestatis ipsius remanent, nam diuinitus neque muscis illo, neque canibus ingressus est. Idem vero testatur etiam Plin. lib. 10. C. 28.

Sacrificij libaret.) Vet. cod. Sacrificulis daret. Sic Liui. Et populo visceratio data est a M. Flauio in funere matris &c. Myagrū, quasi dicas, muscis capiendis præsidem, quem deum Plin. loco iam citato Achorem lib. autem. 29. C. 6. Myodem vocat. Saturni ærarium, de Saturni æde, populi Ro. ærario a Publicola constituta, vi de Plutarch. in eiusdem vita, & Problem. 41. Macrob. Satur. 1. C. 8.

Cultorē reg. ill. hinc & Saturniā & Latium dictū tradit. Oui, Fas. 1.

Hac ego Saturnum memini tellure receptum,

Cœlitibus regnis ab Ioue pulsus erat.

Inde diu genti mansit Saturnia nomen,

Dicta fuit Latium terra latente deo.

Item &.) Al. idem & Saturnium, Iq̃ ante Herculis in Italiā aduentum, vt testatur Iustin. lib. 43. & Dionys. lib. 1. Post, Pand. vocata, Alij, postmodum Pandanavocata est. Pandana autem.) vt Festus ait, quod semper pateret. Pars autem.) Al. pars etiam.

Palanteum.) quod Pallantium, & Palantia, Dionysio & Liui, plura etiā Varro lib. 4. Et Vergilius 8. Aeneid.

Arcades his oris, genus à Pallante profectum,

Qui regem Euandrum comites, qui signa secuti,

Delegere locum, & posuere in montibus urbem,

Pallantis proau de nomine Palanteum

Aborigines.) Primi Italiæ cultores, Vmbrorum proles, quorum reges Saturnus & Faunus memorantur, autor Cato in Originibus. dicti, quod ab his qui post fuerunt, originem duxerint, multa de his

B

Dionys.

Diony, lib. 1. Antiq. Ro. Tyberis.) donec factis Vertumnos sacris, in alueum suum verteretur, vt Fab. Pictor scriptum reliquit.

Reate.) Sabinorū vrbs. A balatib. Hinc Nazuius Balatiū appellauit, teste Varrone. Pale.) cuius sacra Palilia dicebantur, Verg. in Georg. Te quoq; magna Pales. Palante.) Fest. Pompo. Palanto eā vocat. Augur.) XII. vulturū scilicet, quorū augurio superato Remo fratre Romulus nomē vrbi imposuit, vt Dion. Liui & Oui. in fastis. Rea Syl.) Eadē alijs etiā illa dicta est, de qua multa Eutr. & Orofius, præter Cæteros. Ro. quadrata.) ΤΕΤΡΑΓΩΝ Plutarcho. vide Fab. Pictorem lib. 2. item Sempron. & Catonē in Originibus. P. Viator quadratam Ro. in. 10. vrbs regione ponit Area Apollinis.) de hac Beroal. in. 1. Eleg. Proper. libri quarti.

Tugur. Faust.) de hoc, & Romuli casa, Dionys. & Sæpron. XI. Calend.) Vide Ouid. Fastor. 4. Dionys. & Sempron. & Plutar. in Rom. vbi & de Taruntio. Hora post secū.) Vet. cod. Horam post secundā. Ioue in piscib.) Locū hunc Solini falsum esse satis indicat, quod fieri nulla ratione potest, vt Sole in Tauro existēte, Mercurius aut Venus in scorpione sint. Causa est, qđ Plinij autoritate c. 17. libri 2. Veneris stella nunq̃ longius 47. partibus, Mercurius autem nunq̃ longius. 20. partibus a Sole abscedāt. Dato igitur, quod in Scorpione tñ fuerint: consequens erit, vt Soli possint opponi. quod nulla prorsus ratione posse cōtingere, verba Plinij & Astro nomorū autoritas abūde cōfirmat. Quantū autē ad habitudinē attinet Planetarū, Iupiter in piscibus ppria domo statutus, loco summa in rebus spūalibus autoritatē, & sacrorū ceremoniarūq; peculiarē diligentia indidit. Plura vide in cōmentarijs Vadiani sup Pōpo. Mel. lib. 2. Parilib.) Plutarchus & Festus dicta Parilia, quę & Palilia, tradūt, quod pro partu pecoris a pastoribus celebrari soleant. de his Ouid. Fast. 4. A sanguine Purus.) Idē Varro. vii. & xxx.) Plutarch. 4. & 50. annos natū, 38 sui regni anno ē vita migrasse ait. Ceninensib.) Fuere hi ex Sabinis, Latio finitimi, qui vna cū Crustuminijs & Antennatib. ob raptarū contumeliā primi contra Ro. arma sumpserūt. Io. Feretrio.) de hoc Iouis cognomine Plutar. in Marcello & Romulo, & Proper. li. 4. Opima.) sic dicebantur pprie, quæ dux duci detraxisset. vide Varronē, & Alex. ab Alex. lib. Genial. dierum. 1. De Veient. postremo.) Vet. cod. pro Postremo habent Tertio. Capreæ palud.) Ouid. Fast. 1.

Est locus, autiqui Capreæ dixere paludem. quo loco & de Romuli apotheosi, & lib. Metamorph. 14.

Nouis Quintilib.) cū diē Plutarch. in Romuli vita, vulgi fugā & Nonas Capratinas appellari tradit. Idemq; in Numa repetit, De morte autē Romuli dissentiūt autores. lege Liuiū, Dionys. Plutarch. D. August. de Ciuit. dei: lib. 3. c. 15. Tatius.) Sabinorū rex. Iun.

Moneta.

Monetæ.) a monendo dictæ, vt Cic. de diuin. lib. I. A Laurent. interempt.) de hoc Liu. Dionys. Plutar. vij. & xx. Olymp.) or ruptus est hic locus, quæ ex Dionys. restituas licet. Obist em Tacius regni Romuli anno 28. Olympiadis autē tertiæ decimæ anno. 4. Numa.) de hoc Plutar. in eius vita, Dionys. lib. 2. Flor. lib. 1. c. 2. Aedē Vestæ.) Ouid. Fast. 6.

Hic locus exiguus, qui sustinet atria Vestæ,

Tunc erat intonsi regia magna Numæ.

Sub Ianic.) Idē Dion. de Ianiculo aut Oui. Fas. 1. sub Iani psona.

Arx mea Collis erat, quem vulgus nomine nostro

Nuncupat, hæc ætas Ianiculumq; vocat.

Tull. Rost.) 3. Rom. rex. de quo Liu. lib. I. Dion. 3. Plutar. in Numa. Flor. I. c. 3. Velia.) Cato de Origin. Velliā uocat, alterā Palatia ni partē, a vellēda lana. Idē Var. lib. 4. & Fab. Pistor lib. 2. Verum ex Liui. In Cœlio forte legendū est. V. & xxx.) Vet. cod. V. & xl. Anc. Mar.) 4. Rom. rex, Numæ nepos. Flor. c. 4. primi. Sa cra via.) a sacro fœdere inter Rom. & Tatiū in ea icto, vt Dionys. & Fest. Olymp. I. & XL.) Vet. cod. I. & L. Tarquin. Prif. 5. Roma. rex. de quo Plut. in Publicola. Flor. 5. 1. & alij. Mugoniā.) Mugio niā vocat Fest. alio nomine, Trigonía. Ser. Tul.) Dion. lib. 4. Pli. 36. c. 27. Flor. 6. 1. Aesquilis.) Idē Liu. dictus est hic mons alias Septiceps, & Cespis. Vrbicū.) Olbicū alij. Duas & quadrag.) Vet. co. duas & triginta. Liu. vero, & Dion. annos, 44 hñt. Tatq. Sup.) Supbus ex factis, vt Liu. ait, dictus. vltimus fuit Ro. rex. de q; Plut. in Pub. Liu. 1. & 2. ab vrb. cōd. Flor. c. 7. 1. Oui. Fast. 2. Pul. liū.) Alij Publiū, & Fagutalē lucū. Fagutal aut, fagis cōstitus locus. vnde Iouis Fagutalis sacellum. Cincio Ro.) De vrbis natiuitate Sempron. eadē quæ hic Solin. vt inde trāscripta videātur. Cert. Olympicū.) Iphitus Braxonidis, vt ait Eusebius, & Hemonis filius fuit: quem Iphicium alij vocant, is primā Olympiada instituit, ac Olympicum certamen instaurauit, de quo Diod. lib. 6. Strab. lib. 8. Stat. Thebaid. 6. & eodem loco Laetan. C. Pomp. Gallus.) Horum consulum meminit Tacit. lib. 12. In qua regnatum.) Annos regum & consulum ad usq; tempora Cæsaris supputat Florus quoq; in Epit. Ruff. Festus de Ro. Imperij accessione, & præter cæteros diligētiss. Eusebius. Porro pro eo quod in alijs legebatur, Annis ducentis quadraginta vno, expresse in verer. cod. legimus quadraginta tribus, atq; ita corrigendū hunc locū etiā ex Liui. & Dionys. satis apparet. Decemuiui.) Liu. li. 3. anno vrbis conditæ trecentesimo altero creatos Decemuiros tradit. Primū Punicū.) De hoc præter alios Gell. lib. 17. cap. vlt. vbi annum 490 numerat. Veteres alij quot codices 390. tantum, non 400 habent. Secundum.) apud Liuium reperies annū 336. qui de hoc bello scribit tota Deca. tertia.

B 2 Tertium

Tertium.) Florus sexcentessimum alterum habet, Epith. 49. Lius
 us tamen huic loco consentit. plura Flor. lib. 2. C. 15. Sociale. Dada
 uersus socios gestum, videlicet Hetruscos, Latinos, Sabinos, atque
 altos Latini nominis populos. id ceptum esse tradit Orosius, anno
 659. alij. 663 assignant. Codex vetustus habebat DC LXXII. Plus
 ra de hoc bello Appian. Flor. Eutrop. alij Hircium & Pans. de
 his Sueton. in Augusto, qui Augustum etiã 18 ætatis suæ anno prin
 cipatum, & anno deinde secundo, ætatis vero suæ vicefimo con
 sulatum inisse, autor est: id quod hoc loco Solinus con
 fundit. Vigilantia eius.) Idem Florus lib.
 4 c. 3. & plura de eo Tacitus,
 Sueton Appian, Pli
 nius 7. c. 45.

DE DIVISIONE ANNI, ET diebus intercalaribus.

C A P V T. III.

TVnc ergo primum cursus anni perfecta ratio est,
 quæ à rerum origine profunda caligine tegebatur.
 Nam ante augustum Cæsarem incerto modo annum cõ
 putabant, qui apud Ægyptios quatuor mensibus termi
 nabatur, apud Arcades tribus, apud Acarnanas sex, in
 Italia apud Launios tredecim, quorum annos trecentis
 septuagintaquatuor diebus ferebatur. Romani initio
 annum decem mensibus computauerunt, à Martio auspi
 cantes, adeò ut eius die prima de aris Vestalibus ignes
 accenderent, mutarent ueteribus uirides laureas, Sena
 tus & populus comitia agerët, matronæ seruis suis cœ
 nas ponerent, sicuti Saturnalibus domini: illæ ut hono
 re promptius obsequium prouocarent, hi quasi gratiã
 repensarët perfecti laboris. Maxime hunc mensem prin
 cipem

cipē testatur fuisse, quòd qui ab hoc quintus erat. Quintilis dictus est: deinde numero decurrente, December solennem circum finiebat intra diem trecentesium quartum. Tunc enim iste numerus explebat annum, ita ut sex menses tricenū dierum essent, quatuor reliqui tricenis & singulis explicarentur. Sed quoniam ratio illa ante Numam à Luna cursu discrepabat, lunari computatione annum peræquarunt, quinquaginta & uno die adiectis. Ut ergo perficerēt XII. menses, sex mensibus prioribus detraxerunt dies singulos, eosque quinquaginta istis & uni adnexerūt, factiq; quinquaginta VII. diuisi sunt in duos menses, quorum alter. XXIX, alter XXVIII dies continebat. Sic annus habere quinq; & quinquaginta & trecentos dies cœpit. Postmodum cum perspicerent temere annum clausum intra dies quos supra diximus, quandoquidem appareret solis meatum nō ante trecentesium sexagesimum quintum diem, abundante insuper quadrantis particula, Zodiacum conficere decursum, quadrantem illum & decem dies addiderunt, ut ad liquidum annus trecentis sexagintaquinque diebus & quadrante constaret, hortante obseruatione imparis numeri, quem Pythagoras monuit præponi in omnibus oportere. Vnde propter dies imparis Dijs superis & Ianuarius dicitur, & propter pareis Februius quasi obominosus Dijs inferis deputatur. Cum itaq; hæc definitio toto orbi placuisset, custodiendi quadrantis gratia, à diuersis gentibus uarie intercalabatur, nec unquam tamen ad liquidum fiebat temporum adæquatio. Græci ergo singulis annis XI. dies & quadrantem

detrahebant, eosque octies multiplicatos in annum nonum reservabant, ut contractus nonagenarius numerus in treis menses per tricenos dies scinderetur. Qui anno nono restituti efficiebāt dies quadringētos quadraginta quatuor, quos ἐμβολισμοῦς, uel ὑπερβόλοντας nominabant. Quod cū initio Romani probassent contemplatione, numeri parilis offensione neglectum breui perdiderunt, translata in Sacerdotes intercalandi potestate. Qui plerunq; gratificantes rationibus publicanorum, pro libidine sua subtrahebant tempora, uel augebāt. Cum hæc sic forent constituta, modusq; intercalandi interdum cumulator, interdum fieret imminutor, uel omnino dissimulatus præteriretur, nonnunquam accidebat, ut menses, qui fuerāt hyeme transacti, modo in æstiuum, modo in autumnale tempus inciderent. Itaq; C. Cæsar uniuersam hanc inconstantiam incisa temporumurbatione composuit, & ut statum certum præteritus error acciperet, dies $\times \times \text{I}$, & quadrantem simul intercalauit: quo pacto regradati menses de cætero statuta ordinis sui tempora detinerent. Ille ergo annus solus trecentos XLIII , dies habuit. Alij deinceps trecentos sexagenos quinos, & quadrantem: & tunc quoq; uitium admissum est per sacerdotes. Nam cum præceptum esset anno quarto ut intercalarent unum diem, & oporteret confecto quarto anno id obseruari, antequam quintus auspicaretur, illi incipiente quinto intercalarunt, non desinente. Sic per annos sex & $\times \times \times$, cum nouem dies tantum sufficere debuissent, $\times \text{II}$, sunt intercalati. quod deprehensum Augustus reformauit, iussitq; annos $\times \text{II}$.

sine

sine intercalatione decurrere, ut tres illi dies qui ultra nouenarios temere fuerāt intercalati, hoc modo possent repensari. Ex qua disciplina omniū postea temporū fundata ratio est. Verum cum hæc, & multa alia Augusti temporibus debeātur, qui penè solus sine exēplo rerum potitus est, tot & tanta in uita eius inueniuntur aduersa, ut non sit facile discernere, calamitosior an beator fuerit. Primū quod apud auunculū in petitione magistrij equitum prælatus est ei Lepidus tribunus, cū quadā auspiciantū cēptorū nota. Mox triūuiratus collegium, prægrauī potestate Antonij, Philippensis inde proscriptionis inuidia, Abdicatio posthumi Agrippæ post adoptionē. Deinde desyderio eius insignis pœnitētia, naufragia Sicula, turpis ibi in spelūca occultatio, seditiōes militum plurimæ, Perusina cura, detectum filia adulterium, & uolūtas parricidialis. Nec minore dedecore neptis infamia, incusata de morte filiorum: & amissis liberis non solum orbitatis dolor, sed urbis pestilentia, famæ Italiae bello Illyrico, angustia rei militaris, corpus morbidum, contumeliosa dissensio priuigni Neronis. Vxoris etiam, & Tyberij cogitationes parum fide, atque in hunc modum plura. Huius tamen suprema quasi lugeret seculum, penuria insecuta est frugum omnium. At ne fortuitū quod acciderat uideretur, imminētia mala nō dubijs signis apparuerunt. Nā Fausta quædam ex plebe partu uno edidit quatergeminos, mares duos, totidēq; fœminas: mōstrosa fœcūditate portendēs futura calamitatis indiciū: quis Trogus autor affirmet in Ægipto septenos uno utero simul gigni. Quod ibi minus mirū.

B 4

cum

cum fœtifero potu Nilus, non tantum terrarum, sed & hominum fœcundet arua. Legimus Cn. Pompeium, Eutichiden fœminam Asia exhibitam, quam constabat tricies enixam cum. x x. eius liberis in theatro suo publicasse. Vnde competens hoc loco duco, super hominis generatione tractare. Etenim cum de animalibus, quæ dictu digna uidebuntur, prout patria cuiusque admonebit, simus annotaturi, iure ab eo potissimum ordiemur, quod rerum natura sensus iudicio, & rationis capacitate præposuit omnibus.

SCHOLIA.

TVnc ergo primum, Hæc magna parte desumpta sunt ex Suetonio, Plutarcho in Cæs. vita, & de placitis, Macro. Som. lib. 2. c. 11. & Satur. I. c. 12. & sequentib. Plinio lib. 7. c. 48. & lib. 18. c. 25. Alexand. Genial. dierum lib. 3. c. 24. Apud Aegypt. Plin. loco iam citato, Aegyptios ait annum habuisse triginta dierum, ad motum lunæ, idem testatur Xenophon in Aequiuocis, & diuersitatem illam totam explicat ex Varrone Lactantius lib. 2. Diui. insti. c. 13. Acarnanas, qui & Curetes & Abantes dicti sunt, vide Strab. lib. 10. A Martio, Jex instituto Romuli, in Martis scilicet genitoris sui honorem. Ouid. Fastor. 1.

Tempora digereret cum conditor urbis, in anno.

Constituit menses quinq; bis esse suo. & c.

Quintilis, quia à Martio quintus esset, hic in honorem Iulij Cæsaris postea Iulius est appellatus. Idem Macro. Solennem circæ cum, Vet. cod. circuitum, non circum, Sex menses, nempe Aprilis, Iunius, Sextilis, September, Nouember, Decēber. Quatuor reliqui, Martius, Maius, Quintilis, Octōber. Idem Censorinus cap. 15. Explicarentur, Vet. cod. expedirentur. Vno die adiectis, Vet. cod. auctis, non adiectis. De sex mensib. In veteri cod. deest præpositio De. Et vni annexerūt, Vet. cod. Et vno diebus adiunxerunt. Temere annum diuisum, Vet. cod. Temere annum clausum. Trecentis, sexagesimum diem, Vet. cod. CCCXLV. diem, Macro. Satur. I. cap. 14. & Strabo idē de Aegyptiis lib. 17. & Herodot. 2, Zodiacum, de Zodiaco in, 12. partes

diuiso

diuiso Macrobi. Som. lib. 7. c. 21. Latini signiferum appellant. Vide Plin. 2. c. 4. & 16. Ianuarius dicatur propter pares. (Vet. cod. & Ianuarius dicatur, & Martius propter pares. Quæ Pythagoras.) de hoc Plin. lib. 28. c. 4. Macrobius Som. 1. c. 6. & lib. 2. c. 2.

Quasi abominosus. (V. C. quasi omine odiosus. Intercalabatur.) hoc est quasi interuocabatur, ap. tou Kalein. vnde & Calendæ. hinc intercalaris mensis dictus Februarius, cuius autorem fuisse Numam Plutarch. in eius vita testatur, eumq; Romanis Mercedonum vocatum ait. Nec vnquam. (V. C. nec usquam. Adæquatio.) V. C. Peræquatio. Græci ergo, (Græci eos dies, quos annis singulis adimebant, & in nono anno interiectos intercalabāt, ex hæresimos dixerunt: hoc est, vt Budæus interpretatur exemptiles, quod eximi de certo anni mēse soletent. Quos embolisumus.) Macrobi. Satur. 1. cap. 13. Hos dies inquit hyperbænentas, menses vero embolisimus appellabant. Publicanorum, sic vocabantur, qui publica pop. Ro. vestigalia redimebant. Cum hæc sic foret. (Quod in spacio 36. annorum 12 dies intercalauerunt, cum nouem tantum insereri debuissent, ex eo prouenit, quod non recte numerarunt, Nam annum postremum prioris quaternarij, quo intercalatio fiebat, adnumerarunt priori quaternario, quo factum est, vt in annum quenque tertium intercalatio interciderit, duodecim diebus insertis, cum nouem suffecissent. Pari modo, Plin. ca. 8. lib. 2. annum intercalarem quinario numero completitur, priorem intercalarem sequenti quaternario adnumerans, sed male, nam à quarto in quartum exacta numeratio est. Itaque C. Cæsar.) Satur. 1. cap. 14. Quod deprehensum. (Vet. Cod. Quod reprehensum. Ergo à æf. Dictatore ordinatum primo annum, posteaq; negligentia conturbatum, Augustus ad prisinam rationem redegit, vt Suet. quoque testatur, & Plutarch. in Cæsare. Quid ultra nouenarios.) Vet. C. qui ultra nouem necessarios. Verum & hoc.) Ad calamitosam Augusti sortem deflectit: sumptum autem ex Plin. 7. ca. 45. Vide etiam Senec. in consol. ad Martiam capi. 15. Philippensis inde. (Vet. cod. Philippenensis habet, vt referri possit ad Antonij, quanq; apud Plinium Philippeni prælio legimus, de quo etiam Flor. lib. 4. c. 6. Verum de Antonio Philippeni Sueton. in 2. tit. 13. Oros. cap. 16. Proscript. inuid.) Flor. cap. 73. Sueton. tit. 28. 2. Abdicat. Posthumi.) Suet. tit. 66. 2. Flor. c. 4. Naufrag. Sicilia.) Appian. lib. 4. & 5. Flor. 4. c. 8. Perusina cura. Flor. 4. c. 7. Appian. 5. de reliquis abunde Sueton. Fames Italix.) De hac & Horat. lib. 2. Carm. od. 21. de Apolline scribens.

Hic bellum bellum laexrymosum, hic miseram famem.

Pestemq; à populo, & principe Cæsare.

In Persas atque Britannos

B 5 Vestra

Vestra motus aget prece.

Illyrico.) Flor. 4. c. 11. & Appia, in Illyrico. Et Tyberij.) Vet. Cod. copulam Et non habet, quemadmodū etiā pauloātea, pro eo quod est De morte fil. in Vet. Co. mortes si iorū legimus. Penuria infecuta.) circa annū 49. imperij sui, teste Euseb. Fausa quæ dā.) Idē Plin. lib. 7. c. 3. Nilus.) de huius fecunditate etiā Strab. lib. 5. & Plin. 5. c. 9. & lib. 9. c. 58. Hominū atua.) mulierum vteros dicit, non ineleganti metaphora. Cn. Pomp.) Idem Plin. lib. 7. c. 3.

DE HOMINE, ET PARTV EIVS,

deq; prodigiosa fortitudinis uiris, & Altorio lapide. Caput III.

Democritus physicus ostēdit: Mulier, solū animal menstruale est, cuius profluvia nō paruis spectata documētis, inter monstifica merito numerātur. Contactæ his fruges nō germinabūt, acescent musta, morientur herbæ, amittēt arbores fœtus, ferrum rubigo corripiet, nigrescent æra. Siquid canes inde ederint, in rabiē efferrabūtur, nocituri moribus, quibus lymphaticos faciunt. Parua hæc sunt. Bitumen nascitur in Iudæa, quod Asphaltites gignit lacus, adeò lentū mollitie glutinosa, ut à se nequeat separari. Enimuero si abrūpere partem uelis, uniuersitas sequatur: scindiq; nō pōt, quoniam inquantū ducatur extēditur. Sed ubi admota fuerint cruore illo polluta fila, sponte discerpitur: & applicita tabe, diducitur pauloante corpus unū, sitq; de tenacitate cōnexa cōtagione partitio repētina. Habet planè id solū salutare, quod auertit sidus Helenes, perniciosissimū nauigātibus. Caterū ipsæ foemine, quibus munus est necessitatis huiusmodi, q̄diu sunt in sua lege, nō innocēti- bus oculis cōtuentur. Aspectu specula uitāt, ita ut hebetetur uisu fulgor offensus, & solitā emulationē uultus extinctus

extinctus splendor amittat, faciesq; obrusi nitoris quadā caligine nubiletur. Mulierū aliæ in aternū steriles sunt, aliæ mutatis cōiugijs exuūt sterilitatē, nōnullæ tantū se mel pariūt. Quēdā aut fœminas, aut mares semper. Post annū quinquagesimū fœcūditas omniū cōquiescit. Nā in annū. L x x x uiri generāt, sicuti Masinīsa rex Methymnū filiū, L x x x & sexiū agēs annū genuit. Cato octogesimo exacto anno, ex filia Salonij cliētis sui auū Vticēsis catonis procreauit. Cōpertū & illud est, quod inter duos cōceptus cū intercesserit paululū tēporis, uterq; residet: sicut in Hercule & Iphiclo apparuit, fratre eius: q̄ gestati eodē onere, interuallis tamē, quibus cōcepti fuerant, nati uidētur. Et de Proconesia ancilla, quæ è duplici adulterio geminos edidit, utrūq; patri suo similē. Hic Iphiclus Iolau creat, q̄ Sardinia ingressus, palātris incolarū animos ad cōcordiā eblādītus, Olbiā, & aliā græca oppida extruxit. Iolēses ab eo dicti, sepulchro eius tēplū addiderūt, q̄ imitatus uirtutes patruī, malis plurimis Sardinia liberaſset. Ante omnia sobolē cogitātibus, sternutatio post coitus cauēda, ne prius semen excutiat impulsus repētinus, q̄ penetrabilibus se maternis insinuet paternus humor. Quod si naturalis materia hæserit, decimus à cōceptu dies dolore grauidas admonebit. Iam inde incipiet & capitis inquietudo, & caligine uisus hebetabitur. Ciborum quoque fastidijs stomachi claudetur cupido. Conuenit inter omnes, corda primum ex uniuerſa formari carne, eaq; in diem quintum & sexagesimum crescere, deinde minui: ac ex ossibus spinas. ea ppter capitale est, si pars alterutra noceatur. Planē si corpusculū in ma-

rem figuratur, melior est color grauidis, & pronior paritudo uteri. Deniq; à quadragesimo die motus est. Alter sexus nonagesimo die primum palpitat. Et concepta foemina gestantis uultum pallore inficit. Crura quoque prapedit languida tarditate. In utroque sexu cum capilli germināt, incommodum maius est. Fit'que plenilunijs auctior ægritudo, quod tempus etiam editis semper nocet. Cum saliores escas edit grauida, unguiculis caret partus. At cum propè ad uterum liberandum uenerint momenta maturitatis, enitenti spiritum retinere plurimum congruit, quandoquidem letali mora oscitatio suspendit puerperia. Contra naturam est in pedes procedere nascentis: quapropter uelut ægre parti, appellantur Agrippæ. Ita editi minus prosperè uiuunt, & de uita auo breuiori decedunt. Deniq; in uno M. Agrippa felicitatis exemplum est, nec tamen usq; eò inoffense, ut non plura aduersu pertulerit, quàm secunda. Nam & misera pedum uoletudine, & aperto cōiugis adulterio, & aliquot infelicitatis notis retrouersi ortus omen luit. Fœminis perinde est infausta natiuitas, si concretum uirginale fuerit. quo pacto genitalia fuere Cornelia, quæ editis Gracchis ostentum hoc piauit sinistro exitu liberorum. Rursum necatis matribus ortus est auspicatior, sicut Scipio Africanus prior, qui defuncta parète, quòd excisus utero in diem uenerat, primus Romanorum Cæsar dictus est. E' geminis, si remanente altero, alter abortiuo fluxu exciderit: alter qui legitime natus est, Vopiscus nominatur. Quidam & cum dentibus procreatur, ut Cn. Papyrius Carbo, & M. Curio, Dentatus ob id cognomina

gnominatus. Quidam uice dentium continui ossis armatur soliditate, qualē filium Bythinorum rex Prusias habuit. Ipsum dentium numerum discernit qualitas sexus, cum in uiris plures sint, in foeminis pauciores, quos *κύνες* uocant. Et quibus gemini prodeunt à dextra parte, fortunæ blandimenta promittunt: quibus à leua, uersa uice. Nascentium uox prima uagitus est. Lætitia enim sensus differtur in quadragesimum diem. Itaque unum nouimus eadem hora risisse, qua erat natus: scilicet Zoroastem, mox optimarum artium peritissimum. At Crassus, auus eius quem rapuerunt bella Parthica, quòd nunquam riserit, fertur Agelastos cognominatus. Inter alia Socratis magna præclarum illud est, quod in eodem uultus tenore etiam aduersis interpellantibus perstitit. Heraclitus & Diogenes Cynicus nihil unquā de rigore animi remiserunt, calcatisq; turbinibus fortuitorum, aduersus omnem dolorem & miseriam uniformi durauere proposito. Pompeium poetam, consularē uirum, nunquam ructasse, habetur inter exempla. Antoniam Drusi non spuisse, percelebre est. Nonnullos accepimus nasci concretis ossibus, eosq; neque sudare consuesse, neq; sitire: qualis Syracusanus fertur Lygdamus, qui tertia & tricesima Olympiade primus ex olympico certamine Pancratij coronā reportauit, eiusq; ossa deprehenso sunt medullam non habere. Maximam uirium substantiam neruos facere certissimum est, quantoq; fuerint densiores, tanto propensius augescere firmitatem. Varro in relatione prodigiosæ fortitudinis, annotauit Tritanum gladiatorem, natura Samnitē fuisse, qui &

rectis

rectis & transfuersis neruis nō modo crate pectoris, sed manibus cācellatis & brachijs, omneis aduersarios leui tactu, ac penē securis cōgressionibus uicerit: eiusq; filiū militē Cn. Pompeij pari modo natū, ita spreuisse hostem prouocantē, ut inermi eum dextra & superaret, & capiti digito uno in castra imperatoris sui reportaret. Milonem quoq; Crotoniensem ferunt egisse omnia suprā quā homo ualet. De quo etiā hoc proditur, quod ictu nude manus taurū fecit uictimā: eumq; solidū, quā mactauerat die, absumpsit solus nō grauatus. Super hoc nihil dubiū. Nā factum elogiū extat. Victor ille omnium certaminū, obiit. Sanē Aleetorius traditur lapis, qui specie crystallina, in modum fabæ, in gallinaceorum uentriculis reperitur, aptus (ut dicunt) præliatibus. Milo porro Tarquinij Superbi Prisci temporibus enituit.

SCHOLIA.

DE hominis partu quædā traditurus, nō inepte etiā de menstruo muliebri præmittit, de quo multa Plin. 7.c.38. & 28.c.7. ubi & de incōmodis & remedijs menstrui. Mulier solum. Aristot. de Nat. animal. 7. & Alber. de animal. 15. in ea quoque sunt sententia, ut existiment omne animal, quod sibi gignit simile perfecta gñatione, mēstruale esse, cū fœtus intra uterū augeatur, quasi augeatur, necessario etiā nutritur, &c. Lymphaticos. furiosos, quos nympholeptos Græci vocant, hoc est nympharum numine correptos. Asphaltites. de hoc infra capit. 48. Sponte disscerpitur. Vet. Cod. dispergitur. Id solum. V.C. Illud in se solum. Sidus Helenæ. Plin. diram, ac minacem Helenam dicit appellatam, lib. 2.c.37. Quibus munus. Alij malunt, Quibus nimis est sed priorem lectionem constanter defendunt vetustiss. aliquot exemplaria. In sua lege. Est enim huius necessitas mulieribus omnibus quasi lex iniuncta, ut singulis mensib. profluuiū purgentur: unde & menstruum latinis dictum, quemadmodum Græcis catamenion. In æternum steriles. Ex Plin. 7.c. 13. Sterilitatis aus

tem

autem varias causas enumerat Plutarch. de Placit. 5. c. 9. & 13.

Post annum quinquages.) Plin. cod. lib. c. 14. Masinissa rex.) De huius filij nomine, quodnam fuerit, autores variant. Valerius quippe lib. 8. c. 14. Methium, vel vt alij cod. habent, Methymnum appellat, alij Metumathnum: Vet. aliquot codices, Mathumatim num, vide Hermol. in secunda ædit. Plin. ad finem fere Glossematum. LXXX. & sextum.) Vet. cod. habet. LXX. & quintum. Cato.) Vide Plutar. in eius vita. Compertum & illud.) Ex Plin. ca. 11. lib. 7. Aristot. lib. 7. c. 4. de Natur. animal. Plauti Amphitryone, Diodoro initio 5. Iphiclo.) de hoc paulo supra, & mox c. 10. in Vet. cod. Iphite legitur, & paulo post, Hic Iphites. Eduplici adulterio, eiusdem autem diei coitu. Plin. Vtrumq; patri, alterum domino, alterum procuratori eius similem. Qui Sardin.) lege Diodo. lib. 5. Palantes.) errantes. Olbiam.) de hac Strab. lib. 4. & 14. Stephanus huius nominis plures numerat. Patruus, Hercules, fratris Iphicli, Sternutatio.) Plin. 7. c. 6. Oscitatio quidem, inquit, in enixu lætalis est: sicut sternuisse a coitu, abortiuum. Idem Hippocrat. 5. Aphor. 42. Decimus a concep.) Idē Plin. & Gel. 3. c. 10. & 16. Inter oēs.) Medicos potiss. Aliter em philosophi, vt ex Plutar. de Plac. 5. c. 17. videre est. Corda primū.) Plin. 11. c. 37. & Lact. de opif. dei, c. 12. Arist. de nat. animal. 17. & de part. anim. c. 3. & 4. Cic. 2. de nat. d. Deinde minus.) Vet. cod. Dein. minutæ ex ossibus spinas. Pars alterutra.) Alij malūt legere, parti alteutri, hoc est, aut cordi, aut spinæ. Idē Plin. loco iam citato, Melior color.) Ex Plin. 7. c. 6. fere ad verbū. Paritudo.) Vet. cod. partitudo.

Motus est.) Vet. co. mouetur. Cū saliores.) Quia sal incisuius est, & phlegmaticā illā glutinosamq; materiā, vnde vngues alimentū suum deberent suscipere, absomit. Contra naturam.) Ex Plin. 7. cap. 8. Aristot. item & Gellius. 16. cap. 16. Aegre parti.) Gelli, ex Varrone, ab ægritudine & pedibus. Mar. Agrippa.) de hoc Vergilius in octauo Aeneid. Hora. 1. carm. od. 6. Eutrop. 7. c. 2. Retro uersi ortus.) Vet. cod. Præposteri ortus. Plin. Præposteri natalis augurium. Cornelius.) Idem Plin. 7. c. 16. Sinistro exitu.) de hoc Plutarchus in Tiber. & C. Gracchorum vita, & Florus libro tertio.

Rufus necatis.) Plinius libro septimo capit. 9. Qui defuncta matre.) videtur hic deesse Et copula, vt legatur, Et qui defuncta parente. Quis autem hic fuerit, non non inat. Aliqui ad Africanum referunt, sed male, vt corrigit etiam Hermolaus in cap. 8. lib. 7. Plinius. De ortu tamen Scipionis, cæsoq; matris Pomponiæ vtero, lege Silliū lib. 13. Sed & huc faciunt, quæ legūtur in Cōmentarijs Persij sat. 1. ad locū, Ne mihi Polydamas: &c. Nisi forte copulā transferre malis ad verbum Primus, quod sequitur, vt legas: Primusq; Romanorū Cæsar: &c. Cæsar dictus, alij a cæsarie malūt deducere,

alij

alij ad elephantem à C. Cæsaris auo occisum referunt. E geminis.) Plin. 7. c. 10. Abortiuo fluxu.) Differt eiectio ab abortu, si quidem hic intra quadagesimum diem contingit, illa uero non nisi grandioris fœtus est. Vopiscus.) Plin. 7. c. 10. Quidam & cū dentib.) ex Plin. 7. c. 16. Rex Prussias.) Idem de miraculis Valer. lib. 1. c. 6. In viris plures.) Idem ad verbum Plin. kynodontas.) hoc est, caninos dentes. Locus autem hic ex Plinio videtur ita legendus: Quos kynodontas vocant, quib. gemini prodeūti & c. ita enim Plin. Quib. in dextra parte gemini superne, a canib. cognominati & c. Idem lib. 11. c. 37. Vagitus.) Ex Prologo libri 7. Plin. Lege etiam Alexan. Aphrodis. problem. 64. Vnum nouimus.) Plin. 7. c. 19. Aug. de ciui. dei lib. 21. Zoroastem.) Berosus Noe filium facit, in sacris literis Cham appellatum. Iustinus Bactrianorū regem fuisse ait, traditq. de eo, quod primus artes magicas inuenit, & mundi principia siderumq. motus spectarit, de eodem Plinius quoq. plura lib. 30. c. 1. Auus eius.) de utroq. Appia, in Parthico. Agelastos.) Alij semel tantum risisse tradunt, cum asinum vidisset carduos comedētem: vnde prouerb. Similes habent labra laetucas, de hoc Cic. Tuscul. 6. lib. 3. & de finib. 5. Socratis.) Idem de eo tradunt Laertius quoq. & plato, & pleriq. alij. Heraclit. & Diog.) de utroq. Laertium vide. Concretis ossibus.) Idem Plinius. 7. capitul. 18. eos corneos appellans. Antoniam Drusi.) scilicet. Lygdamus.) Fortassis illum Syracusanum intelligit, quem Valer. lib. 9. c. 12. Polydamanta appellat. Et fuit sane facilis ex Polydamas in Lygdamus conuersio. Lygdami tamen cuiusdam mentio fit apud Herod. lib. 1. Lucan. 3. Tibul. & Propertium in. 3. & 4.

Pancratij coron.) Certaminis genus erat, quod aduocatis omnibus corporis viribus, omniumq. uerborum contentione transigebatur, ut elegantiss. in Pandect. Budæus exponit, & Beroald. apud Propertium. Neros facere.) nam in his robur situm esse, apud omnes & philosophos & medicos in confesso est, vnde & prouerbiales hæc formulæ, omnibus neruis, neruos intendere, expedire neruos, & c. de quibus perdoctè Eras. in Chiliad. Tritanum.) ex Plin. 7. c. 20. Natura Samnitem.) Forte melius, armatura Samnitum. Plin. Samnitium armatura celebrem, & c. Crate pectoris.) thorace. Milonem quoq.) de hoc etiam præter Plin. & miserando eius interitu, Pausan. & Herodot. lib. 3. Strab. 6. Valer. 9. c. 12.

Non grauatus.) Ver. Cod. non grauatim, quod magis arridet. Elog. extat. nimirū in ænea eius statua in Olympijs erecta, de qua Philostrat. lib. 4. de vit. Apollonij. Obijt.) Alij legūt, quæ obiuit ut semper victorem eum ex certaminibus abiisse intelligas. Alestorius.) de hoc Plin. c. 10. libri 3. Alestorias, inquit, vocāt in ventriculis gallinaceorum inuentas, crystallina specie, magnitudine

faba:

fabæ: quibus Milonem Crotoniensem vsum, in certaminibus inui-
ctum fuisse videri volunt. Ex quo Plinij loco hic forte legendum
est: Sane electoria vsum traditur lapide, qui, &c. In modum fabæ.)

Ver. C. fabæ modo, in gallinaceorum, &c. Tarquinij.) Stra-
bo Pythagoræ discipulum etiam fuisse Milonem tra-
dit, qui Pythagoras ipse quoque Tarquinij
tempore floruit,

DE SIMILITVDINE FORMÆ,

& corporum proceritate: deq; mensu-
ra hominis, & defunctorum pu-
dore. Caput. V.

IAm uero qui deflexum animum referat ad similitudi-
num causas, quantum sit artificis naturæ ingenium de-
prehendet? Interdum enim ad genus spectant, & per so-
bolem in familias transitus faciunt: sicut plerumque par-
nuli modo nervos, modo cicatrices, modo qualescunque
originis suæ notas ferunt: ut in Lepidis, quorum tres,
interuulsa tamē serie, ex eadē domo obducto membra-
na oculo similes geniti reperiuntur: ut in Byzantio no-
bili pugile, qui cū matrem haberet adulterio ex Aethio-
pē conceptam, quæ nihil patri comparandum reddidisset,
ipse in Aethiopem auū degenerauit. Sed hoc minus
mirum, si respiciamus ad ea quæ spectata sunt inter ex-
ternos. Regem Antiochum Artemon quidā ex plebe Sy-
riaca, sic facie æmula mentiebatur, ut postmodum Lao-
dice uxore regia, obiecto populari isto tandiu dissimula-
uerit defunctum maritum, quoad ex arbitratu eius re-
gni successor ordinaretur. Inter Cn. Pompeium & Vi-
bium humili loco natum, tantus error extitit de paribus

C

linea

liniamentis, ut Romani Vibij Pompeij nomine, Pompeium Vibij uocabulo cognominaret. Oratorem. A. Plancum Rubrius histrio sic impleuit, ut & ipse Plancus à populo uocaretur. Armētarius Mirmillo & Cassius Seuerus orator ita se mutuò reddiderunt, ut si quādo pariter uiderentur, dignosci nō possent, nisi discrepantiam habitus indicaret. M. Messala Censorius, & Menogenes ex fece uulgari, hoc fuerūt uterq;, quod singuli: nec alium Messalam, quā Menogenem, nec Menogenē alium quā Messalam putarunt. Piscator ex Sicilia proconsuli Suræ præter alia etiam rictu oris cōparabatur. Ita in eodem uocis impedimento, & tardatæ sono linguæ naturalibus offendiculis congruebant. Interdū uero nō modo inter externos, sed etiam inter conductos ex diuersissima parte orbis miracula indiscreti uultus fuerunt. Deniq; cum Antonio iam triumuiro Thoranius quidam eximios forma pueros uelut geminos trecentis sestertijs uendidisset, quorum alterum de transalpina Gallia, alterum ex Asia comparauerat, adeoq; una res uideretur, nisi solus sermo fidem panderet, atque ideo se Antonius illud grauarietur: non infacete Thoranius, id uel præcipue, quod emptor criminabatur, preciosum cōprobauit. Neq; enim mirum, si forent pares gemini: illud nullis posset taxationibus æstimari, quod tantis spacijs diuersitas separatos, plusquam geminos cōtulisset. Quo responso adeo Antonius mitigatus est, ut deinceps nihil se habere carius in substātia sua iactaret. Nūc si de ipsis hominū formis requiramus, liquidò manifestabitur, nihil de se antiquitatem mendaciter prædicasse, sed corruptam

ptam

ptam degeneri successione sobolem nostri temporis per-
 nascentiũ detrimenta decus ueteris pulchritudinis per-
 didisse. Licet ergo pleriq; definiant, nullũ posse excede-
 re longitudinẽ septem pedũ, quod intra hunc modũ Her-
 cules fuerit: deprehensum est tamẽ Romanis tẽporibus,
 sub D. Augusto Pusionem & Secundillam denos pedes,
 & amplius habuisse proceritatis, quorũ reliquiæ adhuc
 in conditorio Sallustianorum uidentur. postmodum D.
 Claudio principe, Gabbaram nomine, ex Arabia adue-
 ctum, nouem pedum, & totidem unciarum. Sed ante Au-
 gustum annis fermẽ mille non apparuit forma huiusmo-
 di, sicut nec post Claudium uisa est. Quis enim æuo isto
 non minor suis parentibus nascitur? Priscorũ autẽ molẽ
 testantur etiam Orestis suprema, cuius ossa Olympia-
 de quinquagesima & octaua Tegeæ inuenta à Sparta-
 nis oraculo monitis, didicimus implese longitudinem cu-
 bitorum septem. Scripta quoq; ex antiquitate memorias
 accersunt in fidem ueri, quibus receptum est, quod bello
 Cretico, cum elata flumina impetu plus quàm ui amni-
 ca inuecta terras rupissent, post discessum fluctuum in-
 ter plurima humi dissidia humanum cadauer repertum
 sit cubitũ triũ atq; triginta: cuius spectandi cupidine
 L. Flaccum legatũ, Metellum etiam ipsum impendiò ad-
 modum captos miraculo, quod auditu refutarãt, oculis
 potitos. Nõ omiserim, Salamiã Euthymenis filiũ creuisse
 in triennio tria cubita sublimitate, sed incessu tardo, sen-
 su hebeti, robusta uoce, pubertate festina: statimq; obse-
 sum morbis plurimis, immoderatis ægitudinũ suppli-
 cijs cõpensasse præcipitẽ incrementi celeritatẽ. Mensu-

ra ratio bifariam conuenit. Nam quantus manibus expressis inter digitos longissimos modus est, tantum constat esse inter calces & uerticem. Ideoque physici hominem minorem mundum esse iudicarunt. Parti dextræ habiliior adscribitur motus, leuæ firmitas maior. Vnde altera gesticationibus promptior est, altera oneri ferendo accommodatior. Pudoris disciplinam etiam inter defuncta corpora natura discernit, ut si quando cadauera necatorum fluctibus euehantur, uirorum supina, pro na fluitent foeminarum. Verum iam ad pernicitatis titulum transeamus.

SCHOLIA.

AD similitudinum causas.) De his Plin, lib. 7. c. 12. unde hæc pleraque sunt desumpta; & Arist. de nat. anim. 6. c. 7. & Problema. 12. c. 14. sect. 10. Lactā. de Op. d. c. 12. Plutarch. de Placit. 5. c. 12. Lucret. lib. 4. Valer. 9. c. 5. Vt in Byzantio.) Sunt qui legant, velut in Byzantino nobili poeta. Sed Vet. Cod. habebat, velut in Byzantio nobili pycta, ut facillima fuerit deprauandæ vocis pycta, in poeta, occasio. Cæterum Plinius quoque Niceum nobilem pyctam Byzantij genitum, hunc vocat. Aristot. tamen in Sicilia id contigisse refert. Antiochum.) Syriæ regem. de Artemone autem Valer. 9. c. 15. ubi tamen Artenionem legere est. Vibium.) tale quid etiam de Publicio libertino quodam Valer. & Plin. tradūt. Armentarius.) sic vocatur, qui armentis præest. Verg. Armentarius Afer agit. Ex fece.) quia histrio. Vterque quod singuli.) ut neutrum discernere ab altero facile fuerit, id quod de Curione & Burbuleio quoque referunt Valer. & Plinius. Trecentis fester tiji.) Plin. ducentis. Fidem panderet.) Forte legend. fraudē panderet. Sic etiam Plin. detecta fraude. Nullis taxationibus.) nullo præcio. Degeneri successione.) Eleganter id per quatuor ætates tam Græci quàm Latini poetæ expresserunt; & Plinius. 7. cap. 16. Iuuenalis saty. 15.

Terra malos homines nunc educat, atque pusillos.
Preciosum comprobauit.) Vet. C. præciosius probauit. Diuerst, separatos.) Vet. C. separata, plusquam geminos attulisset. Scptem

ptem pedum,)quem Gellius ex Varrone summum dicit esse adole-
lescendi corporis humani modum. Hercules,) de huius statura
Gellius. i. r. Sallustianorum,) s. hortorum. Aevo isto,) Vet. Co.
iam aevo isto. Orestis suprema,) Suprema vocat ossa, quæ reli-
quæ alijs dicuntur. De hoc Herodot. I. & Gell. 3. c. 10. Arcessunt
in fidem,) Vet. c. accersit. In fidem veri hoc etiâ receperunt, quod, &c.

Sublimitate,) Vet. C. sublimitatis, sed incesu tardû, sensu hebe-
tû, &c. Nam quantus manibus expas,) Plin. 7. c. 17. Minorem
mundû,) microcosmû, de quo Macrobi. Som. 2. c. 12. Laetan. 2. c. 13.
Prona foeminarû,) velut pudori defunctorû parcete natura, Plin.

DE VELOCITATE, VISU, ET fortitudine. Caput. VI.

PRimam palmam uelocitatis Ladas quidam adeptus
est, qui ita supra cauum puluerẽ cursitauit, ut are-
nis pendentibus nulla indicia relinqueret uestigiorum.
Polymnestor Milesius puer, cum à matre locatus esset
ad caprarios pastus, ludicro leporem consequutus est,
& ob id statim productus à gregis domino Olympiade
sexta & quadragesima, ut Boëthius autor est, uictor in
stadio meruit coronam. Philippides biduo mille ducen-
ta quadraginta stadia ab Athenis Lacedæmonem decur-
rit. Anistijs Lacon, & Philonides Alexandri magni
cursores à Sicyone Elin usq; mille ducenta stadia una
die trāsierūt. Fonteio, Vipsanoq; COSS. in Italia octo
annos puer natus, qnq; & x l. millia passuū à meridie
trāsiiit ad uesperū. Visu deinde plurimum potuit Stra-
bo nomine, quem perspexisse per centum x x v. millia
passuū Varro significat, solitūq; à Carthagine exeuntē
classē Punicā, numerumq; nauū manifestissime è Lily-
bitana specula denotare. Cicero tradit, Iliada Homeri
ita subtiliter in mēbranis descriptam, ut testa nucis clau-
deretur,

deretur. Callicrates formicas ex ebore ita scalpfit, ut portio earum à cæteris secerni nequiverit. Apollonides perhibet, in Scythia foeminas nasci, quæ Bithyæ uocantur, hasq; in oculis pupillas geminas habere, & perimere uisu, si quem forte iratæ aspexerint. Hæ sunt & in Sardinia, Præualuisse fortitudine apud Romanos L. Sicinium Dentatum, titulorum numerus ostendit. Tribunus hic plebis fuit nō multo post exactos reges, Spurio Tarpeio, A. Thermo COSS. Idem ex prouocatione octies uictor, x l. & .v. habuit aduersas cicatrices, in tergo nullam notam. Spolia ex hoste tricies & quater cepit. In phaleris, hastis puris, armillis, coronis trecenta x i i. dona meruit. Nouem imperatores, qui opera eius uicerāt, triumphanteis prosecutus est. Post hūc M. Sergius duobus stipendijs, primo, aduerso corpore ter & uicies uulneratus: secundo stipendio in prælio dextram perdidit. Qua de causa ferream sibi manum fecit: & cum neutra penè idonea ad præliandum ualeret, una die quater pugnavit, & uicit sinistra, duobus equis eo insidente confossis. Ab Annibale bis captus refugit, cum uiginti mensibus, quibus captiuitatis sortem perferebat, nullo momento sine cōpedibus fuerit, & catenis. Omnibus asperimis prælijs, quæ tempestate illa Romani experti sunt, insignitus donis militaribus. à Trasymeno, Trebia, Ticinō que coronas ciuicas retulit. Cannensi quoq; prælio, de quo refugit eximium opus uirtutis fuit, solus accepit coronam, Beatus profecto tot suffragijs gloriarum, ni hæres in posteritatis eius successione Catilina tantas adoreas odio damnati nominis obumbrasset.

Quantum

Quantum inter milites Sicinius, aut Sergius, tantum inter duces, imò, ut uerius dicam, inter omneis homines Caesar dictator enituit. Huius ductibus undecies centum & nonaginta duo milia caesa sunt hostium. Nam quantum bellis ciuilibus fuderit, noluit annotari. Signis colatis quinquagies & bis dimicauit: M. Marcellum solus supergressus, qui nouies & tricies pari modo fuerat praeliatus. Ad hæc nullus celerius scripsit.

Nemo uelocius legit. Quaternas etiam epistolas simul dictasse perhibetur: benignitate adeo prædictus, ut quos armis subegerat, clementia magis uicerit.

SCHOLIA.

PAlmam, victoriæ laudē, ab arboris palmæ ingenio, de quo Gell. 3. c. 6. Plin. 16. c. 42. Eras. in Chiliad. Ladas.) de hoc cure fore Catull. ad Camerium,

Næ Ladas ego, pennipes' ue Perseus.

Meminit etiam Alex. Genial. d. 2. C. 21. & Iuuenal. sat. 13. Ad caprarios.) Vet. c. Ad caprariorum pastus. Philippides.) Plin. 7. c. 20. stadia numerat 1160. Anistius.) Al. Antistis, & Anistis, & apud Plin. Canistius. Vno die.) nouem diei horis, Plin. 2. c. 71. Fonteo.) Vet. C. Pompeio. Octo annes.) Plin. nouē habet, & cucurrisse XLV. M. pass. pro quo in Vet. c. reperio V, & LXX M. passuū. Cæterum puerū hunc Martial. lib. 4. Addam vocat. Strab.) Plin. 7. c. 21. Valer. etiam lib. 1. c. 6. Lynceum hūc vocat. unde quoq; pro uerb. Lynceo perspicacior. Lilybitana. de Lilybeo Siciliæ promontorio. Iliada Homeri.) de hac Martial. in Xenis. Callicrates.) Plin. eodem loco, & libr. 36. c. 5. ad finem. Bithiæ.) Plin. 7. cap. 2.

Hasq;.) Vet. cod. eas in oculis. Hæc sunt & in Sardinia.) Exemplaria manu scripta, quibus vetustissimis vsi sumus, hæc verba non habent: uerisimile sit ab aliquo studio in marginem forte, ut sit, adiecta, in cōtextū postea irrepsisse. L. Sicin. Dent. hic ob singularē fortitudinē Romanus Achilles est dictus, teste Gel. lib. 2.

c. 12. plura Plin. 7. c. 28. & lib. 22. c. 5. Valer. 3. c. 2. A. Thermo. In Plinianis aliquot exemplaribus legitur. A. Aetermo. Vet. vero co. habet A. Aterio: numeratur autem hic annus quo Sp. Tarpeius Capitolinus & A. Aternius Fontinalis Coss. fuerunt, ab vrbe condita quidem recentissimus, ab exactis autem regibus quinquagesimus sextus. Aduers. cicatrices. Antro. sum exceptas, Valer. In tergo nullam. quod nunq. tergum hosti obuerrisset fugiendo. Spolia. Vet. c. & spolia. Trecenta duodecim. Non constabit hic numerus, nisi a Solino positus torques etiam addamus ex Plinio, qui bus 83. donatum eum testatur, hastis autem puris 18. phaleris 25. armillis 160. coronis 16. que omnia collecta numerum faciunt 312. quanquam hic Valerio quoq. cum Plinio non cōuenit. M. Sergius. ex Plin. 7. c. 28. fere ad verbum. Qua de causa ferream. Vet. Co. Qua de causa postea manum sibi ferreā, &c. Ni hāres. Vet. co. nisi hāres. Plin. nisi pronepos Catilina gratiam nomini de rogasset. Adoreas. tantas laudes, tantam gloriam. Plin. lib. 18. c. 3. Gloriam deniq. ipsam a farris honore adoreā appellabant. Ador autem farris genus, edor quondam appellatū, autore Festo. Et prisca quidem temporibus militaria dona, quæ militibus fortem operam in bello nauantibus a duce dabātur, heminæ vel quartarij farris erāt. Velut (Festus ait) Adoriam laudem sive gloriam dicebāt, quia gloriosum eum putabant esse, qui farris copia abundaret.

Cæsar dictator. Vide Plin. 7. c. 25. Sueton. & Plutarch. in Cæsare. Centum & nonaginta duo. M. Vet. C habet cxxxij. M. Quinquagies & bis. Quinquagies tantum habet Plin. Nouies & triecies. Id est, vndequadragies, Plin. de hoc autem vide Plutarch. in eius vita. Valer. multis locis, præcipue autem lib. 4. c. 1. Liu. Deca. 9. non vno in loco. Nullus celerius. Pli. Scribere & legere simul dictare & audire solitum accepimus: epistolas vero tantarum rerum quaternas pariter librarijs dictare, aut si nihil aliud ageret, septenas. plura eo loco, & Gell. lib. 17. cap. 9.

DE MEMORIA, DE VOCE ADEMPta, & adepta. De morum laude. De eloquentia.

De pietate. De pudicitia, & felicitate. Caput. VII.

CYrus memoria bono claruit, qui in exercitu, cui numerosissimo præfuit, nominatim singulos alloquebatur. Fecit hoc idem in populo Romano L. Scipio
Sed &

Sed & Cyrū, & Scipionem consuetudine credamus profecisse. Cyneas Pyrrhi legatus postero die quā ingressus Romā fuerat, & equestrē ordinē & Senatū proprijs nominibus salutauit. Rex Ponticus Mithridates duabus & uiginti gentibus, quibus imperitabat, sine interprete iura dixit. Memoriam ex arte fieri palam factum est: sicut Metrodorus philosophus, qui temporibus Diogenis Cynici fuit, in tantum se meditatione assidua prouexit, ut à multis simul dicta, nō modo sensuum, sed etiam uerborū ordinibus retineret. Nihil tamē in homine aut metu, aut casu, aut morbo facilius intercipi, sæpe perspectum est. Qui lapide ictus fuerat, accepimus oblitū literarū. Messalam certe Coruinū post ægritudinem quam pertulerat, percussū proprii nominis obliuione, quam liber aliās ei sensus uigeret. Memoriam metus perimit. Inuicem timor uocis est incitamentū, quam non solū acuit, sed etiā, si nunquam fuerit, extorquet. Deniq; cū Olympiade octaua & quinquagesima uictor Cyrus intrasset Asiæ oppidū Sardas, ubi tūc Croesus latebat, Athis filius Regis mutus ad id usq; temporis, in uocem erupit uim timoris. Exclamasse enim dicitur: Parce patri meo Cyre, & te hominē esse uel casibus disce nostris. Tractare de moribus superest, quorū excellentia maxime in duobus enituit. Cato princeps Porciæ gentis, senator optimus, optimus imperator, orator optimus, causam tamen quadragies & quater dixit, diuersis odiorū simultatibus appetitus, semper absolutus. Verū Scipionis Æmilianī laus propērior, qui præter bona quibus Cato clarus fuit, etiā publico amore præcessit. Vir optimus Na-

sica Scipio iudicatus est, non priuato tantum testimonio, sed totius senatus sacramento, quippe quod inuētus dignior nō fuit, cui præcipue religionis crederetur mysterium, cum oraculum moneret arceſſi sacra Deūm matris Pessimuntiae. Plurimi inter Romanos eloquentia floruerunt, sed hoc bonum hereditarium nunquam fuit, nisi in familia Curionum, in qua tres serie continua oratores fuere. Magnum hoc habitū est sanē eo seculo, quo facundiam præcipue & humana & diuina mirata sunt. Quippe tūc percussores Archilochi poëtae Apollo prodidit, & latronum facinus Deo arguente detectum est. Cumque Lysander Lacedæmonius Athenas obsideret, ubi Sophoclis Tragici inhumatum corpus iacebat, identidem Liber pater ducem admonuit per quietem, ut se peliri delicias suas sineret. Nec prius destitit, quā Lysander cognito quis obijſſet diem, & quid à numine posceretur, inducias bello daret, usq; dum congruæ supremis talibus exequiæ ducerentur. Pindarum lyricum ē conuiuij loco, cui imminebat ruina, ne cū cæteris interiret, forinsecus Castor & Pollux uocarunt, inspectantibus uniuersis. Quo effectum est, ut solus impendens periculum euaderet. Numerandus post Deos Cn. Pompeius magnus, intraturus Posidonij domum, clarissimi tūc sapientiæ professoris, percuti ex more à lictore uetuit foreis, summissisq; fascibus, quamlibet confecto Mithridatico bello, & orientis uictor, sententia propria cessit ianuæ literarum. Africanus prior Qu. Ennij statuam imponi sepulchro suo iussit. Uticensis Cato unum ex tribuatu militum philosophum, alterum ex Cypria legatione

tione Romam aduexit, professus plurimum se eo facto
 Senatui & populo Romano contulisse, quamuis proa-
 uus eius sapissime censuisset Græcos urbe pellēdos. Dio-
 nysius tyrannus uittatam nauem Platoni obuiam misit:
 ipse cum albis quadrigis egredientem è littore occur-
 rens honoratus est. Perfectam prudentiam soli Socrati
 oraculum Delphicum adiudicauit. Pietatis documen-
 tum nobilius quidem in Metellorum domo effulsit, sed
 eminentissimum in plebeia puerpera reperitur: humilis
 hæc, atque ideo famæ obscurioris cum ad patrem, qui
 supplicij causa claustris pœnalibus continebatur, ægre
 obtinuisset ingressum, exquisita sæpius à ianitoribus,
 ne fortè parenti cibum sumministraret, alere eum uberi-
 bus suis deprehensa est. Quæ res & factum & locum
 consecrauit. Nam qui morti destinabatur, donatus fi-
 liæ, in memoriam tanti præconij reseruatus est. Locus
 dicatus suo numini, Pietatis sacellum fuit. Nauis à phry-
 gia gerula sacrorum, dum sequitur uittas castitatis, con-
 tulit Claudie principatum pudicitie. Et Sulpitia Pater-
 culi filia, M. Fuluij Flacci uxor, censura omnium ma-
 tronarum è centum probatissimis haud temere electa
 est, quæ simulacrum Veneris, ut Sybillini libri mone-
 bant, dedicaret. Qui attingat ad titulū felicitatis, nec-
 dum repertus est, & qui felix censeretur iure debuerit.
 Nanq; Cornelius Sylla dictus potius est quàm fuerit fe-
 lix. Solum certè beatum cortina Aglaum iudicauit, qui
 in angustissimo Arcadie angulo pauperis soli dominus,
 nunquam egressus paterni cespitis terminis inuenitur.

SCHO

Cyrus, Ex Plin. 7. c. 24. hæc memorię exēpla desumpta sūnt, de Cyri aūt memoria etiā Fab. 11. c. 15. Valer. 8. c. 7. L. Scipio.) Publij frater, Asiaticus cognominatus, Cyncas.) Plutarch. in Pyrrho. Cic. Tuscul. q. lib. 1. Seneca in prologo, declamat, Ponticus.) Ponti regionis Asiæ, de quo plura Plin. 25. c. 2. & Valer. loco iam citato, Gell. 17. c. 17. Plut. in Lucul. Memoriam ex.) de hoc ad Heren. lib. 3. c. 5. Fab. 11. Cic. de orat. 2. ad finem. Trapezunt. Rhet. lib. 4. Metrodorus.) Idem Plin. & Cic. Tuscul. q. lib. 1.

Diogenis Cynici.) Stoici forte legend, qui & Babylonius est appellatus, Metrodori coætaneus, alius a Cinico, vt constat ex Laertio. lib. 6. & 10. item Gell. lib. 17. c. vlt. floruit vtrq; Olympiad. 96. vt Euseb in Chron. Qui lapide iſt.) Valer. lib. 1. c. 8. Atheniensis sem hunc fuisse, virum eruditissimum, dicit. Simile de Georg. Trapezuntio viro doctiss. traditur, omnium literarum Græcarum Latinarumq; in senio oblitum esse. Messal. Coruin.) De huius eloquentia: & in Ciceronem, vna cum Pollione æmulatione Fab. lib. 10. c. 1. & lib. 12. ad finem, de qua tamē doctissime, vt omnibus alijs, IOACHIMVS CAMERARIVS noster, Commentariis rum in primam Tusculan. nunc primum in lucem editorum. lib. 2. differit. Inuicem metus.) Vet. C. In vim vocis interdum est timor incitamentum, & c. quæ lectio magis placet. Victor Cyrus.) Eadem Gell. 5. c. 9. ex Herodotib. lib. 1. & Valer. 5. c. 4. Iustin. 1. De alio autem Croesi filio semestri locuto in crepundijs, meminit Plinius. 11. c. 51. Cato princeps.) ex Plinio. c. 7. lib. 27. & Gell. 13. c. 19.

Quadrag. & quater.) Cel. Antiq. li. 6. c. 36. Verum Scipionis.) Vet. C. Vnde Scipionis, c. Aemiliani.) filij Paul. Aemilij, sed à Scipione Africano superiore adoptati: vnde & inferior Africanus dictus est, ab euerſa Carthagine, vt ille superior à capta, multa de huius virtutib. Valer. lib. 2. & 8. Nafica.) ex Plin. 7. c. 34. Quippe quod.) Vet. C. Quippe quo. Cum oraculum.) Historiam habes apud Liu. decad. 3. lib. 9. Valer. 8. c. 16. Ouid. Fastor. 4. Silium 17. Fenest. 12. Pessinuntæ.) à Pessinunte Phrygiæ oppido, vbi templum Cybeles erat celeberrimum, teste Diodor. lib. 4. & Strab. lib. 10. In famil. Curionum.) ex Plin. 7. c. 41. Percuss. Archilochi.) Plin. 7. c. 29. fuit autē hic Iambici carminis inuentor, de quo plura Fab. 10. & Horat.

Archilochum proprio rabies armauit iambo:

Deo arguente.) Vet. c. deo coarguente. Lyſander.) Idē eodē loco Plin. Quis obisset diem.) Vet. Co. quo obisset die. Supra mis talibus.) tanto funeri. Pindarū.) Idē de Simonide Valer. lib.

1.c.vlt. Fab. II. Cic. de Orat. lib. 2. Pindari aut familiæ & penatibus Alexandrū regē Parci iussisse, cū Thebas caperet, Plin. eo. loco tradit. Possidonij.) Ex Plin. 7. c. 30. Ciceronis hic fuit præceptor, ut idem testatur de Fabio, & Plutarch. in Cicer. Ex more.) de hoc more Alex. Genial. 1. c. 27. Summissis q̃.) Vet. C. demissis q̃. la nuz literarū, id est, fores etiā tanti literarū professoris libēs venerat est. Quinti Ennii.) Hoc præter Plin. testatur etiā ovi. de ar. 3. Ennius emeruit Calabris in montibus ortus,

Contiguus poni Scipio magne tibi.

Vticensis Cato.) Plin. ad verbū, eod. cap. 30. Philosophū.) Atheno dorū Cordilionē Stoicum, quē Pergamī offensum persuasit, ut se in castra sequeretur. Vide Plutar. in eius vita. Alterū ex Cypria leg.) de qua Flor. 3. c. 9. Porro vet. co. aliū legit, nō alterū. Quamuis proavus eius.) Cato Censorius, idem aut Plut. in Censorio. vet. co. aut pro quāvis, habet quamlibet. Dionys. tyrann. Idē Plutar. in Platonis vita, & Laertius. Honoratus est.) Vet. c. honoravit.

Socrati.) Plin. 7. c. 31. & 34. c. 6. Valer. 3. c. 4. Plato in Apolog. Laert. in eius vita. Metellorū d.) Metellus Pius cognomēto, quē patri exulanti reditū inpetraffet, Valer. 5. & lib. 3. quanq̃ & de reliqua eius pietate Plin. quoq̃ c. 43. lib. 7. & Ouid. Fast. 6. Effulsit.) Vet. co. refulsit. Plebeia puerpera.) Ex Plin. 7. c. 36. a quo tamen Valer. dissentit lib. 5. c. 4. Et factū & locū.) V. C. & locū & factum.

Suo numini.) V. C. suo nomini, pietatis facellū est. Claudix.) Plin. 7. c. 35. Ouid. Fastor. 4.

Claudia Quinta genus Clauso referebat ab alto:

Historix autem huius auctores supra indicauimus in Scip. Nascas Electa.) V. C. delecta. Simul Veneris.) verticordix nūcupatz, quovirginū & matronarū animus à libidine ad pudicitia cōuerteretur. Valer. 8. c. 16. & Ouid. Fast. 4. Qui attingat.) Vet. c. Quod attinet. Et qui felix.) Vet. co. non habet copulā Et. Cor. Sylala.) Plin. 7. c. 43. Plutar. in eius vita, Valer. 6. c. 6. Quam fuerit.) V. C. quam fuit. Aglaum.) De Aglao Plophidio Plin. 7. c. 46. Valer. 7. c. 1. Terminis.) V. C. terminos. Porro quæ deinceps

in sequentia capita videbantur annotāda, ad libri calcem reperies.

DE ITALIA, ET EIVS LAUDIBVS.

deq̃ peculiaribus multis quæ in ea reperiuntur.

CAP. VIII.

DE homine satis dictū habeo. Nunc, ut ad destinatū reuertamur, ad locorū cōmemorationem stylus dirigen

dirigendus est. atq; adeò principaliter in Italiã, cuius decus iam in Vrbe cõtinuus. Sed Italia tãta cura ab omnibus dicta est, præcipue à M. Catone, ut iã inueniri non possit, quod nõ ueterũ autorũ præsumpserit diligẽtia, largiter in laudem excellentis terræ materia suppetere, dũ scriptores præstatißimi reputant locorũ salubritatem, cœli temperiẽ, ubertatẽ soli, aprica collũ, opaca nemorũ, innoxios saltus, uitiũ, olearũq; puẽtus, ouilia, pecuaria, tot amneis, lacus tãtos, biferæ uiolaria, inter hæc Veseuũ fligrãtis animæ spiritu uaporantẽ, tepẽteis fontibus baias, colonias tam frequẽteis, tam assiduã nouarũ urbiũ gratiã, tam clarũ decus ueterũ oppidorũ, quæ primũ Aborigines, Arunci, Pelasgi, Arcades, Siculi, totius postremo Græciæ aduenæ, & in summa uictores Romani cõdiderunt. Ad hæc littora portuosa, orasq; habet patentibus gremijs cõmercio orbis accõmodatas. Verũ ne prorsus intacta uideatur, in ea quæ minus trita sunt, animũ intendere haud absurdũ uidetur, & parcius depasta leuibus uestigijs inuiare. Nã quis ignorat uel dictam uel conditã à Iano Ianiculũ, à Saturno Latiũ atq; Saturniam, à Danaë Ardeã, à comitibus Herculis Polyden, ab ipso in Campania Pompeios, quia uictor ex Hispania pompam bouum duxerat? In Liguria quoq; lapidarios campos, quod à Ioue eò dimicãte credũtur saxa pluissẽ. Regionem Ionicam ab Ione Naulochi filia, quam procciter insidentem uias Hercules interemit, ut ferunt: Archippen à Marsya rege Lydorũ, quod hiatu terræ haustum, dissolutũ est in lacũ Fucinũ. Ab Iasone templũ Iuonis Argiæ, à Pelope Pisas, à Cleolao Minois filio Daunios,

Daunios, Iapygas à Iapige Dædali filio, Tyrrhenos à Thyrreno Lydiæ rege, Coram à Dardanis, Argillam à Pelasgis, qui primi in Latium literas intulerunt: à Phalero Argiuo Phaliscam, à Phalerio argiuo Phalerios, Fescennium quoq; ab Argiuis, Portū Parthenium à Phocensibus. Tybur (sicut Cato facit testimonium) à Catilo Arcade, præfecto cladis Euandri: sicut Sextius, ab Argiua iuuentute. Catillus enim Amphiarai filius, post prodigiale patris apud Thebas interitū, Oecleiaui iussu, cum omni foetu uel sacro missus treis liberos in Italia procreauit, Tiburtū, Coram, Catillum, qui depulsis ex oppido Siciliae ueteribus Sicanijs, à nomine Tiburti fratris natu maximi urbē uocarūt. Mox in Brutijs ab Vlysse extructū templū Mineruæ. Insula ligea appellata abiecto ibi corpore Sirenis ita nominatæ. Parthenope à Parthenopes Sirenis sepulchro, quam Augustus postea Neapolim esse maluit. Præneste, ut Zenodotus refert, à Præneste Vlyssis nepote Latini filio: aut, ut Prænestini sonant libri, à Cæculo, quæ iuxta ignes fortuitos inueniunt, ut fama est, Digitiorū sorores. Notū est à Philoſte Petiliā constitutā, Arpos & Beneuentū à Diomede, Pataniū ab Antenore, Metapontū à Pilijs, Scyllaceū ab Atheniēſibus, Sybarim à Trœzenijs, & à Sagari Aiakis Locri filio, Salentinus à Lycijs, Anconam à Siculis, Gæbros à Galatio & Bio Siculis fratribus, ab Heraclidis Tarentum, insulam Tensam ab Ionibus, Pestum à Dorensibus. A Myscello & Archia Crotoniam, Rhegiū à Chalcidēſibus, Caulonā & Terinaim à Crotoniēſibus, à Naritijs Locros, Heretrū à Græcis in honorem

Hera

Herae sic enim Iunonem Graeci uocant. Aritionem ab Archiloco Siculo, unde et nomen, ut Cassio Hemina placet, tractum. Hoc in loco Orestes oraculo monitus simulacrum Scythicae Dianae, quod de Taurica extulerat, prius quam Argos peteret, consecrauit. à Zancleis Metaurum locatum, à Locrensis Metapontum, quod nunc Vibo dicitur. Bocchus absoluit, Gallorum ueterem propaginem Umbros esse. M. Antonius asseuerat eosdē, quod tempore aquosae cladis imbris superfuerūt, Umbros graece nominatos. Licinio placet, à Mesappo Graeco Mesappiae datā originem, uersam postmodum in nomen Calabriae, quam in exordio Oenotri frater Peuce-tius Peucetiam nominarat. Par sententia est inter auctores, à gubernatore Aeneae appellatum Palinurum, à tubicine Miseno Misenum, à consobrina Leucosiam insulā. inter omnes perspicue conuenit, à nutrice Caieta Caietam, ab uxore Lauinia Lauinium esse nūcupatum, quod post Troiae excidium, sicut Cussonius perhibet, quarto anno extructum est. Nec omissum sit, Aeneam aetate ab Illo capto secunda Italicis littoribus appulsum, ut Hemina tradit, socijs non amplius sexcentis, in agro Laurenti posuisse castra: Vbi dum simulachrum, quod secū ex Sicilia aduexerat, dedicat Veneri matri, quae Ἀφροδίτη dicitur. à Diomede Palladium suscipit, tribusq; mox annis cum Latino regnat, socia potestate, quingentis iugeribus ab eo acceptis. Quo defuncto summā benedictio adeptus, apud Numicū apparere desijt. Anno septimo patris indigetis ei nomen datum. Deinde constituta ab Ascanio longa Alba, Fidenae, Antium, Nola à Tyrijs.

ab

ab Eubœensibus Cumæ. Ibidem Sibyllæ sacellum est, sed eius quæ rebus Romanis quinquagesima Olympiade inter fuit, cuiusq; librum ad Cornelium usque Syllam Pontifices nostri consulebant: tunc enim unâ cum Capitolio igni absumptus est: nam priores duos Tarquinio superbo parcius pretium offerente quàm postulabat, ipsa exusserat: cuius sepulcrum in Sicilia adhuc manet. Delphicam autem Sibyllam ante Troiana bella uaticinatâ Boëthus perhibet, cuius plurimos uersus operi suo Homerû interuisse manifestat. Hanc Heriphile Erythrea annis aliquot intercedentibus consecuta est, Sibylla que appellata est de scientiæ parilitate, quæ inter alia magnifica Lesbios amissuros imperium maris multò ante præmonuit, quàm id accideret. ita Cumanam tertio fuisse post has loco, ipsa æui series probat. Ergo Italia, in qua Latium antiquum antea à Tyberinis ostijs ad usque Lyrimum pertinebat, uniuerfa consurgit à iugis Alpium, porrecta ad Rheginum uerticem, & littora Brutiorum, quò in mare meridiem uersus protenditur. Inde procedens paulatim se Apennini montis dorso attollit, extenta inter Tuscum & Adriaticum, id est inter superum mare & inferum, similis querno folio, scilicet proceritate amplior, quàm latitudine. Vbi longius processit, in cornua duo scinditur, quorum alterû Ioniû spectat æquor, alterum Siculum. Inter quas prominentias non uno margine accessum insinuati freti recipit, sed linguis proiectis sæpius, à procurrentibus distinctum promontorijs pelagus admittit. Ibi, ut obuia passim notemus, arces Tarentinæ, Scyllæa regio, cum Scyllæo oppido, & Crathe

D flumine

flumine Seyllæ matre, ut uetustas fabulata est: Rhegini
 saltus, Pæstana ualles. Syrenum saxa: amœnissimus Cam-
 pania tractus, Phlegræi cāpi, Circes domus: Tarracina,
 ante insula circumflua immenso mari, nunc auo nec tēte
 addita continenti, diuersamq; fortunam à Rheginis ex-
 perta, quos fretum medium à Siculis ui abscidit. Formia
 etiam Lastrygonibus habitata. Multa præterea pollen-
 tissimis ingenijs edifferta, quæ præterire, quàm inferius
 exequi, tutius duximus. Verum Italie longitudo, quæ ab
 Augusta prætoria per urbem Capuamq; porrigitur usq;
 ad oppidum Rhegium, decies centena & uiginti millia
 passuum colligit. Latitudo ubi plurimum, ccccx: ubi
 minimum, cxxxvi millia. Arctissima est ad portum quē
 Annibalis castra dicunt. Neq; enim excedit quadraginta
 milia. Umbilicum: ut Varro tradit, in agro Reatino ha-
 bet. At in solidum spaciū circuitus uniuersi uicies qua-
 dragies nouies centena sunt. In quo ambitu aduersa Lo-
 crensium fronte ortus à Gadibus finitur Europæ sinus
 primus, nam secundus à Lacinio auspiciatus, in Acrocea-
 raunijs metas habet. Ad hæc Italia Pado clara est, quem
 mons Vesulus superatissimus inter iuga Alpium gremio
 suo fundit, uisendo fonte in Ligurū finibus, unde se pri-
 mū Pados proruit, submersusq; cuniculo rursus in agro
 Vibonēsi extollitur, nulli amniū inferior claritate, à Græ-
 cis dictus ῥήγας. Intumescit exortu canis, tabefactis
 niuibus, & liquētibus brumæ pruinis, auctusq; aquarum
 accessione xxx. flumina in Adriaticū desert mare. Est ē
 memorabilibus inelytum & insigniter per omnium ora
 uulgatū, quod per paucæ familie sunt in agro Phalisco-
 rum,

rum, quos Hirpos uocant. Hi sacrificium annuum ad mōtem Soraetē Apollini faciunt. Idq; operātes gesticulationibus religiosis impune exultant, ardētibus lignorum struibus, in honorem diuinæ rei flammis parcentibus. Cuius deuotionis ministerium munificentia senatus honoratum, Hirpis perpetuo omnium munerum uacationem dedit, Gentem Marsorum serpentibus illasam esse, nihil mirum. A Circes filio genus ducunt, & de auita potentia, deberi sibi sentiunt seruitium uenenorum, ideoq; uenena contemnunt. C. Coelius Oetæ treis filias, Angitiam, Medeam, & Circen dicit fuisse: Circen Circeos insedisse monteis, carminum maleficijs uarias imaginum facies mentientem: Angitiam uicina Fucino occupauisse, ibique salubri scientia aduersus morbos resistentem, cum desisset hominem uiuere, deam habitā. Medeam ab Iasone Buthroti sepultam, filiumq; eius Marsis imperasse. Sed quamuis Italia habeat hoc præsidium familiare, à serpentibus nō penitus libera est. Deniq; habitatores ab Amyclis, quas antea Græci cōdiderunt serpētes fugauere. Illic frequens uipera insanabili morfu. Breuior hæc cæteris, quàm in alijs aduertimus orbis partibus: ac propterea, dum despectui est, facilius nocet. Calabria Chersydris frequentissima est, & Boam gignit, quem anguem ad immensam molem ferunt coalescere. Captat primo greges bubulos: & si quæ plurimo lacte rigua bos est, eius se uberibus innectit, suctūq; cōtinuo saginata, lōge seculo ita funebri satietate ultimo extuberatur, ut obsistere magnitudini eius nulla uis queat. Postremo depopulatis animatibus, regiones quas obsederit, ad uastitatem cogit.

D 2 Denique

Denique D. Claudio principe in locum ubi uaticanus
ager est, in aluo occisæ Boæ spectatus est solidus infans.
Italia lupos habet, qui cum cæteris similes non sint, ho-
mo quem prius uiderint, conticescit: & anticipatus obtu-
tu nocentis, licet clamandi uotum habeat, non habet uo-
cis ministerium. Sciens de Lupis multa prætereo. Specta-
tissimum illud est, quod caudæ animalis huius uillus ama-
torius inest perexiguus, quem spontaneo damno abiicit,
cum capi metuit: nec habet potentiam, nisi uiuenti detra-
hatur. Coeunt lupi toto anno non amplius dies XII. Ve-
scuntur in fame terra. At ij quos ceruarios dicimus, quã-
uis post longa ieiunia repertas agrè carnes mandere cœ-
perint, ubi quid casu respiciunt, obliuiscuntur, & imme-
mores præsentis copię, eunt quæsitum quam reliquerunt
satietatem. In hoc animalium genere numerantur &
Lynces, quarum urinas coire in duritiem pretiosæ calculi
fatentur, qui naturas lapidum exquisitius sunt persecuti.
Istud etiam ipsas Lynces persentiscere, hoc documento
probatur, quod egestum liquorem illico arenarum cumu-
lis, quantum ualent, contegunt, inuidia scilicet, ne talis
egeries transeat in nostrum usum, ut Theophrastus per-
hibet. Lapidum isti succini color est, pariter spiritu attra-
hit propinquantia, dolores renum sedat, medetur regio
morbo, λυγκώριον græce dicitur. Cicadæ apud Rhegi-
nos mutæ, nec usquam alibi: quod silētium miraculo est,
nec immeritò, cum uicina, quæ sunt Locrensiū, ultra
cæteras sonent. Causas Granius tradit, cum obmurm-
rarent illic Hercule quiescente, deum iussisse ne strepe-
rent. Itaque ex eo cœptum silentium permanere, Ligusti

cum

cum mare frutices procreat, qui quantisper fuerint in aquarum profundis, fluxi sunt, tactu prope carnulento. deinde ubi in supera tolluntur, natalibus derogatis, lapides fiunt. Nec solū qualitas illis, sed & color uertitur. nā puniceo protinus rubescunt. Ramuli sunt, quales arborum uisimus, ad semipedem frequentius longi. rarum est, pedaneos deprehendi. Excutiuntur ex illis multa gestamina. Habet enim, ut Zoroastes ait, materies hæc quandam potestatem: ac propterea quicquid inde fit, habetur inter salutaria. Corallium alij dicunt. Nam Metrodorus ῥορυῖον nominat. Idem, quod resistat typhonibus & fulminibus, affirmat. Eruitur gemma in parte Lucanie, facie adeò iucunda, ut languentes intrinsecus stellas, & sub nubilo renidentes croceo colore perfundat. Ea, quoniam in littore Syrtium inuenta primum est, Syrtites uocatur. Est & Veientana gemma à loco dicta, cui nigri coloris superficies, quam ad gratiam uarietatis albi limites intersecant, notis candentibus. Insula quæ Appulie oram uidet, tumulo ac delubro Diomedis insignis est, & Diomedæas aues sola nutrit. Nam hoc genus alitis præterquam ibi nusquam gentium est: idq; solum poterat memorabile iudicari, nisi accederent non omittenda. Forma illis penè quæ Fulicis, color candidus, ignei oculi, oradentata, congreges uolitant, nec sine ratione pergendi duces duæ sunt, quæ regant agmen. Altera agmē anteit, altera insequitur. illa ut ductu certum iter dirigat, hæc ut instantia augeat tarditatem. Hæc in meātibus disciplina est, & cum foetuum adest tempus, rostro scrobes excavant. Deinde furculis in uersum superpositis, imitan-

D 3

tur

tur texta cratium, & sic contegunt subtercauata: & ne
 operimenta desint, si fortè lignorum casus uenti auferât,
 hanc struem comprimunt terra, quam egresserant, cum
 puteos excauarent. Sic nidos moliuntur bifori accessu:
 nec fortuito, adeò ut ad plagas cœli metentur exitus, uel
 ingressus. Aditus, qui dimittit ad pastus, in ortum desti-
 natur: qui excipit reuertēteis, occasum uersus est, ut lux
 & moranteis excitet, & receptui non denegetur. Leua-
 turæ aluum, aduersis flatibus subuolant, quibus prolu-
 uies longius auferatur. Iudicāt inter aduenas: si Græcus
 est, propius accedunt, & quantum intelligi datur, uelut
 ciui blandius adulantur. Si quis erit gentis alterius, inuo-
 lant, & impugnant, Ædem sacram omni die celebrant
 studio huiusmodi. Aquis imbuunt plumas, alisq; impē-
 diò madefactis confluunt rorulentæ, ita ædem excusso
 humore purificant. Tunc pēnulis superplaudunt. Inde
 discedunt quasi peracta religione. Ob hoc ferunt Dio-
 medis socios aues factos. Sanè ante aduentum Aetoli du-
 cis nomen Diomedis non habebant, inde sic dictæ. Ita-
 licus excursus per liburnos, quæ gens Asiatica est, pro-
 cedit in Dalmatiæ pedem. Dalmatia in limitem Illyri-
 cum, in quo sinu Dardani sedes habent, homines ex
 Troiana prosapia in mores barbaros efferati. At ex al-
 tera parte per Ligurum oram in Narbonensem pro-
 uinciam pergit, in qua Phocenses quondam fugati Pera-
 sarum aduentu Massiliam urbem Olympiade quadrage-
 sima quinta condiderunt. C. Marius bello Cimbrico fa-
 ctis manu fossis inuitauit mare, perniciosamq; feruentis
 Rhodani nauigationem tēperauit, qui amnis præcipita-

tus Alpibus primò per Heluetios ruit, occurrentium
 aquarum agmina secum trahens, auctuq; magno, ipso
 quod inuadit freto turbulentior, nisi cum fretum uen-
 tis excitatur. Rhodanus sæuit, & cum serenum est, atq;
 ideo inter treis Europæ maximos fluuios & hunc com-
 putant. Aquæ quoq; Sextiæ eo loco claruerunt, quon-
 dam hyberna consulis, postea exculta mœnibus. Qua-
 rum calor olim acrior exhalatus per tempora euapora-
 uit, nec iam par est famæ priori. Si Græcos cogitemus,
 præstat respicere littus Tarentinum. Vnde à promon-
 torio, quod Acren Iapygiam uocant, Achaiam cursum
 destinantibus citissima nauigatio est. Flectēdus hinc sty-
 lus est, terrarumq; uocant alia, & longum est, ut mo-
 ratim insularum omnium oras legamus, quasq; pro-
 montoria Italica prospectant: quamuis sparse recessibus
 amœnissimis, & quodam naturæ quasi spectaculo ex-
 positæ, non erant omittendæ. Sed quantū residendum est,
 si dilatis quæ præcipua sunt, per quandam desidiā, aut
 Pandatariam, aut Prochyta dicamus, aut ferri fera-
 cem Vilbam, aut Caprariam, quam Græci αἰγυλάριον
 dicunt: aut Planasiam, de facie suprema freti sic uocatam,
 uel ab Vlyssis erroribus: uel Columbariam, autem huius
 nominis matrem: uel Ithacesium, quæ Vlyssis proditur
 specula, uel Aenariam, & Inarimen ab Homero nomi-
 natam, aliasq; non secus lætas, inter quas Corsicam plu-
 rimi in dicendo latius circumnecti, plenissima narrandi
 absoluerunt diligentia: nihilq; omissum, quod retracta-
 ri non sit superuacuum, ut exordiū incolis Ligures dede-
 rint, ut oppida ibi extructa sint, ut colonias ibi deduxe-
 rint.

rint Marius & Sylla, ut ipsam Ligustici sinus æquor al-
luat. Sed hæc facessant.

DE CORSICA, ET CATOCHITE
lapide. Cap. IX.

Verum ager Corsicanus, quod in eo agro unicum
est, solus edit, quem Catochiten uocant lapidem,
fatu dignissimum. Maior est cæteris qui ad ornatum de-
stinantur, nec tam gemma, quàm cautes. Idem impositas
manus detinet, ita seiunctis corporibus adnectens, ut cū
ipsis hæreat, à quibus tangitur. Sed ei inest uelut de glu-
tino lentiore nescio quid par atq; gummi. Accepimus
Democritum Abderiten ostentatione scrupuli huius fre-
quenter usum ad probandum occultam naturæ poten-
tiam in certaminibus, quæ contra Magos habuit.

DE SARDINIA, DE SOLIFVGA,
De Sardonia herba, De admirandis aquarum
uiribus. Cap. X.

Sardinia quoq; quam apud Timæum Sandaliaten le-
gimus, Ichnusam apud Chrysippū, in quo mari sita
sit, quos incolarum autores habeat, satis celebre est. Ni-
hil ergo attinet dicere, ut Sardus ab Hercule, & Norax
à Mercurio procreati, cum alter ab Libya, alter ab usq;
Tarteso Hispanie in hosce fines permeassent, à Sardo ter-
ra, à Norace Næro oppido nomen datum. Mox, Aristæū
regnando his proximum in urbe Coralli, quam condide-
rat,

rat, ipse cōiuncto populo utriusq; sanguinis, seiuges usq;
 ad se gentes ad unum morem cōiugasse, imperium ex in=
 solēti nihil aspernatas. Sed & hic Aristæus Iolaum cre=
 at, qui ad id locorum agros ibi insedit. Præterea & Ili=
 enses, & Locrenses trāseamus. Sardinia est quidem absq;
 serpentibus. Sed quod alijs locis serpens est, hoc Solifuga
 Sardois agris. Animal perexiguum, simileq; araneis for=
 ma, solifuga dicta, quòd diem fugiat. In metallis argenta=
 rijs plurima est: nam solum illud argenti diues est: occul=
 tim reptat, & per imprudentiam supersedentibus pestē
 facit. Huic incommodo accedit & herba Sardonia, quæ
 in defluuijs fontanis prouenit largius iusto. Ea si edulio
 fuerit, uescentibus neruos contrahit, rictu ora diducit: ut
 qui mortem oppetunt, ueluti ridentium facie intereant.
 Contrà quicquid aquarum est, uariè commodis seruit.
 Stagna, pisculentissima: hybernæ pluuiæ in æstiuam penu=
 riam reseruantur. Nam homo Sardus opem plurimam de
 imbrido cœlo habet. Hoc collectaneum depascitur, ut
 sufficiat usui, ubi defecerint scaturigines, quæ ad uictum
 usurpari solent. Fontes sanè calidi & salubres aliquot
 locis efferuescunt, qui medelas afferunt, aut solidant ossa
 fracta, aut abolēt à Solifugis insertum uenenum, aut etiā
 ocularias dissipant ægritudines. Sed qui oculis medētur,
 & coarguendis ualent furibus. Nam quisquis sacramen=
 to raptum negat, lumina aquis attrectat. Vbi periuri=
 um non est, cernit clarius. Si perfidia abnuit, de=
 tegitur facinus cecitate, & captus ocu=
 lis admissum tenebris fate=
 tur.

DE SICILIA, ET PELORIADE
terra, & de aquis memorandis, & montibus.
Cap. XI.

SI respiciamus ad ordinem tēporum, uel locorū, post Sardiniam res uocant Siculæ. Primo, quod utraque insula in Romanam potestatem redacta, iisdem temporibus prouinciæ facta est, cū eodem anno Sardinia M. Valerius: alteram C. Flaminius prætor sortiti sunt. Adde quod freto Siculo excipitur nomen Sardoi maris. Ergo Sicilia, quod cum primis assignandum est, diffusis promontorijs triquetra specie figuratur. Pachynus aspectus in Peloponnesum, & meridianam plagam dirigit. Pelorus aduersam uespero Italiā uidet. Lilybæus in Africam extenditur. Inter quæ Pelorias præstat, soli tēperamento egregia, quod neq; humido in lutū diluatur, neq; fathiscat inuagū puluerē siccitate. Ea ubi introrsum recedit, & in latitudinē pādatur, tres lacus obtinet. Quorū unus quod piscium copiosus est, nō equidē ad miraculum duxerim, sed quod ei proximus cōdensis arbutis inter uirgultorum opaca feras nutriat, & admissis uenātibus per terrenos tramites, quibus pedestres accessus excipit, duplicē piscādi uenādiq; præbeat uoluptatē, numeratur inter eximia. Tertiū ara sacrū approbat, quæ in medio sita, breuia diuidit à profundis. qua ad eā pergitur: aqua crurūtenus peruenit. Quod ultra est: nec explorari licet, nec attingi. Et si fiat, qui id ausus sit, malo plectitur, quātāq; sui partē ingurgitauerit, tantā it perditū. Ferūt quendā in hæc alta quā longissimā poterat iecisse lineā,
eam ut

eam ut recuperaret, dū demerso brachio nisum adiuuat,
 cadauer manum factam. Peloritana ora habitatur colo=
 nia Taurominia, quā prisci Naxum uocabant. Oppidū
 Messana Rhegio Italie oppositū est, quod Rhegiū a de=
 hiscendi argumento ῥηγίου Græci dictitabant, Pachino
 multa thunnorum inest copia, echinis & omnibus mari
 nantibus pisculentissimū, ac propterea semper captura
 larga. Lilybitano Lilybæum oppidū decus est, Sibyllæ se
 pulchro. Sicania diu ante Troiana bella Sicanus rex no=
 men dedit, aduectus cū amplissima Hiberorū manu. Post
 Siculus Neptuni filius. In hanc plurimi Corinthiorū, Ar
 giuorū, Iliensium, Dorienſium, Cretenſiū cōfluxerāt. In=
 ter quos & Dædalus fabra artis magister, principem ur
 bium Syracusas habet. In qua etiam cū hyberno cōdun=
 tur serena, nullo nō die sol est. Adde quod Arethusa fons
 in hac urbe est. Eminent montibus Aetna, & Eryx. Vulca
 no Aetna sacer est, Eryx Veneri. In Aetnae uertice hiatus
 duo sunt, crateres nominati, per quos eructatus erumpit
 uapor, præmissō prius fremitu, qui per æstuanes cauer=
 narum latebras lōgo mugitu intra terræ uiscera diu uol
 uitur, nec ante flammæ globos attollit, quàm interni
 strepitus anteccedant. Mirū hoc est: nec illud minus, quod
 in illa feruētis naturæ peruicacia mistas ignibus niues
 profert: & licet uastis exudet incēdijs, apicis canicie per
 petua brumalem detinet faciem. Itaq; inuicta in utroq;
 uiolētia, nec calor frigore mitigatur, nec frigus calore
 dissoluitur. Sunt & alij mōtes duo, Nebrodes & Neptu
 nius. E Neptunio specula est in pelagus Thuscū, & Adria
 ticū. Nebrodi damarū copia nomē dedit, quem damæ &
 himnuli

hinnuli gregatim peruagantur . inde Nebrodes dictus .
 Quicquid Sicilia gignit, siue soli, sine hominis ingenio,
 proximum est ijs quæ optima iudicantur, nisi quod fœ-
 tus terræ Centuripino croco uincitur . Hic primum in-
 uenta Comœdia, hic & cauillatio mimica in scena stetit.
 Hic domus Archimedis, qui iuxta siderum disciplinam
 machinarius commentator fuit. Hic Laïs illa, quæ elige-
 re patriam maluit, quàm fateri. Gentem Cyclopum uasti
 testatur specus. Lestrygonū sedes adhuc sic uocatur. Cen-
 res inde magistra sationis frumentariæ. Hic ibidem cam-
 pus Aetnensis in floribus semper, & omni uernus die.
 Quem propter demersum est foramen, quo Ditem pa-
 trem ad raptus Proserpinæ liberè exeuntem fama est in
 lucem ausum. Inter Catinam & Syracusas certamen est
 de illustrium fratrum memoria, quorum nomina sibi di-
 uersæ partes adoptant. Si Catinēses audiamus, Anapias
 fuit, & Amphinomus. si, quod malunt Syracusæ, Æman-
 thiam putabimus, & Critonem. Catinensis tamen regio
 causam dedit facto, in quam se cum incendia Ætnæ pro-
 tulissent, iuuenes duo sublato parente euexerunt inter
 flammæ, illæsi ignibus. Horum memoriam ita posteritas
 munerata est, ut sepulchri locus nominaretur Campus
 piorum . De Arethusa & Alpheo uerum est hætenus,
 quòd conueniunt fons & amnis. Fluminum abunde uaria
 miracula. Dianam, qui ad Camerinam fluit, nisi habitus
 pudicæ hauserit, non coibunt in corpus unum latex ui-
 neus, & latex aquæ . Apud Segestanos Herbesus in me-
 dio flumine subita exæstuatione seruescit . Acin quamuis
 demissum Aetna, nullus frigore anteuertit . Himereum
 cœlestes

cœlestes mutât plagæ. Amarus denique est, dum in aquil-
lonem fluit, dulcis ubi ad meridiem flectitur. Quanta in
aquis, tanta est nouitas in salinis. Salem Agrigentinum si
igni iunxeris, soluitur ustione: cui si liquor aquæ proxi-
mauerit, crepitat ueluti torreatur. Purpureum Aetna
mittit. in Pachyno translucidus inuenitur. Cætera salina
rum metalla, quæ sunt aut Agrigentino, aut Centuripis
proximantia, finguntur cautium ministerio. Nam illinc
excidunt signa ad facies hominum, uel deorum. Thermi-
tanis locis insula est arundinum ferax, quæ accommoda-
tissima sunt in omnem sonum tiliarum, siue præcento-
rias facias, quarû locus est ad puluinaria præcinendi: si
ue uascas, quæ foraminum numeris præcentorias antecē-
dunt: siue puellatorias, quibus à sono clariore uocamen
datur: siue Gingrinas, quæ breuiores licet, subtilioribus
tamen modis insonât: aut Miluinas, quæ in accentus ex-
eunt acutissimos: aut Lydias, quas & Turarias dicunt,
uel Corinthias, uel Aegyptias, alias ue à musicis per di-
uersas officiorum & nominum species separatas. In Ha-
lesina regione fons aliàs quietus & tranquillus cum file
tur, si insonent tibie, exultabundus ad cantum eleuatur,
& quasi miretur dulcedinem uocis, ultra margines intu
mescit. Gelonium stagnum tetra odore abigit proximan
tes. Ibi & fontes duo. Alterum si sterilis sumpserit, fœ-
cunda fiet: alterum si fœcunda hauserit, uertitur in steri
litate. Stagnum Petrensium serpentibus noxium est, ho
mini salutare. In lacu Agrigentino oleû supernatat. Hoc
pingue hæret arundinum comis de assiduo uolutabro, è
quarum capillamentis legitur unguentum medicum con-
tra

tra armentarios morbos. Nec longe inde collis Vulcanius, in quo qui diuinæ rei operantur, ligna uitea super aras struunt, nec ignis apponitur in hanc congeriem, cū porricias intulerint. Si adest deus, sic sacrum probatur: sarmenta licet uiridia ignem sponte concipiunt, & nullo inflagrante, à litato numine fit incendium, ibi epulantibus alludit flamma, quæ flexuosis excessibus uagabunda, quem contigerit non adurit. Nec aliud est, quàm imago nuncia perfecti rite uoti. Idem ager Agrigentinus eructat limosas scaturigines: & ut uenæ fontium sufficiunt riuis subministrandis, ita in hac Sicilia parte solo nunquam deficiente, æterna reiectione terram terra euomit, Achaten lapidem Sicilia primum dedit, in Achatis fluminis ripis repertum, non uilem, cum ibi tantum inueniretur. Quippe inter scribentes eum uenæ naturalibus sic notat formis, ut cum optimus est, uarias præferat rerum imagines. Vnde annulus Pyrrhi regis, qui aduersus Romanos bella gessit, non ignobilis famæ fuit, Cuius gemma Achates erat, in quo nouem Musæ cū insignibus suis singulæ, & Apollo tenens citharam uidebatur, non impressis figuris, sed ingenitis: nunc diuersis locis apparet. Dat Creta, quem Coraliachatem uocant, corallo similem, sed illitum guttis auro micantibus, & scorpionum ictibus resistentem. Dat India reddentem nunc nemorum, nunc animalium facies, quem uidisse oculis fauet, quiq; intra os receptus sedat sitim. Sunt & qui usti redolent myrrhæ odorem. Achates sanguineis maculis irrubescit. Sed qui maxime probantur, uitream habent perspicuitatem, ut Cyprius. Nam qui sunt facie cerca abundantes, triniualiter

ter negliguntur. Omnis ambitus huius insulæ clauditur
stadiorum tribus millibus.

De insulis Vulcanijs.

Cap. XII.

IN freto Siculo *Ἰππηςία* insulæ. xxv, millibus passuum
ab Italia absunt. Itali Vulcanias uocant. Nam & ipse
natura soli ignea per occulta commercia aut mutuatur
Aetnæ incendia, aut subministrant. Hic dicta sedes deo
ignium. Numero septem sunt, Liparæ nomē dedit rex Li
parus, qui eam ante Aeolum rexit. Alteram Hieram uo=
cauerunt, ea præcipuæ Vulcano sacrata est, & plurimū
colle eminentissimo nocte ardet. Strongyle tertia, Aeoli
domus, uergit ad solis exortū, minime angulosa, quæ flā=
mis liquidioribus differt à ceteris. Hæc caussa efficit,
quod ex eius fumo potissimum incolæ præsentiscūt, qui
nā flatus in triduo portēdatur. Quo factū, ut Aeolus rex
uētorū crederetur. Cæteras, Didymē, Ericusan, Phœni=
cusan, Euonymō, quoniā similes sunt, dictas habemus.

EX TERTIO EVROPÆ SINU,

Epeirus, Aetolia, Peloponnesus, Attica, Bæo
tia, Phocis: Multæ insulæ, & in his memo=
randa omnia.

Cap. XIII.

TErtius Europæ sinus incipit ab Acroceraunijs mō
tibus, desinit in Hellespontū. In eo apud Molossos,
ubi Dodonæi iouis tēplū est. Tomarus mōs est, circa ra=
dices cēteno fonte nobilis Theopōpo. In epeiro sacer fons
est.

est, frigidus ultra omnes aquas, & spectata diuersitatis. Nam si in eum ardentem immergas facem, extinguit: si procul, ac sine igni admoueas, suoapte ingenio inflamat. Dodone Ismaro celsa est. Delphi Cephiso flumine, Castalio fonte, & Parnasi iugis celebres. Acarnania Aracyntho eminet. Hæc ab Aetolia Pindus diuidit, qui Acheloum parit, cum primis Græciæ amnibus præditum ueteri claritate. Nec iniuria, cum inter calculos, quibus ripæ eius micant, inueniatur Galactites, qui scrupulus ipse ater si teratur, reddit succum album ad lactis saporem. Fœminis nutrientibus illigatus fœcundat ubera: subneexus paruulis largiusculos haustus facit salinarum. Intra os receptus, liquefcit. cum soluitur tamen, memoria bonum perimit: quem post Nilum Achelous dat, tertium nemo. Propter oppidum Patras Scioessa, locus nouem collium opacitate umbrosus, & radijs Solis fermè inuisus, nec aliam ob causam memorabilis. In Laconia spiraculum est Tanaron. Et Tanaron est promontorium, aduersum Africæ, in quo sanum est Methymnei Arionis, quem delphine eò aduectum imago testis est ærea, ad effigiem castus & ueri operis expressa. Præterea tempus signatum, Olympiade enim undetrigesima, qua in certamine Siculo idem Arion uictor scriptor scribitur, id ipsum gestum probatur. Est & oppidum Tanaron, nobili uetustate. Præterea aliquot urbes, inter quas Leuctræ, non obscuræ iam pridem Lacedæmoniorum fœdo exitu. Amyclæ silentio suo quondam pessundatæ. Sparta insignis cum Pollucis & Castoris templo, tum etiã Otryadis illustris uiri titulis. Theramne, unde primum cultus Dianæ. Pitane, quam

ne, quam Arcefilaus Stoicus inde ortus prudentiæ suæ merito in lucem extulit. Anthea, & Cardamyle, ubi quodam fuere Thyrræ, nunc Locus dicitur, in quo anno XVII. regni Romuli inter Lacones & Argiuos memorabile fuit bellum. Nam Taygeta mons, & flumen Eurotas notiora sunt, quàm ut stylo egeant. Inachus Achaiæ amnis Argolicum secatur tractum, quem rex Inachus à se nominavit, qui exordium Argivæ nobilitati primis dedit. Epidauro decus est Aesculapij sacellum, cui incubantes ægritudinum remedia capeßunt de monitis somniorum. Pallanteum Arcadiæ oppidum, quod Palatio nostro per Euandrum Arcada appellationem dederit, sat est admonere, in qua montes Cyllene, & Lycaeus, Mænalis etiam Dijs alumnis inclaruerunt. Inter quos nec Herymanthus in obscuro est. Inter flumina Herymanthus Herymantho monte demissus est, & Ladon ille. Herculis pugna hic planè clarescunt. Varro perhibet fontem in Arcadia esse, cuius interimat haustus. In hac terrarum parte de avibus hoc solum esse non indignum relatu comperimus, quod cum alijs locis Merula fulva sit, circa Cyllenem cãdidissima est. Nec lapidem spreuerimus, quem Arcadia mittit, Asbesto nomen est, ferri colore. Hic accensus semel extingui non potest. in Megarensium sinum Isthmos exit, ludis quinquennialibus, & delubro Nepuni inclutus. Quos ludos ea propter institutos ferunt, quod finibus quinque Peloponnesi oræ abluuntur. A septentrione Ionio, ab occidente Siculo, à brumali occidente Aegæo, à solstitiali oriente Myrtoo, à meridie Cretico. Hoc spectaculum per Cypselum tyrannum intermissum, Corinthij

E

olympiade

olympiade quadragesimanona, solennitati pristinae reddiderunt. Ceterum Peloponeson à Pelope regnatam, nomen indicio est. Ea ut platani folium recessibus et prommetijs figurata, diuortium facit inter Ionium et Aegaeum mare, quatuor non amplius millibus disspescens utrumque littus, ex cursu tenui, quem Isthmon dicunt ob angustias. Hinc Hellas incipit, quam proprie ueram uolunt esse Graeciam: Quae nunc Attica, Acta prius dicta. Ibi Athenae, cui urbi saxa Scyronia propinqua sunt porrecta, sex millibus passuum ob honorem ultoris Thesei, et memoriam nobilis poenae sic nominata. Ex istis rupibus Ino se cum Palamone filio in profunda precipitem iaculata, auxit maris numina. Nec Atticos monteis in partem tacebimus. Est Icarius, est Brilessus, est Lycabetus, et Aegialus. Sed Hymetto merito ac iure attribuitur principatus, quod apprime florulentus eximio mellis sapore, et externos omnes, et suos uincit. Callirrhoë stupent fontem, nec ideo Cruneson fontem alterum nulli rei numerant. Atheniensibus iudicijs locus est Ariopagus, Maratho campus factus memorabilis opinione praelij cruentissimi. Et multae quidem insulae obiacent Atticae continenti, sed suburbanae ferme sunt. Salamis, Surnium, Cos, Ceos, quae ut Varro testis est, subtilioris uestis amacula artelanifica scientiae prima in ornatum foeminarum dedit. Boeotia Thebis enitet. Thebas condidit Amphion, non quod lyra saxa duxerit, neque enim par est id ita gestum uiderit, sed quod affatus suauitate homines rupium incolas, et incultis moribus rudeis, ad obsequij ciuilis pellexerit disciplinam. Vrbs ista numinibus apud se ortis gloriatur, ut perhibent qui sacris carminibus

Herculem

Herculem & Liberum celebrant. Apud Thebas Helicon lucus est, Citheron saltus, amnis Ismenius, fontes Arethusa, Oedipodia, Psammate, Dirce: sed ante alios Aganippe, & Hippocrene: Quos Cadmus literarum repertor primus, quoniam equestri exploratione primus deprehendisset, dum rimatur quænam adisset loca, incensa est licentia Poëtarum, ut pariter utrunque disseminaretur: scilicet quod eorum alter alitis equi ungula sollicitatus foret, alter potus facundia animas irrogaret, & quod aperta foret alitis equi ungula, & quod poti inspirationem facerent literariam. Eubœa insula laterum obiectu efficit Aulidis portum, seculis traditum Græcæ coniurationis memoria. Bœoti iidem sunt, qui Leleges fuerunt, per quos defluens Cephissus amnis, se in maria condit. In hac continentia Opuntius sinus, Larissa oppidum, Delphiranne quoque, in qua Amphiarai sanum, & Phidiacæ signum Dianæ. Varro opinatur duo in Bœotia esse flumina, natura licet separi, miraculo tamen non discrepante. Quorum alterum si ouillum pecus debibat, pullum fieri coloris, quem induerit. Alterius haustu quæcunque uellere fusca sunt, in candidum uerti. Addit etiam, uideri ibi puteum pestilentem, cuius liquor mors est haurientibus. Perdices sanè cum ubique liberæ sint, ut aues universæ, in Bœotia non sunt: nec cum uolant, sui sunt iuris, sed in ipso aëre quas transire non audeant, metas habent. Inde ultra notatos iam terminos nunquam exeunt. nec in Atticum solum transmeant. Hoc Bœotij proprium. Nam quæ communia sunt omnibus, generatim post persequemur. Concinnantur à perdicibus

nidi,munitione solerti.Spineis enim fruticibus ac surculas receptus suos uestiunt,ut animalia quæ infestant, arceantur à spinis surculorum.Ovis stragulum pulvis est, atque clanculo reuertuntur,ne indicium loci conuersatio frequens faciat.Plerunque foeminae trāsuehant partus, ut mares fallant, qui eos impatientius affligunt sapissimè adulantes.Dimicatur circa connubium, uictosq; credunt foeminarum uice Venerem sustinere.Ipsas libido sic agitat,ut si uentus à masculis flauerit, fiant prægnautes odore.Tunc si quis hominum ubi incubant propinquabit,egressæ matres uenientibus sese sponte offerunt, & simulata debilitate uel pedum, uel alarum, quasi statim capi,possint:gressus fingunt tardiores.Hoc mendacio solicitant obuios & eludunt, quoad prouecti longius à nidis auocentur.Nec in pullis studium segnius ad cauendum. Cum enim uisos se per-sentiscunt, resupinati glebularum pedibus attollunt, quarum obtectu tam calli dè proteguntur, ut lateant etià deprehensi.

DE THESSALIA, ET MAGNESIA, ET
altissimis montibus, & Philippo Macedonũ Rege, cui
alter oculus ad Methonen erutus est. Cap. XIII.

Thessalia eadem est & Hæmonia, quam Homerus
πελαγονίου ὄρεος nominat: ubi genitus Hellẽ,
à quo reges Hellenes nominati. Huius à tergo Pieria ad
Macedoniam protenditur, quæ deiecta sub Macedonum
uenit iugum. Multa ibi oppida, flumina multa. De oppi-
dis egregia sunt Phthia, Larissa, Thessalia, & Thebae.
De amnibus Peneus, qui propter Oßam Olympumq; de-
curreas, collibus dextra Leuaq; molliter curuis, nemoro-
sis conuallibus Thessalica facit tempe, undisq; apertior
Macedoniam & Magnesium interluens, in Thermæum
sinum cõditur. Thessaliae sunt Pharsalici campi, in qui-
bus ciuiliū bellorum detonuerunt procellæ. Ac ne in
montes notos eamus, Pindum & Othryn agitent, qui La-
pitharum originem prosequuntur. Oßam, quos Centau-
rorum fabulis immorari iuuat. Pelion autem nuptiale cõ-
uiuium Thetidis atque Pelei in tantum notitiæ obrulit,
ut taceri de eo magis mirum sit. Nam Olympum ab Ho-
mero non per audaciam celebratum docent, qui in eo ui-
santur. Primum excellenti uertice tantus attollitur, ut
summi eius cœlum accolæ uocent. Ara est in cacumine
Ioui dedicata, cuius altaribus si qua de extis inferuntur,
nec diffiãtur uetosis spiritibus, nec pluuijs diluuntur, sed
uoluẽte altero anno cuiusmodi relictæ fuerint, eiusmodi
reperiuntur. Et omnibus tẽpestatibus à corruptelisaurarũ
iudicatur, quicquid ibi semel est Deo cõsecratũ. Literæ
E 3 in cinere

in cinere scriptæ usque ad alteram anni ceremoniam per-
manent. In regione Magnesia Methone oppidum situm
est, quod cum obsideret Philippus Alexandri Macedo-
nis magni pater, damnatus est oculo ictu sagittæ, quam
iecerat Asteroppidanus inscriptam suo nomine, loco uul-
neris, nomine, quem petebat, Populum istum callere ar-
tem sagittariâ credere possumus uel de Philoctete, quo-
niâ Melibœa in hoc pede cõputatur. Sed ne transcamus
præsidiũ poetarũ, fons Libethrus & ipse Magnesiæ est.

DE MACEDONIA, ET REGVM SVC-
cessionem, ac Peanite lapide

Cap. XV.

Qui Edonij quõdam populi, quæq; Mygdonia erat
terra, aut Pieriũ solum, uel Aemathiũ, nunc omne
uniformi uocabulo Macedonia res est:
& partitiones, quæ specialiter antea seiungebantur, Ma-
cedonum nomini contributæ, factæ sunt corpus unũ. Igi-
tur Macedoniam præcingit Thracius limes, meridiana
Thessaliæ Epirotæ tenet. à uespèrali plaga Dardani sunt
& Illyrij, qua septètrione tũditur, Pœonia ac Pelagoni-
ca protegitur. A Triballis, mōtanis excessibus aquilonia
frigori obiecta. Inter ipsam & Thraciam Strimo amnis
facit terminum, qui ab Hemi iugis irrigatur. Verũ ut si-
leã aut Rhodopẽ Mydoniũ mōtẽ, aut Atho classibus Per-
ficis nauigatũ, cõtinentiq; abscissum mille quingetorũ pas-
suũ longitudine, simul de auri uenis, & argenti, quæ op-
time in agris Macedonũ, & plurimæ eruuntur, Orestis-
dem

dem dicam, Populi sunt, qui ut Orestidæ dicerentur, inde
 coeptum. A Mycenis profugus matricida, cum abscessus
 longius destinaſſet, natum sibi in Aemathia paruulum de
 Hermione, quem in omneis casus sociâ aſciuerat, hic mæ-
 dauerat occulendum. Adoleuit puer in ſpiritu regiſ ſan-
 guinis, nomen patris ſui referens. Occupatoq; quicquid
 eſſet quod procedit in Macedonicum ſinum, & Adriati-
 cum ſalum, terram cui imperitauerat, Oreſtiden dixit.
 Admonet Phlegra, ubi antequam oppidum fieret, rumor
 eſt militia mûdi dimicatum cum Gigantibus, ut penitus
 perſequamur quâtiſ probationibus ibidem imperij indi-
 cia diuinæ expeditionis in hoc ſeculo perſeuerarint. Illic
 ſiquando ut accidit, nymphis torrentes excitâtur, & au-
 ctâ aquarum pondera ruptis obicibus ualentius ſe in cæ-
 pos ruunt eluuiione, oſſa etiam nunc ferunt detegi, quæ
 ſunt ad inſtar corporis humani, ſed modo grâdiore, quæ
 ob enormem magnitudinem monſtroſi exertus iactitant
 extitiſſe, idq; adiuuatur argumêto ſaxorum immanium,
 quibus oppugnatum cœlum crediderunt, Pergam ad
 reſidua, quæ in Theſſaliam & Hæmoniam porriguntur.
 Sunt enim arctiora, quàm uſquam proceritas môtana at-
 tolli ualeat. Nec eſt in terris omnibus, quod meritò ad
 iſtas eminentias comparetur, quippe quas ſolas diluuiæ-
 lis irruptio cum uniuerſa obduceret humido ſitu, inac-
 ceſſas reliquit. Durant uestigia non languidæ fidei, qui-
 bus apparet hos locos ſuperſtites undosæ tempeſtati fuiſ-
 ſe. Nâ in latebroſis rupium cauaminibus, quæ fluctuû cō-
 ſligijs tūc adeſa ſunt, reduuiæ cōchyliorū reſederūt. &
 alia multa, quæ aſſatim mari icito expuūtur. Ita ut ſint
 E 4 licet

licet facie mediterranea, appareant tamen specie litto-
 rali. Nunc de incolis reddam. Aemathius, qui primus in
 Aemathia accepit principatum, seu quia indago origi-
 nis eius ævo disperijt, seu quia alta res est, genuinus ter-
 ræ habetur. Post hūc in Macedonijs exortum Aemathie
 nomen perstitit. Sed Macedo Deucalionis maternus ne-
 pos, qui solus cum domus suæ familia morti publicæ su-
 persuerat, uertit uocabulum, Macedoniāq; à se dixit,
 Macedonē Caranus insequitur, dux Peloponnesiacæ mul-
 titudinis, qui iuxta responsum datum à Deo, ubi capra-
 rium pecus resedisse aduerterat, urbem condidit, quā di-
 xit αἰῶν, in qua sepeliri reges mos erat: nec alter excel-
 lentium uirorum bustis apud Macedonas priscos daba-
 tur locus, Succedit Carano Perdica I I & x x Olympia
 de, primus in Macedocia rex nominatus, cui Alexander
 Amynt hæ filius diues habitus est, nec immeritò. Ita enim
 affluēter successus eius ampliādis opibus proficiebāt, ut
 ante omneis Apollini Delphos, Ioui Elidē statuas aureas
 dono miserit. Voluptati aurium indulgētissime deditus,
 sicut plurimos qui fidibus sciebant, dum uixit, in usum
 oblectamenti donis tenuerit liberalibus, inter quos &
 Pindarum Lyricum. Ab hoc Archelaus regnum excepit,
 prudens rei bellicæ, naualium etiam commentor prelio-
 rum. Is Archelaus in tantum literarum amator fuit, ut
 Euripidi Tragico cōsiliorū suorum summam crederet.
 Cuius suprema non contentus prosequi sumptu funeris,
 erinem tōsus est, & mœrorē quē animo cōceperat, uultu
 publicauit. Idem Archelaus Pythias & Olympicas pal-
 mas quadrigis adeptus, Græco potius animo, quā regali
 gloriam

gloriam illam præ se tulit. Post Archelaum Macedonia
 res disensione iactata in Amynthæ regno stetit, cui tres
 liberi, sed Alexander patri succedit. Quo exempto, Per
 dicæ primū data copia amplissimæ potestatis, qui obiēs
 hereditarium regnum fratri Philippo reliquit, quē ca
 ptum oculo dextro apud Methonē suprà diximus: cuius
 q̄; debilitatis omē præceperat, Nam cum nuptias ageret,
 acciti tibicines carmen Cyclopeum quasi de colludio cō
 cinuisse tradūtur. Hic Philippus magnum procreat Ale
 xandrum, quamlibet Olympias Alexandri mater nobilio
 rem ei patrem acquirere affectauerit, cum se coitu draco
 nis consatam affirmaret. Ita tamen ipse egit, ut Deo geni
 tus crederetur. Peragravit orbem, rectoribus Aristotele
 & Calisthene usus: subegit Asiam, Armeniam, Iberiam,
 Albaniam, Cappadociam, Syriam, Aegyptum, Taurum,
 Caucasumq̄; transgressus est. Bactras domuit. Medis &
 Persis imperavit, cepit Indiam, emensus omnia ad quæ
 Liber & Hercules acceperāt. Forma supra hominem au
 gustiore, ceruice celsa, latis oculis, & illustribus, malis
 ad gratiam rubescentibus, reliquis corporis lineamentis
 nō sine maiestate quadam decorus. Victor omnium, ui
 no & ira uictus. Morbo uinolentia apud Babylonem hu
 miliore, quàm uixerat, fortuna exemptus. Post quem qui
 fuerunt, magis ad segetem Romanæ gloriæ, quàm ad hæ
 reditatem tanti nominis ortos inuenimus. Macedonia la
 pidem gignit, quem Pæantidem uocant, Hūc eundem
 & concipientibus & parientibus opitulari,
 fama prodiga est. Circa Tyresia sepul
 chrū plurimus inuenitur.

Thra

THRACVM MORES, ET INSTITV-
ta, & prouincia situs ac natura.

Cap. XVI.

Nunc in Thraciam locus est pergere, & ad ualidissimas Europæ gentes uela obuertere. Quas qui se dulò experiri uelit, non difficulter deprehendet, Thracibus barbaris inesse contemptum uite, & ex quadam naturalis sapiëntiæ disciplina cõcordant omnes ad interitum uoluntarium, dum nonnulli eorum putat obeuntium animas reuerti, alij non extingui, sed beatas magis fieri. Apud plurimos luctuosa sunt puerperia. Deniq; recentem natum fletu parens excipit. Contrauersum leta sunt funera, adeò ut exemptos gaudio prosequantur. Vxorum numero se uiri iactitant, & honoris loco ducunt multiplex coniugium. Quæ scæminæ tenaces sunt pudicitia, defunctorum insiliunt coniugum rogos: & quod maximum insigne ducunt castitatis, præcipites in flâmas eunt. Nupturæ nõ parentum arbitrato transeunt ad maritos, sed quæ præ cæteris specie ualent, subhastari uolunt, & licentia taxationis admissa, nõ moribus nubunt, sed præmijs. Quas formæ premit dedecus, dotibus emunt, quibus coniungantur. Vterq; sexus epulantes, focos ambiunt, herbarum quas habent, semine ignibus superiecto. Cuius nidore percussi, pro letitia habent imitari ebrietatē sensibus sauciatis. De ritu ista sunt. De locis & populis, quæ sequuntur. Strymonem accolunt dextro latere Dæsalatæ. Bessorum quoq; multa nomina ad usque Nestum amnem, qui radices Pangei circumfluit. Hebrum Odrysarum

*sarum solum fundit, qui fluuius excurrit inter Briantas,
 Dolancas, Thunos, Corpillos, aliosq; barbaros tangit,
 & Cyconas. Deinde Hemus sex millibus passuum arduus,
 cuius auersa Mœsi, Getæ, Sarmatæ, Scythæ, & plurimæ
 incidunt nationes. Ponticum littus Sithonia gens ob-
 tinet, quæ nato ibi Orpheo uate decus addidit nomini.
 Quem siue sacrorum, siue cantuum secreta in Sperchio
 promontorio agitasse tradunt. Deinde stagnum Bisto-
 nium, nec longè regio Maronea, in qua Tyrida oppi-
 dum fuit, equorum Diomedis stabulum. Sed cecidit æuo,
 solumq; turris uestigium adhuc durat. Inde non pro-
 cul urbs Abdera, quam Diomedis soror & condidit, &
 à se sic uocauit. Mox Democriti domus physici: ac, si ue-
 rum rimere, ideo nobilior. Hanc Abderam Olympiade
 prima & tricesima senio collapsam Clazomenij ex Asia
 ad maiorem faciem restitutam, obliteratis quæ præces-
 serant, nomini suo uindicarunt. Locum Doriscon illu-
 stre reddidit Xerxis aduentus, quòd ibi recoluit mili-
 tis sui numerum. Polydori tumulum ostendit Hæmus in
 parte quam Aroteres Scythæ celebrant. Quondam ur-
 bem Geraniam, Cattruzan Barbari uocant, unde à gru-
 bus Pygmæos ferunt pulsos. Manifestum sanè est, in se-
 ptentrionalem plagam hyeme grues frequentissimas cõ-
 uolare. Nec piguerit meminisse, quatenus expeditiones
 suas dirigant. Sub quodam militiæ eunt signo, & ne per-
 gentibus ad destinata uis flatuum renitatur, arenas de-
 uorant, sublatisq; lapillulis ad moderatam gravita-
 tem saburrantur: tunc se tollunt in altissima, ut de ex-
 celsiore specula metentur, quas petant terras. Fidens
 , meatu*

meatu præit cateruas. Volatus desidiæ castigat uoce,
 quæ cogit agmen. Et ubi obraucata est, succedit alia. Pō-
 tum transituræ, angustias captant. Et quidem eas prom-
 ptum est oculis deprehendere, quæ inter Tauricam sunt
 & Paphlagoniam, idest inter Caramben, & λεπίον μέτω
 πον. Cum trās medium ilueum aduētasse se sciunt, scrū-
 pulorum sarcinæ pedes liberant, ita nautæ prodiderunt,
 cōpluti sæpe ex illo casu imbre saxatili. Arenas non prius
 euomūt, quæ securæ cædis suæ fuerint. Cōcors cura omniū
 pro fatigatis, adeo ut si quæ defecerint, congruāt uniner-
 se, lassæq; sustollant, usque dum uires ocio recuperētur.
 Nec in terra cura segnior. Excubias nocte diuidūt, ut ex
 somnijs sit decima quæq;. Vigiles ponduscula digitis am-
 plectantur, quæ si forte exciderint, somnū coarguant.
 Quod cauendum erit, clangore indicant. Aetate in illis
 prodit color, nigrescunt enim senectute. Veniamus ad
 promontorium Chrysoceras, Byzantio oppido nobile,
 antea Lygos dictū, quod à Dyrrachio abest septingentis
 undecim millibus passuum. Tantū enim patet inter Adria-
 ticum mare, & Propontidem. In Cænica quoq; regione
 non longe à Flauiopoli colonia, Byzæ oppidū, quondā
 arx Terei regis, nunc inuisum & inaccessum hirundini-
 bus, & deinceps alitibus alijs: quanquam & Thebas,
 quod illi mœnia sæpius capta sint, aspernentur subire.
 Nūm inter cætera habere illas quiddam præscium, inde
 noscitur, quod lapsura non petunt culminæ, & aspernā-
 tur peritura quoquo modo testæ. Minime certè à diris
 auibus impetūtur, nec unquā præda sunt, ut sacræ. cibos
 nunquam sumunt residentes, sed in aere capiunt escas, &
 hauriū:

hauriunt. Alter Isthmos in Thracia est similibus angustijs, & pari latitudine arcti maris, cuius littora duæ urbes utrinq; secus ostentant. Propontidis oram insignit Paçye, Melanem sinum Cardia: quæ quod in cordis faciem sita sit, dicta Cardia est. Omnis autẽ magnus. Helle spontus stringitur in stadia septem, quibus ab Europa Asiaticam plagam uindicat. Hic quoq; urbes duæ, Abydos Asiæ est, & Sestos Europæ, Deinde contraria inter se promõtoria, Mastusia Cherronesi, ubi finitur Europæ sinus tertius: Sigæũ Asiæ, in quo tumulus est Cynossema dictus. Hecubæ sepulchrũ, & turris Protefilai delubro data. Finibus Thraciæ à septentrione Ister obtẽditur, ab oriẽte Põtus, ac Propõtis. A meridie Aegæũ mare.

INSVLÆ, CLAROS, CVIVS FACIES
Aegæo mari nomen dedit, Cythera, Creta, in qua multa referũtur, quæ tum ad animalium omnium genera, tum ad plantas pertineant. Carystos, cũ aquis Hellopijs mire salubribus. Cyclades, Spora des, Atho montis umbra

Cap. XVII.

I*nter Tenedum & Chium est Claros insula, qua Aegæus sinus panditur, ab dextra Antandrum nauigantibus saxum est. Hoc enim uerius, quàm insula meruit cognomimari. id quoniam uisentibus procul capræ simile creditur, quam Græci αἰγᾶν nuncupāt, Aegæus ab eo sinus dictus est. A Phalauro Corcyre promontorio ad nauis effigiem scopulus eminet, in quẽ transfiguratã Vlyssis nauẽ crediderũt. Cythera, quæ à Malea abest quinque millibus*

millibus passuum, Porphyrus antea nomen fuit. Pronius est Cretā dicere, quā absoluerē in quo mari iaceat. Ita enim circumflui illius nomina Græci permiscuerunt, ut dū alijs alia inferunt, penē obdixerint uniuersa. Quāta possumus tamē fide in designanda operā locabimus, ne quid hæreat sub ancipiti. Inter ortum porrigitur & oceanum tractu longissimo. hinc Græcia, inde Cyrenis obiacentibus. A Septentrione Aegæis, & suis, id est, Creticis æstibus uerberatur. Ab Austro Libycis undis perfunditur, & Aegyptijs, cōstipata cētū urbibus, sicut perhibēt q̄ prodigē lingua largiti sunt, sed magnis & ambitiosis oppidis. Quorū principatus est penes Gortynā, Cydonā, Gnōson, Therapnē, Scylleti. on Dosiades eā à Crete nympha Hesperidos filia, Anaximāder à Crete rege Curetū, Crates Aeriam prius dictā, mox Curetim, nōnulli etiā à tēperie cœli μακρόν & ὕψος appellatā prodiderūt. Prima mari potuit nauibus, & sagittis, prima literis iura iunxit, Pyrrhica docuit, Pyrrho repertore. Equestres turmas prima docuit lasciuas uertigines implicare. Ex qua disciplina bellicæ rei usus datus est. Studiū musicum inde cœptū, cum Idæi Dactyli modulos crepitu ac timnitu æris deprehensos in uersificū ordinem trastnassent. Alabet iugis montiū Dictinnæi & Cadischi, qui ita excādesunt, ut eminus nauigantes magis putent nubila. Præter cæteros Ida est, qui ante solis ortum uidet. Varro in libro quem de littoralibus fecit, etiam suis temporibus affirmat sepulchrum Iouis ibi uisitatum. Cretes Dianam religiosissime uenerantur, Ἐρῖς & Ἑρῖς gentiliter nōnantes, quod sermone nostro sonat uirgine dulcē. Aedē

numinis

numinis præterquam nudus uestigia nullus licito ingreditur. Ea ædes ostentat manus Dædali. Gortynam amnis Lethæus præterfluit, quo Europam Tauri dorso Gortyni ferunt uestitutam. Iidem Gortyni & Cadmum colunt Europæ fratrem. Ita enim memorant. Videtur hic, & occurrat, sed die iam uesperato augustiore se facie uisendū offerens, Gnosij Mimeruam ciuem deam numerant, primumq; apud se fruges satas affirmant, audacter cum Atticis contendentes. Ager Creticus syluestrium caprarum copiosus est, ceruo eget: Lupos, uulpes, aliaq; quadrupedum noxia nusquam educat. Serpēs nulla, larga uitis, mira soli indulgentia, arborum prouentus abundantes. Nā in huius tantum insulæ parte repullulant casæ cupressi. Herba ibi est quæ ἄλυσος dicitur. Ea admorsa diurnam famem prohibet. Proinde & hæc Cretica est. Phalangiū aranei genus est: si nixum quæras, nulla uis corporis: si potestatem, ictum hominem ueneno interficit. Lapis quoque Idæus Dactylus dicitur, insulæ istius alumnus, coloris ferrei, humano pollicis similis. Aucem noctuam Creta non habet: & si inuehatur, emoritur. Carystos aquas calenteis habet, quas ἑλλοπίες uocāt: & Carystias aucis, quæ flammis impunè inuolant. Carbasa etiam, quæ inter igneis ualent. Chalcis eadem habita est apud priscos, ut Callidemus autor est, ære ibi primum reperto. Titanas in ea antiquissime regnasse, ostendunt ritus religionum. Briareo enim rem diuinam Carystij faciunt, sicut Aegæoni Chalcidenses. Nam omnis fermè Eubœa Titanum fuit regnum. Cycladas autumant inde dictas, quia licet spacijs longioribus à Delo proiectæ, in orbem tamen circa Delum

Delum sita sunt, & orbem κῶκλον Graij ferunt. Ios Ho-
 meri tumulo ceteras antecedit. Meminisse hoc loco par
 est, post primum diluuium Ogygij temporibus notatum
 cum nouem & amplius mēsis diem continua nox inum-
 brasset, Delon ante omnes terras radijs solis illuminatā,
 sortitamq; ex eo nomen, quod prima reddita foret uisi-
 bus. Inter Ogygium sanè & Deucalionem mediū æuum
 D C annis datur. Eadem & Ortygia, quæ clarissima est,
 in Cycladum numero multifariè traditur. Nunc Asteria
 à cultura Apollinis, nunc à uenatibus Lagia, uel Cyne-
 thus, Pyrpole etiam, quoniam & ignitabula ibi, & ignis
 inuenta sunt. In hac primum uisæ coturnices aues, quas
 ὀρτυγας Græci uocāt. Has easdem in Latona tutela exis-
 stimant constitutas: nec semper apparent, adueniendi ha-
 bent tempora æstate depulsa. Cum maria tranant, impe-
 tus differunt, & metu spacij lōgioris uireis suas nutriūt
 tarditate. Vbi terram persentiscunt, coëunt cateruatim,
 deinde globatæ uehementius properant, quæ festinatio
 plerunq; exitium portat nauigantibus. Accidit enim ple-
 runq; noctibus, ut uela incidāt, & præpōderatis sinibus
 alueos inuertant. Austro nunquam exeunt. nam metuūt
 uim flatus tumidioris. Plurimum se Aquilonibus credūt,
 ut corpora pinguiuscula, atque eo tarda facilius proue-
 hat sicciior & uehementior spiritus, Ορτυγῶν γὰρ δι-
 citur, quæ gregem dūctitat. eandem terræ proximantem
 accipiter speculatus rapit. Ac propterea opera est uni-
 uersis, ut sollicitent ducem generis externi, per quem fru-
 strentur prima discrimina. Cibos gratissimos habent, sea-
 mina uenenorum: quam ob causam eas damnauere pru-
 dentium

dentium musæ. Solum hoc animal, præter hominē, morbum patitur comitalem. Eubœa tam modico aestu diuisa est à Bœotia continenti, ut dubitandū sit, an numerari inter insulas debeat. Nam latere, quem uocant Euripum, terræ ponte iungitur, & per fabricam breuissimæ machinæ aditur pede. Cenæo promotorio uadit in septentrionem, duobus alijs in meridiē extenditur, quorum Gerastos spectat Atticam, Capharæus prominet in Hælespontum. Vbi post Ilij excidium Argiuam classem uel Mimeræ ira, uel, quod certior prodit memoria, sidus arcturi grauib. affecit casibus. Marmore Paros nobilis, à Delo oppido frequentissima, prius tamē Minoia quàm Paros dicta. Nam subacta à Minoë, quoad in Creticis mās sit legibus, Minoiam loquebantur. Præter marmora dat & Sardam lapidem, qui marmore quidem præstat, inter gemmas uerò uilissimas ducitur. Naxum à Delo duodeviginti millia passuum separant, in qua Strongyle oppidum. Sed Naxos Dionysia prius quàm Naxos dicta, uel quia hospita Libero patri, uel quòd fertilitate uitium uincat ceteras. Sunt præterea Cyclades plurimæ, sed in supradictis præcipuum est quod memoriæ debeatur. De Sporadibus est & Icaros, quæ Icario mari nomen dedit. Hæc inter Samum & Myconum procurrētibus saxis inhospita, ac nullis sinibus portuosa, ob inhumana littora infamis est. Vult ergo Varro Icarum Creten ibi naufragio interiisse, & de exitu hominis impositū nomē loco. Nā in Samo nihil nobilius quàm Pythagoras ciuis, qui mox offensus fastu tyrannico, relicta domo patria, Bruto cōsule, qui reges urbe exegit. Italiā aduectus est. Me-

F

los.

los, quam Callimachus μελοένιοια dixit, omnium insularum rotundissima est, iuxta Aeoliā. Nā Carpathus ipsa est, à qua Carpathium sinum dicimus. Nunquam ita coelum nubilū est, ut in sole Rhodos nō sit. Lemnij Vulcanum colūt, ideo in Lemno metropolis Hephestia. Præter ea oppidum Myrina: in cuius forum mons Athos ē Macedonia umbrā iacit. Quod non frustra inter miracula notauerunt, cum Athos à Lemno sex & octoginta millibus passuum separetur. Est sanē Athos sublimis adeo, ut altior aestimetur, quā unde imbres cadūt. Quæ opinio eò fidem concepit, quod in aris quas cacumine sustinet, nunquam cineres eluuntur, nec quicquam ex aggeribus suis perdūt, sed quo relictī fuerint cumulo permanēt. In summo oppidū Acrothōn fuit, in quo dimidio longior, quā in alijs terris incolentiū ætas prorogabatur. Ideo inde homines μακροβίος Græci, nostri appellauere longæuos.

EX QVARTO EVROPÆ SINV,
Helleſpōtus, Propontis, Boſphorus Thracius, & mira de Delphinis.

Cap. xvii.

Quartus Europæ sinus Helleſponto incipit, Mæotidis ostio terminatur. Atque omnis hæc latitudo, quæ Europam Asiāq; diuidit, in septem stadiorū angustias stringitur. Hic est Helleſpontus, hanc Xerxes ponte nauibus facto permeauit. Tenuis deinde Euripus porrigitur ad Asiæ urbē Priapū, quam magnus Alexāder potiūdi orbis amore trāscendit, & potitus est.

Inde

Inde diffusus æquore patentissimo rursus stringitur in Propontidē, mox in quingētos passus coarctatur, fitq; Bosphorus Thracius, quā Darius copias trāsportauit. Hæc profunda delphinis plurimos habent, in quibus causæ miraculi multiformes. Ante oīa nihil uelocius habent maria, sic ut plerūq; salientes trāsuolet uela nauū. Quomodo eāt, cōiuges euagātur. Catulos edūt. decimus mensis maturū facit partū. Lucinā æstiuus dies soluit. Vberibus foetus alūt. Teneros in faucibus receptāt. Inualidos aliquātisper prosequūtur. In tricesimū annū uiuūt, quod exploratū est in experimētū candis amputatis. Ora nō quocaterā belluæ loco habēt, sed fermē in uentribus. Contra naturā aquatiliū soli linguas mouēt. Aculeata sūt spinæ dorsuales: cum ira subiaceret, inhorrescūt. cū animi cōquiescūt, quibusdā receptaculis operiūtur. Spirare eos in aquis negāt, & uitales auras nō nisi in aëre supero recipere. Pro uoce gemitus est, similis humano. Certū hñt uocabulū, quo accepto uocātes sequūtur. Nā propriè Simones nominantur. Voces hominū Aquilonis flatu celestius hauriūt. Cōtrā austro spirante auditus obstruūtur. Mulcetur musica, gaudēt cantibus tibiārū: ubicūq; symphonia est, gregibus aduētāt. D. Augusto principe, in Cāpania delphinē puer fragmētis panis primo illexit: & in tantū cōsuetudo ualuit, ut alēdū se etiā manibus ipsius crederet. Mox cū prolusisset puerilis audacia, intra spacia eū Lucrini lacus euectauit. Vnde effectū, ut à Baiano litore equitanti puerum Puteolos usque perueheret. hoc per annos plurimos tandiu gestū est, donec assiduo spectaculo desineret miraculum esse quod gerebatur. Sed

ubi obiit puer, sub oculis publicis desyderij mœrore delphin interijt. Pigeret hoc asseuerare, ni Mecœnatis, & Fabiani, multorūq; præterea esset literis cōprehensum. In Africano mox littore apud Hipponem Diarrhyton Delphin ab Hippouensibus pastus tractandum se præbuit, impositos quoque frequenter gestauit. Nec populi tantum manibus acta res est. Nam & proconsul Africa Flavianus ipse eum contigit, unguentis etiam delibuit, qui odoris nouitate obsopitus, aliquātisper pro exanimi iactatus est, multisq; mensibus desciuit à solita conuersatione. Apud Assum urbem Babylonie puerum delphinus adamauit, quem dum post assueta colludia recedētem impatientius sequitur, arenis inuectus hæsit. Alexander Magnus amorem illum numinis fuisse interpretatus, præfecit puerum Neptuni sacerdotio iuxta eandem urbem, ut Egesidemus autor est. Alium puerum Hermiam nomine, per maria similiter insidentem, cum undosior fluctus necasset, delphin ad terram reuexit, & uelut fateretur reatum, poenitentiam suam morte multauit, nec reuerti uoluit amplius in profunda. Suppetunt & alia exempla, ut Arionem trāseamus, cuius exitum annaliū fides comprobauit. Ad hæc siquādo lasciuiunt noui foetus, à maioribus datur adultior gregi custos, quo magistro eludere impetus incurstantiū belluarū addiscāt: quanquā ibi præter Phocas rara bellua est. Plurimus Thynnus in Pōto, nec alibi penè foetificāt. Musquā enim citius adolescūt, scilicet ob aquas dulciores. Illabūtur ueris tēpore, intrāt dextro littore, leuo exeunt. hoc inde accidere credunt, quòd dextris oculis acutius cernunt, quàm sinistris.

DE ISTRO, HYPANI, ET BORV=sthenē fluijs, & Scythiæ parte, & de memorâdis fere omnibus quæ in his nascantur locis.

Caput. XIX.

Ister Germanicis iugis oritur, effusus mōte, qui in Raracos Galliæ spectat: sexaginta amneis in se recipit, omnes ferme nauigabiles, septem ostijs Pontum influit: quorū primū Peuce, secundū Narcestoma, tertium Calostoma, quartū Pseudostoma. Nam Boreostoma, ac deinde Stenostoma, languidiora sunt cæteris. Septimū uerō pigrum, ac palustri specie, non habet quod anni comparatur. Priora quatuor adeo magna sunt, ut per longitudinem quadraginta milliū passuum non misceatur æquori, dulcemq; haustum incorrupto detineant sapore. Per uniuersum Pontū fiber plurimus, quē alio uocabulo dicunt castorē. Lutræ similis est, animal morsu potētissimū, adeo ut cum hominem inuadit, conuentū dentium nō prius laxet, quā concrepuisse persenserit ossa fracta. Testiculi eius appetuntur in usum medelarū, idcirco cū urgeri se intelligit, ne captus profit, ipse geminos suos deuorat. Mittit Pontus & gemmas, quas à patria Ponticas dicimus, genere diuerso. Aliæ aureas, aliæ sanguineas habet stellas, & hæc quidem inter sacras habentur. Nanq; ostentationi potius quàm usui deleguntur. Non guttis aspersæ sunt, sed longis colorum ductibus liniuntur.

De Hypani, & Borusthenē. Caput XX.

Amnis Hypanis oritur inter Auchetas, Scythicorū amniū princeps, purus, & haustu saluberrimus, usq; dum

usq; dū Callipodū terminis inferatur, ubi fōs Exāpeus in-
 famis est amara scaturigine, qui Exāpeus liquido admi-
 stus fluori, amnē uitio suo uertit, adeò ut dissimilis sui
 in maria cōdatur. Ita inter gentiū opimones fama de Hy-
 pane discordat: qui in principijs eū norunt, prædicant.
 qui in fine experti sunt, nō iniuria execrātur. Apud Neu-
 ros nascitur Borysthenes flumen, in quo pisces egregij
 saporis, & quibus ossa nulla sunt, nec aliud quàm carti-
 lagines tenerrimæ. Verū Neuri, ut accepimus, æstatis tē-
 poribus in lupos transfigurantur: deinde exacto spatio,
 quod huic sorti attributū est, in pristinā faciē reuertun-
 tur. Populis istis deus Mars est. pro simulacris enseis co-
 lūt, homines uictimas habēt, ossibus adolent ignes focor-
 um. Geloni ad hos proximant. de hostium cutibus & si-
 bi indumenta faciūt, & equis suis tegmina. Gelonis Aga-
 thyrsi collimitantur, cœruleo picti colore, fucatis in cœ-
 rulum criminibus, nec hoc sine differētia: nam quanto quis
 altero præstat, tanto propēsiore nota tingitur, ut sit in-
 dicium humilitatis minus pingi. Pōst Antropophagi, qui-
 bus execrandi cibi sunt humana uiscera, quem morē im-
 piæ gentis, adiacentiū terrarū prodit tristissima solitu-
 do, quas ob nefarium ritū finitimæ nationes metu profu-
 gæ reliquerunt: & ea causa est, ut usque ad mare quod
 Tabin uocant, per longitudinē eius oræ, quæ æstiuo oriē-
 ti obiacet, sine homine terra sit, & immēsa deferta, quo
 ad perueniatur ad Seras. Chalybes & Dacæ in parte As-
 iaticæ Scythiæ crudelitate ab immaniſſimis nihil discre-
 pant. At Albani in ora gētes, qui posteros se Iasonis cre-
 ai uolūt, albo crime nascuntur, caniciem habent auſpiciū
 capillorū.

capillorū. Ergo capillorū color gēti nomen dedit. Glauca oculis inest pupilla, ideo nocte plus quā die cernūt. Apud hos populos nati canes feris omnibus anteponuntur, frangunt tauros, leones perimunt, detinent quicquid obiectū est. Quibus ex causis meruerūt etiam annalibus tradi. Legimus petenti Indiā Alexandro à rege Albanie dono duos missos: quorum alter sues sibi & ursos oblatos usq; adeo spreuit, ut offensus degeneri praeda, ignauo similis diu accubaret, quē per ignorantiam uelut inertem Alexander extingui imperauit. Alter uerò monitu eorū qui donū profecuti erant, leonē missum necauit. Mox uiso Elephanto notabiliter exultans, belluā primū astu fatigauit, deinde cū summo spectantiū horrore terræ affixit. Hoc genus canū crescit ad formam amplissimam, terrificis latratibus, ultra leones rugitibus insonans. Hæc sunt de canibus Albanis, reliqua cōmunia uniuersis. Dominos equaliter canes omnes diligūt, sicut exemplis palam factū est. In Epeiro deniq; domini percussorem in cœtu agnitū latratu canis prodidit. Iasone Lycio interfecto, canis ipsius aspernatus cibū inedia obiit. Lysimachi regis canis flammis se iniecit, accēso domini rogo, & pariter igni absumptus est. Garamantū regē ducēti canes ab exilio reduxerunt, præliati aduersus resistētes. Colophonij, & Castabalenses, canibus in bella productis primas acies instruebant, Appio Iunio, & P. Silio C O S S. damnatum dominum canis cum abigi non posset, comitatus in carcerem, mox percussus, ululatu prosecutus est. Cumq; ex miseratione populi Romani potestas ei cibi fieret, ad os defuncti escam tulit. Vltimò abie-

Etum in Tyberim cadauer adnatans, sustentare conatus
 est. Canes soli nomina sua recognoscunt, itinerum memi-
 nerunt. Inde coitus tempore in saltibus canes foeminas re-
 ligant, ut cum his tigrides coeant: quarum ex primis con-
 ceptibus ob nimiam feritatem inutiles partus iudicant,
 itidem secundos, tertios educant. Aegyptij canes è Nilo
 nunquam nisi currentes lambitant, dum à crocodylis in-
 sidias cauent. Inter Antropophagos in Asiatica parte nu-
 merantur Essedones, qui & ipsi nefandis funestantur in-
 ter se cibus. Essedonū mos est parētū funera cātibus pro-
 sequi, & proximorū corrogatis coetibus, cadauera ipsa
 dentibus laniare, pecudumq; carnibus mista dapes face-
 re. Caput etiam ossa auro incincta in poculorum tra-
 dere ministerium. Scythotauri pro hostijs cadunt adue-
 nas. Nomades pabula sequuntur. Georgi in Europa siti
 agros exercent. Axiacae perinde in Europa siti, neq; mi-
 rantur aliena, neq; sua diligunt, Satarchae usu auri argē-
 tiq; damnato, in aeternū se à publica auaritia abdicarūt.
 Scytharū interius habitantium asperior ritus est. Specus
 incolunt, pocula non ut Essedones, sed de inimicorum ca-
 pitibus moliuntur: amant praelia, interemptorum cruore
 ex uulneribus ipsis bibunt. numero cadiū honor crescit,
 quarum expertē esse apud eos probum est: haustu mutui
 sanguinis foedus sanciunt: non suo tantū more, sed Medo-
 rum quoq; usurpata disciplina. Bello deniq; quod gestū
 est olympiade nona & quadragesima, anno post Ilium
 captum sexcētesimo quarto, inter Alyathem Lydum, &
 Astyagem Mediae regem, hoc pacto firmata sunt iura pa-
 cis. Colchorum urbem Dioscoriaden Amphitus & Tela-
 chius.

chius aurigæ Castoris & Pollucis condiderunt, à quibus Heniochorum gēs exorta est. Vltra Sauromatas in Asia sitos, qui Mithridati latebram, & qui originem Medis dederunt, confines sunt Thalij his nationibus, quas ab oriente contingunt Cassij maris fauces: quæ fauces mirū in modum uacuantur imbribus, crescut tæstibus. Heniochorum montes Araxen, Moscorum Phasiden fundunt. Sed Araxes breuibz interuallis ab Euphratis ortu caput tollit, ac deinde in Cassium fertur mare. Arimaſpi circa Geslithron positi, unocula gens est. Vltra hos & Rhiphæū iugū regio est asiduis obseſa niuibz *ἄνερο φόρον* dicunt. Quippe casus continuarum ruinarum quiddam ibi exprimit simile pennarum. Damnata pars mundi, & à rerum natura in nubem æternæ caliginis mersa, ipsaq; prorsus Aquilonis conceptaculis rigentiſſima. Sola terrarum non nouit uices temporum, nec de cœlo aliud accipit quàm hyemem sempiternam. In Asiatica Scythia terræ snt locupletes, inhabitabiles tamen. Nam cum auro & gemmis affluant, gryphes tenent uniuersa, alites ferocissimæ, & ultra omnem rabiem sauentes: quarū immanitate obsistente aduenis accessus difficilis ac rarus est. Quippe uisos discerpunt, uelut geniti ad plectendum auaritiæ temeritatem. Arimaſpi cum his dimicant, ut intercipiant lapides, quorum non aspernabimur persequi qualitates. Smaragdis hic locus patria est, quibus tertiā inter lapides dignitatem Theophrastus dedit. Nam licet sint & Aegyptij, & Chalcedonij, & Medici, & Laconici, præcipuus tamen honor est Scythicis. Nihil his iucundius, nihil utilius uident oculi: in primis uirent ultra irrigua

irrigua gramina, ultra amnicas herbas: deinde obtutus fatigatos coloris reficiūt lenitate. Nam uisus quos altius gemmæ fulgor retuderit, Smaragdi recreant, & exa-
 cuunt. Nec aliam ob causam placuit, ut non scalperētur, ne offensum decus, imaginum lacunis corrumpetur: quāquam qui uerus est, difficulter uulneretur. Probātur hoc pacto, si aspectus transmittāt, si cū globosi sunt, proxima sibi inficiant aëre repercusso: aut cum cōeui sunt, inspectantium facies emulentur: si neq; umbra, neque lucernis, neq; sole mutantur. Optimos tamen sortiuntur situs, quibus planicies resupina est, & extenta. Inueniuntur Etesijs flantibus. Tunc enim detecto sōlo facillime internitent. Nam Etesia plurimum arenas mouent. Alij minus nobiles in commissuris saxorum, uel in metallis erraticis apparent, quos Chalcosmaragdos nuncupant. Vitio-
 si eorum intrinsecus quasdam sordes habēt, uel plumbo, uel capillamentis, uel etiam sali similes. Lauantur austero mero, sed uiridi proficiunt oleo, quamuis natura imbuantur. Et Cyaneus lapis ē Scythia est optimus, si cernleo coruscabit, cuius gnari in marē & foeminam genus diuidunt. Foeminis nitor purus est. Mares punctulis ad gratiam interlucentibus auratilis puluiculus uariat. Illic & Crystallus, quā licet pars maior Europæ, & partícula. Asia subministrent, preciosissimum tamen Scythia edit: multus ad pocula destinatur, nam fert calorem precipuē, quamlibet nihil aliud quā frigidum pati possit. Sexāgulus inuenitur. Qui eligunt, purissimum captant, ne quid rufum, nēue nubilum. uel spumis oblitum arceat perspicuitatem. Tunc ne duritia iusto propensior obno-

xium

xium fragilitati magis faciat, putant glaciem coire, & in crystallum corporari: sed frustra. Nam si ita foret, nec Alabanda Asiæ, nec Cyprus insula hæc materiæ procrearet, quibus regionibus incitatissimus calor est. Livia Augusti ad magnitudinem CL librarum inter Capitolina donaria Crystallum dedicauit.

DE HYPERBOREIS, ET RHIPHÆIS,
Cimmerijs, & Hyrcanis, & Tigribus, Leonibus,
& Pantheris, Cap. XXI.

Fabula erat de Hyperboreis, & rumor irritus, si quæ illinc ad nos usque fluxerunt, temerè forent credita. Sed cū probatissimi autores, & satis idonei sententias pares faciant, nullus falsum reformidet. De Hyperboreis rē loquemur. Incolūt penè Pterophorō, quæ ultra Aquilonē accepimus iacere. Gens beatissima, eā Asiæ quidam magis, quàm Europæ dederunt. Alij statuūt mediā inter utrumque solem, Antipodū occidentē, & nostrum renascentē: quod aspernatur ratio, tã vasto mari duos orbis interfluente. Sunt igitur in Europa, apud quos mundi cardines esse credūt, & extimos siderū ambitus, semestrē lucē, auersum tantū una die solē. Quanquam existant, qui putant non quotidie ibi solē, ut nobis, sed uernali æquinoctio exoriri, autūnali occidere: ita sex mēsi-
bus infinitū diē, sex alijs continuā esse noctem. De cælo magnā clemētiam auræ spirāt salubriter, nihil noxijs flatibus habēt. Domus sunt nemora, uel luci, in diē uictū arbores subministrant. Discordiam nesciunt. Aegritudine nō inquietantur. Ad innocentiam omnibus æquale uo-
tum.

tum. Mortem arcessunt, & uoluntario interitu castigant obeundi tarditatem. Quos satias tenet uita, epulati, delibutiq; de rupe nota precipitem casum in mare profundum destinant. hoc sepulturae genus optimum arbitrantur. Aiunt etiam solitos per uirgines probatissimas primitias frugum Apollini Delio missitare. Verum hæc, quoniam perfidia hospitum, non illibata reuenissent, deuotionis, quam peregre prosequabantur, pontificium mox intra fines suos receperunt. Altera in Asia gens est ad initium orientis æstiu, ubi deficiunt Rhipheorum montium inga, Hyperboreis similes, quos dicunt Rhipheos. Et ipsi arbuistorum frondibus gaudent. Baccas edunt, Iuxta uiros ac fœminas tædet crinium, Itaque uterque sexus comas tondet. Amat quietem, non amant ledere. Sacri habentur, attrectariq; eos, etiam à ferocissimis nationibus nefas ducitur. Quicumque periculum à suis metuit, si ad Rhyphæos transfugerit, tutus est, uelut asylo tegatur. Ultra hos Cimmerij, & gens Amazonum porrecta ad Caspium mare, quod dilapsum per Asiaticæ plagæ terga Scythicum irrumpit Oceanum. Sed magnis deinde spacijs intercedentibus ostia Oxi fluminis Hyrcani habent, gens syluis aspera, copiosa immanibus feris, fœtaq; tigribus. Quod bestiarum genus insignes maculis notæ, & pernicitas memorabile reddiderunt. Fuluo nitent. Hoc fuluum nigrantibus segmentis interundatum, uarietate apprime decet. Pedum motum nescio uelocitas an peruicia magis adiuet. Nihil tam longum est, quod non breui penetrent, nihil adeò antecedit, quod non illico assequantur. At maximè potentia earum probatur cum mater-

nis

nis curis incitantur, cum catulorum infistūt raptoribus.
 Succedant sibi equites licet, & astu quantolibet amoliri
 prædam uelint, nisi in præsidio maria fuerint, frustra
 est ausum omne. Notantur frequentissimè si quando la-
 trones suis asportatis catulis renaugantes uident, in lit-
 tore irrita rabie se dare præcipites, uelut propriam tar-
 ditatem uoluntaria castigantes ruina: quanquam de fœ-
 tu uniuerso uix unus queat subtrahi. Pantheræ quoq; nu-
 merosæ sunt in Hircania, minutis orbiculis superpictæ,
 ita ut oculatis ex fuluo circulis, uel cerulea, uel alba di-
 stinguatur tergi supellex. Tradūt odore earum & cōtē-
 platione armēta mirè affici, atque ubi eas persentiscant,
 properatō conuenire, nec terreri nisi sola oris toruita-
 te. Quam ob causam Pantheræ absconditis capitibus, quæ
 corporis reliqua sunt, spectanda præbent, ut pecuarios
 greges stupidos in obtutu populentur secura uastatio-
 ne. Sed Hircani, ut hominibus intentatum nihil est, fre-
 quentius eas ueneno, quàm ferro necant. Aconito carnes
 illinunt, atque ita per cōpita spargunt semitarum. Quæ
 ubi esæ sunt, fauces earum angina, obsidentur. Ideo gra-
 men τῶ ἀρδ' αὐλαγχῆς appellauerūt. Sed Pantheræ ad-
 uersus hoc uirus excrementa humana deuorant, & suo-
 pte ingenio pesti resistunt. Lenta illis uiuacitas, adeò ut
 eiectis interaneis, mortem diu differant. In his fluestri-
 bus & pardi sunt, secundum à Pantheris genus, noti sa-
 tis, nec latius exequendi. Quorum adulterinis
 coitibus degenerantur partus leana-
 rum, & leones quidē procrean-
 tur, sed ignobiles.

DE

DE ORTV MARIVM INTERNO-
rum. De insula Apollinitarum. De spacijs inter Scy-
thas & Indos. De formis hominum. De ceruis, &
Tragelaphis. Cap. XXII.

Quoniam in Ponticis rebus sumus, nō erit omitten-
dum, unde mediterranea maria caput tollāt. Exi-
stimant enim quidā sinus istos à Gaditano
freto nasci, nec aliā esse originē, quā inundationē irrū-
pētis Oceani, cuius spiritu peruagante apud aliquot me-
diterranea littora, sicut in Italia parte, fieri accessus, uel
recessus. Qui contrarium sentiunt, omnē illum fluorem
aiunt à Pōticis faucibus inundare, idq; fulciūt argumēto
non inani, quod aestus è Ponto profluum nunquā recipro-
cetur. Insula Apollinitarum LXXX millibus passuū abest
à Bosphoro Thraciae circa Istrum sita, ex qua M. Lucul-
lus Apollinē Capitolinum nobis extulit. Ante Borusthe-
nem Achillis insula est, cum aede sacra, quam aedem nulla
ingreditur ales: & quae fortē aduolauerint, raptim fugā
properant. Oceanum septentrionalē ex ea parte, qua à
Paropaniso amne Scythiae alluitur, Hecataeus Amalchiū
appellat, quod gentis illius lingua significat congelatum
mare. Philemon à Cimbris ad promōtorium Rubaeas Mo-
rimorußam dicit uocari, hoc est, mortuū mare. Ultra Ru-
beas quicquid est, Cronium nominant. Mare autem Ca-
spium ex altero Ponti latere ultra Massagetar, & Ape-
leos Scythas esse in Asiatica plaga dulce haustu. Alexan-
dro Magno probatum est, mox Pōpeio Magno, qui bel-
lo Mithridatico, sicut commilito eius Varro tradit, ipsis
hauctibus periclitari fidē uoluit. Id euenire prodūt è nu-
mero

mero fluminum, quorum tanta copia ibi influit, ut natu-
 ram maris uertat. Non omiserim, quòd per idem tempus
 eidem Magno licuit ex India diebus octo à Bactris usq;
 Icarum flumen, quod influit in Oxum amnem, peruenire,
 deinde ad mare Caspiũ, inde per Caspium ad Cyri amnis
 penetrare fluentum, qui Iberiæ & Armeniæ fines inter-
 luit. Itaque à Cyro diebus non amplius quinq; itinere ter-
 reno subuectis nauibus ad alueum Phasidis pertendi, per
 cuius excursus in Pontum usque uenientes in India, liqui-
 do probatum est inuehi posse. Autor est Xenophõ Lam-
 psacenus, à littore Scytharum in insulam Baltiam peten-
 tibus, triduo nauigari. Eius magnitudinem inmensam, &
 penè similem cõtinenti. Nec longè Oonas separari, quas
 qui habent, uiuunt ouis auium marinarum, & auenis uul-
 gò nascentibus. Perinde alias propter cõstitutam æquè in-
 sulas, quarum Hippopodes indigenæ, humana usq; ad ue-
 stigium forma in equinos pedes desinunt. Esse insulas, &
 Phanisiorum gentem, quorum aures adeò in effusam ma-
 gnitudinem dilatentur, ut uiscerum illi reliqua conte-
 gant, nec amiculum aliud sit, quàm ut membra membra-
 nis uestiant. Antequam, digrediamur à Scythia, religio
 est præterire quæ nam fera sint peculiare Scythiæ. Cer-
 ui plurimi in hac terra. Igitur de ceruis prosequamur.
 Mares generis huiusce cū statutũ tempus Venerẽ incita-
 uit, sæuiũt rabie libidinis efferati. Fœminæ licet prius cõ-
 ferantur, non concipiunt ante Arcturi sidus. Nec quali-
 bet partus suos educant. Teneros studiosè occulunt, &
 absconditos inter profunda fruticum, uel herbarum, pe-
 dũ uerbere castigant ad latendum. Cum maturuerit ad
 fugam

fugam robur, exercitio docent cursus, & assuescunt salire per abrupta. Acceptis canum latratibus, secundo uento uias dirigunt, ut odor cum ipsis recedat. Mirantur si bilum fistularum. Rectis auribus acutissimè audiunt, summissis uerò nihil. Stupent omnia, propterea facilius obuios se præbent sagittantibus. Si maria tranant, non aspectu petunt littora, sed olfactu. Infirmos ponunt in ultimo, & lassorum capita clunibus per uices sustinent. E cornibus quod dextrum fuerit, efficacius est ad medellā. Si fugare angues gestias, utrum uelis uras: quæ ustrina præterea nidore uitiū aperit ac detegit, si cui inest morbus comitialis. Pro ætate ramos augent. Id incrementum per sex annos perseverat. Deniq; numerosiora non possunt fieri cornua, possunt crassiora. Quæ quidem castratis nunquam crescunt, nec tamen decidunt. Dentes indicant senectutem, cum aut pauci inueniuntur, aut nulli. Serpentes hauriunt, & spiritu narium extrahunt de latebris cauernarum. Dictamum ipsi prodiderunt, dum eo pasti excutiūt accepta tela: herbam quoque quam Cynaren uocant, contra noxia edunt gramina. Aduersus uenena mirificum est himnuli coagulum, occisi in matris utero, patuit eos nunquam febrescere. Quam ob causam confecta ex medullis eorum unguenta sedant calores hominum languentium. Legimus plurimos matutinis diebus ceruinam carnem degustare solitos, sine febribus longæ uos fuisse. Quod demum proderit, si uno uulnere fuerint interempti. Ad dignoscendam uiuacitatē Alexander Magnus torqueis plurimis ceruis innexuit, qui post annum centesimū capti, necdum senij indicium præferebant. Ea-

dem

dem penè specie sunt, quos Tragelaphos dicunt, sed nō alibi, quā circa Phasidem apparēt, tantum quod illi uillosos habent armos, & menta promissis hirta barbis.

DE GERMANIA, DE AVIBVS HERCINIJS, Bisontibus, & Vris. De Alcibus, & isulis Oceani septentrionalis, ac de Succino, lapide Callaite, & Cerauniarum generibus.

Cap. x x i i i.

Mons Seuo ipse ingens, nec Riphæis minor collibus, initium Germaniæ facit. hunc Ingeuones tenent, à quibus primis post Scythas nomem Germanicum consurgit. Diues uirorum terra, frequens populis numerosis, & immanibus. Extenditur inter Hercinium saltū, & rupes Sarmatarum: ubi incipit, Danubio: ubi desinit, Rheno perfunditur. De internis eius partibus, Albis, Guttalus, Vistula, amneis altissimi præcipitatur in Oceanū. Saltus Hercinius aues gignit, quarum penæ per obscurum emicant, & interlucent, quāuis densa nox obteneat, & denset tenebras. Vnde homines loci illius, plerūque nocturnos excursus sic destināt, ut illis utatur ad præsidium itineris dirigēdi, præiactisq; per opaca calliū, rationem uitæ moderentur indicio plumarum refulgentium. In hoc tractu sanè, & in omni Septentrionali plaga Bisontes frequentissimi, qui boues feris similes, setosi, colla iubis horridi, ultra tauros pernecitate uigentes, capti asuescere manu nequeūt. Sunt & Vri, quos iperitū uulgus uocat Bubalos, cum Bubali penè ad ceruinam faciem in

G AFR

Africa procreetur. Iſtis porro quos Vros dicimus, tauri
na cornua in tantū modū prolēduntur, ut dempta ob in-
ſignem capacitatem inter regias menſas potuum gerula
ſiant. Sunt & Alces mulis comparandæ, adeò propenſo
labro ſuperiore, ut niſi recedentes in poſteriora veſti-
gia paſci non queant. Scandinavia inſula à regione Ger-
mania mittit animal quale Alces, ſed cui ſuffragines, ut
elephanteis ſlecti nequeunt: propterea non cubat cū
dormiendum eſt. Tamen ſomnolentū arbor ſuſtinet, quæ
propè caſura ſcatur, ut ſera, dum aſuetis ſulcimentis
innititur, faciat ruinā. Ita capitur: alioqui difficile eſt
eam manu capi. Nā in illo rigore populizū incōprhē-
ſibili fuga pollet. De Germanicis inſulis Scandinavia ma-
xima eſt. Sed nihil in ea magnum præter ipſam. Gleſſaria
dat cryſtallum, dat & ſuccinum, quod Germani gentili-
ter uocant Gleſum. Qualitas materiæ iſtius ſummatim
antea, Germanico autem Cæſare omnes Germaniæ oras
ſcrutāte, comperta arbor ex pinei generis, cuius mediale
autumni tēpore ſuccino lachrymat. Succum eſſe arboris,
de nominis qualitate capeſſas. Pinum uerò unde ſit geni-
tum, ſi uſeris, odor indicabit. Præcium operæ eſt ire lon-
gius, ne Padanæ ſylvæ credantur lapidem fleuiſſe. Hanc
ſpeciem in Illyricum barbari intulerunt. Quæ cum per
Pannonica commercia uſu ad tranſpadanos homines fo-
ret delata, quòd ibi primū noſtri eā uiderāt, ibi & natā
putauerunt. Munere Neronis principis, apparatus oīs
abſq; ſuccino inornatus eſt, nec difficulter, cū per idem
tempus XIII. millia librarum, rex Germaniæ dono ei mi-
ſerit. Rude primum naſcitur & corticoſum, deinde in-
coctum

coctum adipe lactentis suis expolitur ad quem uidemus nitorem. pro facie habet nomina. Melleum dicitur, & Falernum, utrunq; de similitudine, aut uini, aut uique mellis. In aperto est, quod rapiat folia, quod irahat paleas. quod uerò medcatur multis uitulum incommodis, medentium docuit disciplina. Et India habet Succinum, sed plurimum optimumq; in Germania. Quoniam ad insulam Glesariam ueneramus, à Succino ceptum. Nam in Germania cōinentibus Callais reperitur, quam gemmā Arabicis anteposunt, Vincit enim gratia. Arabes quidē dicunt non alibi eam deprehendi, quā in uidis aurum, quas *μαλακρυνοειδους* uocāt, quod nullus recipit, cū apud Germanie populos, quamuis rara, in saxis tamen appareat. Honore & precio ad Smaragdos uiret pallidū. Nihil iucundius aurum decet. Cerauiarum porro genera diuersa sunt. Germanica candida est: splendet tamen cæruleo: & si sub diuo habeas, fulgorem rapit siderum.

DE GALLIA, VNDE IN VNIVERSUM orbem terrarum aditus patet. Et de oleo medico. Cap. XXIIII.

GALLIE inter Rhenum & Pyreneum, item inter Oceanum & montes Gebennam ac Iuram porriguntur, felices præpinguibus glibis, accommodæ prouentibus fructuarijs, pleraq; consistit uitibus & arbutis, omni ad usum animantium foetu beatissima. Rigæ aquis fluminum, & fontium. Sed fontanis interdū scris, ac uaporatibus. Infamatur ueneni pericu-

lo ritu incolarū, qui, ut aiūt (ueri enim periculū non ad me recipio) detestabili sacrorū ritu, nō ad honorē, sed potius ad iniuriā religionis, humanis litāt hostijs. Ex isto sinu quoquo orbis uelis exeas. in Hispanias, & in Italiā terra, mariq;, in Africam mari tantū. Si Thracia sit petēda, excipit ager Rheticus opimus, & ferax, Brigantino lacu nobilis. Inde Noricus frigidus, & parcius fructuosus: qua subducitur a iugis alpiū admodū latus. Dehinc Pannonia uiro fortis, & solo plano lata atq; uber, Drauo, Sauoq; inclytis amnibus circūflua. Mox Mysia, quas maiores nostri iure Cereris horreū nominabant, in quarum parte quæ Pontica est, apparet herba, qua inficitur oleum quod uocant medicum. Hoc ad incendium excitatum si obruere aqua gestias, ardet magis, nec alio sopitur, quā iactu pulueris.

DE BRITANNIA ET LAPIDE

Satage. Cap. x x v.

Finis erat orbis ora Gallici litoris, nisi Britānia insula nō qualibet amplitudine nomē penē orbis alterius mereretur. Octingentis enim & āplius millibus passuum longa porrigitur, ita ut eam in Calydonicū usq; angulū metiamur. In quo recessu Vlysem Calydoniæ appulsum manifestat ara Græcis literis inscripta uoto. Multis insulis, nec ignobilibus circumdatur, quarum Iuerna ei proximat magnitudine. Inhumana est, ritu incolarum asperro. Alias ita pabulosa, ut pecuaria, nisi interdū æstate à pastibus arceantur, in periculum agat satias. Illic nullus anguis,

anguis, auis rara, gens inhospita, & bellicosa. Sanguine
interemptorū hausto, prius uictores uultus suos oblinūt.
Fas ac nefas eodē animo ducunt. Puerpera siquādo ma-
rem edidit, primos cibos gladio imponit mariti: inq; os
paruuli summo mucrone auspicium alimentorū leniter
infert, & gentilibus uotis optat, nō aliter quā in bello,
& inter arma mortem oppetat. Qui studēt cultui, denti-
bus mari nantiū belluarū insigniūt ensiū capulos. Candi-
cāt enim ad eburneā claritatē. Nā prācipua uiris gloria
est in armorū nitela. Apis nusquā, Aduectū inde puluerē
seu lapillos siquis sparserit inter aluearia, examina fa-
uos deferunt. Mare, quod Iuuernā & Britāniā interluit,
undosum & inquietum toto in anno, nō nisi aestiuis pau-
culis diebus est nauigabile. Nauigant autem uimineis al-
ueis, quos circundant ambitione tergorū bubalorū. Quā
tocūq; tempore cursus tenebit, nauigātes escis abstīnēt.
Freti latitudinem in centū uiginti millia passuū diffundi,
qui fidem ad uerum ratiocinati sunt, estimarunt. Silurā
quoque insulam ab ora quam gens Britāna detinet, tur-
bidū fretū distinguit. Cuius homines etiam nunc custo-
diūt morem uetustum. Nundinas ac numū refutant, dant
res, & accipiūt. Mutationibus necessaria potius quā
precijs parant, deos percolunt, scientiā futurorū pari-
ter uiri ac fœminæ ostentant. Athanatis insula alluitur
freto Gallico, à Britāniæ cōtimēte aestuario tenui separa-
ta, frumētarijs cāpis felix, & gleba uberi, nec tātū sibi so-
li, uerū & alijs salubris locis. Nā cū ipsa nullo serpatur
angue, asportata inde terra quoquē gentiū inuecta sit,
angues necat. Multæ & aliæ circū Britāniā insule, è

quibus Thule ultima, in qua æstiuo solstitio sole de Cānā
 cri sidere facienti transitum, nox penè nulla. Brumali sol
 stitio perinde nullus dies, ut ortus iunctus sit occasui. Vl
 tra Thulen accepimus pigrū esse & cōcretū mare: inde
 à Calydoniæ promontorio Thalen petentibus bidui na
 uigatio est. Inde excipiunt Hædubes insulæ, quinque nume
 ro, quarum incolæ nesciunt fruges, piscibus tantum &
 lacte uiuūt. Rex unus est uniuersis. Nam quot quot sunt,
 omnes augusta interluuie diuidūtur. Rex nihil suum ha
 bet, omnia uniuersorum, ad æquitatem certis legibus strī
 gitur, ac ne auaritia diuertat à uero, disceat paupertate
 iustitiam, utpote cui nihil sit rei familiaris. Verū alitur è
 publico: nulla illi datur fœmina propria, sed per uicissi
 tudines in quācanque commotus fuerit, usuariam sumit.
 Vnde ei nec uotam nec spes conceditur liberorū. Secun
 dam à continenti stationē Orcades præbent, quæ ab Hæ
 budibus porrò sunt septē dierū totidemq; noctiū cursus:
 numero tres, uacant homine, non habent syluas, tantum
 iunceis herbis inhorrescunt. Cætera earum nude æ arene
 & rupes tenent. Ab Orcadibus Thulē usq; quinque dierū
 ac noctiū nauigatio est. Sed Thule larga & diutina Po
 mona copiosa est. Qui illic habitant, præcipio ueris inter
 pecudes pabulis uiuūt, deinde lacte, in hyeme conferunt
 arborum fructus. Utuntur seminis uulgò, certū matrimo
 niū nullis. Circuitus Britannię quadragies octies septua
 gintaquinque millia passuū sunt. In quo spacio magna &
 multa flumina sunt, fontes calidi opiparo exculti appa
 ratu ad usus mortaliū. Quibus fontibus præsul est Mi
 neruæ numē, in cuius ade perpetui ignes nūquā canescunt
 in fa

in fauillas, sed ubi cinis tabuit, uertitur in globos saxeos. Præterea ut taccā metallorū largā uariāq; copiā, quibus Britaniæ solū undiq; generū pollet uenis locupletibus, Gagates hic plurimus, optimusq; est lapis. Si decorē requiras, nigro gēmeus: si qualitātē, nullius ferē pōderis. si naturā, aqua ardet, oleo restinguitur. si potestatem, attritus calfactus applicita datinet, æquē ut succinū. Regionem partim tenent barbari, quibus per artifices plagarum figuræ, iam inde à pueris uariæ animalium effigies incorporantur, inscriptisq; uisceribus hominis incremento pigmenti notæ crescunt. Neque quicquā magis patiētiae loco nationes ferē ducūt, quā ut per memores cicatrices plurimum fuci artus bibant.

DE HISPANIA, GADITANO FRE-
to, interno mari, & Oceano. Cap. XXVI.

Reuersum ad cōtinētē res Hispaniēs uocāt. Terrarū plaga cōparāda optimis, nulli posthabēda frugū copia, siue soli ubere, siue uinearū prouētus respicere, siue arborarios uelis. Omni materia affluit, quæcūq; aut precio ambitiosa est, aut usu necessaria. Argētū uel aurū si requiras, habet, ferrarijs nūquā deficit, nec cedit uitibus, uincit olea, diuidua est prouicijs tribus. Secūdo Punico bello nostra facta, & nihil ea ociosum, nihil sterile. Quicqd cuiuscūq; modi negat mēse, urget pabulis. Et quæ arida sūt, ac sterilia, rudētū materiē nauticis subministrāt. Nō coquūt ibi sales, sed effodiūt. depurgāt in miniū nitelas pulueris, fuscāt tellera, ut ad ruborē merū

deputent Cocci uenenū. In Lusitania promōtorū est, quod alij Artabrū, alij Vlyssiponenſe dicūt. Hoc cœlum terras, & maria diſtinguit. Hiſpaniæ latus finit, cœlū & maria hoc mō diuidit, quod à circuitu eius incipiūt oceanus Gallicus, & frōs ſeptentrionalis oceano atlantico, & occaſu terminatis. Ibi oppidum Vlyſſipo ab Vlyſſe cōdiū. Ibi Tagus flumen. Tagum ob arenas auriferas ceteris anibus prætulerūt. In proximis Vlyſſiponis æquæ laſciunt mira fecunditate. Nam ſpirante fauonio uento concipiūt, & ſitientes uiros aurarum ſpiritu maritatur. Iberus amnis toti Hiſpaniæ nomen dedit, Bætiſ prouinciæ uterq; nobilis. Carthaginem apud Iberos, quæ mox colonia facta eſt, Pœni condiderunt. Tarraconem Scipiones, ideo caput eſt prouinciæ Tarraconenſis. Luſitanū litus pollet gemma ceraunia plurimum, quam etiā Indiis præferunt. huius cerauniæ color eſt è Pyropo. qualitas igni probatur, quem ſi ſine detrimento ſui perſerat, aduerſus uim fulgurū creditur opitulari. Caſſiterides inſulæ ſpectant aduerſum Celtiberiæ latus, plumbi fertiles: & tres fortunatæ, è quibus ſolum uocabulum ſignandum fuit. Ebuſus è Balearibus, quæ à Dianio abeſt ſeptingenta ſtadia, ſerpentem non habet, utpote cuius terra ſerpentes fuget. Colubraria, quæ Sucronem uerſus eſt, facta eſt anguib. Bocchoris regnum Baleares fuerūt, uſq; ad euerſionem Phrygum, Cuniculis animalibus quondā copioſæ in capite Bæticæ, ubi extremus eſt noti orbis terminus, inſula à continenti ſeptingentis paſſibus ſeparatur: quam Tyrii à rubro proſecti mari Erithræam, Pœni lingua ſua Gadir, id eſt ſepem nominarunt. In hac Ger
ryonem

ryonem euum agitauiſſe plurimis monimentis probatur:
 tamenſi quidam putent Herculem boues ex alia inſula
 adduxiſſe, quæ Luſitaniã cõtueretur. Sed Gaditanũ fretum
 à Gadibus dictum. Atlanticus æſtus in noſtrum mare
 diſſidium orbis immittit. Nam ὠκεανὸς, quem Græci ſic
 nominant à celeritate, ab occaſu ſolis irrumpens, læuo
 latere Europam radit, Africam dextro, ſciſiſq; Calpe
 & Abila montibus, quos dicunt columnas Herculis, in-
 ter Mauros funditur, & Hiſpaniam. Ac freto iſti, cuius
 xv. millia paſſuum efficit longitudo, latitudo uix ſem-
 ptem, quod oſtio aperit limen interni æquoris miſtus
 mediterraneis ſinibus, quos aduſq; oriẽ propellit. Ho-
 rũ, q̃ Hiſpanias pfundit, Ibericus fertur, & Balearicus.
 Qui Narbonenſem prouinciã, Gallicus, mox Ligu-
 ſticus, ab eo ad Siciliã Tuſcus, quem Græci Ionium,
 uel Tyrrhenum, Itali Inferum uocant. A Sicilia Cretam
 uſque Siculus, Inde Creticus, qui in Pamphiliã & Ægy-
 ptum protenditur mare. Quæ aquarum moles torto
 in ſeptentrionem prius latere, anſractibus magnis iux-
 ta Græcias & Illyricum per Helleſpontũ in anguſtias
 ſtringitur Propõtidos, quæ Propõtis Europam Aſianq;
 diſcriminans, ad Meotida peruenit. Cauſas nomi-
 num non uniformis dedit ratio. Aſiaticum & Phœni-
 cum à prouincijs dictum, ab inſulis Carpathiũ, Ægæũ,
 Icarium, Balearicum, Cyprium. à gentibus, Auſoniũ,
 Dalmaticum, Liguſticum, Thuſcum. ab oppidis Adria-
 ticum, Argolicum, Corinthium, Tyrium. à caſibus homi-
 num, Myrtoon, uel Helleſponticum. A memoria regis
 Ionium. A bouis tranſitu, uel anguſtijs etiam meatibus

boum peruijs? Bosphorus. A moribus accolarū Euxinus,
 ἄλῳ & ante appellatus. Ab ordine fluenti, Propontis.
 Aegyptium pelagus Asia datur, Gallicum Europa, Afri-
 cum Libyæ. his ut quæq; proxima sunt, uenerunt in par-
 tes partium. Hæc in gremijs terrarum. Oras autem exte-
 mas Oceanus amplectitur, qui à littoribus suis Arabi-
 cus, Persicus, Indicus, Eöus, Sericus, Hyrcanus, Casspius,
 Scythicus, Germanicus, Gallicus, Atlanticus, Lybicus,
 Aethiopicus dicitur. Cuius accessus incrementa circa lit-
 tora India uehementissime prouunt, maximosq; ibi exi-
 tus faciunt, siue quòd suspensus altius sustollatur uel ca-
 loris, seu quòd in ea parte orbis & fontium, & fluminū co-
 pia sit effusior. Dubitatur etiā nunc, quibus ex causis in-
 tumescat Oceanus, uel quatenus cum superfluis sibi fue-
 rit, rursus in se residat. Nec in obscuro est, plura pro in-
 genijs differentiū potius quàm pro ueritatis fide expressa.
 Sed omissi ancipiti concurrentiū questione, has opinio-
 nes probatissimas inuenimus. Physici autem tantum mundum
 animal esse, eumq; ex uarijs elementorū corporibus cō-
 globatū, moueri spiritu, regi mente: quæ utraq; diffusa
 per membra omnia, æternæ molis uigorem exerçant. Si-
 cut ergo in corporibus nostris cōmercia sunt spiritalia,
 ita in profundis Oceani naves quasdam mundi constitu-
 tas, per quas emissi anhelitus uel reducti modò efflent
 maria, modò reuocent. At ij qui syderum sequuntur di-
 sciplinam, contendunt meatus isto, commoueri Lunæ
 cursibus, adeò ut sic uicissitudines inter maciem aqua-
 rum, & plenitudinem respiciant, aduētus eius, uel de-
 fectiōnes. Neq; eodem semper tempore, sed prout illa
 aut mer

aut mergatur, aut surgat, uariāt se alternātes recursus.

DE LIBYA HORTIS HE-

esperidum, monte Atlante.

Cap. XXV II.

DE Hispania excursus in Libyam. Nā Belonæ pro-
gressus, quod Beticæ oppidum est, ultra interia=
cens fretum trium & triginta millium passuum Tingi
excipit Mauritaniae nūc colonia, & cuius primus autor
Anteus fuit. Porro quia in illo ambitu Aegyptiū finitur
pelagus, & Lybicū incipit, placuit ut Africam Libyā di-
ceremus. Quidā tamē Libyā à Libya Epaphi filia, Afri-
cā autem ab Afro Libys Herculis filio potius dictam re-
ceperunt. Lix quoque Colonia in eodem tractu consti-
tuta est, ubi Antei regia, qui implicandis explican-
disq; nexibus humi melius sciēs, uelut genitō matre terra
ibidē ab Hercule uictus & extinctus est. Nam de hor-
tis Hesperidum, & peruigili dracone, ne famæ licen-
tia uulneretur, fides & ratio hæc est. Flexuoso meatu
æstuarium è mari fertur, adeò sinuosis lateribus tortuo-
sum, ut uisentibus procul lapsus angueos fracta uertigi-
ne mentiat. Itaq; quod hortos appellauere circumdat,
Vnde pomorum custodē interpretātes, struxerūt iter ad
mendaciū fabulandi. Sed hæc insula sinuata sinibus aluei
procurrētis, & in quibusdam æquoris spiris sita, præter
arbores oleastri similes, & arā sacrā Herculi, aliud nihil
præfert quod propaget uetustatis memoriā. Verūm ultra
frutices aureos, & metalla frondentia, illud magis mi-
rum,

rum, quod solum inferiore licet libra depressus, nunquam tamen accessus freti superlabitur, sed obstaculo naturalis repaguli in ipsis marginibus hæret unda, & intimis orarum supercilijs sponte fluctus in gyrum resistunt. Ita spectando loci ingenio nimirum planicies manet sicca, quamvis prona superueniant æquora. Sala oppidum imminet Sala flumini. ab hoc per Autolorum gentem iter est in Atlanticas solitudines. Atlas mons est media arenarum consurgens vastitate, & eductus in uiciniam lunaris circuli, ultra numera caput cõdit, quã ad Oceanum exteditur, cui a se nomen dedit. Manat fontibus, nemoribus inhorrescit, rupibus asperatur, squalet ieiunio, humo nuda, nec herbida. Quam Africa contra uersus est, opimus nascetibus sponte frugibus, arboribus proceris opacissimus, quarum odor grauis, comæ cupressi similes, uestiuntur lanugine, sericis uelleribus nihilo uiliore. In eo latere & herba Euphorbia copiosa, cuius succus proficit ad oculariam claritatem, & multiplex præsidium sanitatis, nec mediocriter percellit uim uenenorum. Vertex semper niualis. Saltus eius quadrupes ac serpentes ferae, & cum his elephanti occupauerunt. Silet per diem uniuersus, nec sine horrore secretus est. Lucet nocturnis ignibus, choris Ægipanum undique personatur. Audiuntur & cantus tiliarum, & tinnitus cymbalarum per oram maritimam. A Lixa abest quinque & ducentis millibus passuum. Lixa a Gaditano freto centum duodecim millibus, habitatus antea ut indicat loci facies, quodam cultu exercita: in qua usque adhuc uitis & palme extant uestigia, Apex Perseo & Herculi peruius, ceteris inaccessus, Ita fidem ararum inscriptio palam facit.

Quã

Quà spectat occasum, inter ipsum & flumen Anatin quadringēta nonaginta sex millia passuū, infames bestijs sylvæ obsident. Amnes circa eum non tacendi, qui licet separentur intervallis amplioribus, transierunt tamen in quoddam Atlantici montis ministerium. Asana maris no haustu, Bambothum crocodylis & hyppopotamis refertum. Ultrà adhuc amnis, qui atro colore exit per intimas & exustas solitudines, quæ torrente perpetuo, & sole nimio, plus quàm ignito, nūquam ab aestu vindicatur. Hæc de Atlante, quæ Mauri Dirin nomināt, & Hannonis punici libri, & nostri annales prodiderunt. Iuba etiam Ptolemæi filius, qui utriusque Mauritania regno potitus est. Suetonius quoque Paulinus summam huic cognitioni imposuit manum, qui ultra Atlantem primus, & penè solus Romana signa circumtulit.

DE MAVRITANIA, DE ELEPHANTIS. Cap. XXVIII.

E Prouincijs Mauritanijs Tingitana, quæ solstitiali plagæ obuia est, quæq; porrigitur ad internum mare, exurgit montibus septem, qui à similitudine fratres appellati, freto imminent. Hi montes elephantis frequentissimi sunt. Monet à principio hoc animatiū genus dicere. Igitur elephanti iuxta sensum humanū intellectū habent, memoria pollēt, siderū seruāt disciplinā. Luna nitescente gregatim amnes petūt, mox aspersi liquore, solis exortū motib⁹, quibus possunt salutāt: deinde in saltus reuertūtur. Duo eorū genera sunt, nobiliores indicat magnitudo,

gnitudo minores nothos dicūt Cādore dentiū intelligitur
 iuuetā. Quorū alter semper in ministerio est, alteri parci-
 tur, ne hebetatus assiduo repercussu minus uigeat, si fut-
 rit dimicandū. Cum uenatu premūtur, pariter confrim-
 gūt utrosq; ut ebore dānato nō requirātur. Hāc enim sibi
 causam periculi præsentiunt. Oberrāt agminatim. Natu
 maximus ducit agmen, etate proximus cogit sequētes.
 Flumē transiuri minimos antemittunt, ne maiorum in-
 gressus alucum atterant, & profundos depressis uadis
 gurgites faciāt. Venerem ante annos decem fœminæ, an-
 te quinq; mares nesciūt. Bicanio coēant: quinīs nec am-
 plius in anno diebus, nō prius ad gregariū numerū reuer-
 suri, quā uiuis aquis abluantur. Propter fœminas nun-
 quam dimicāt. Nulla enim nouerūt adulteria. Inest illis
 clementie bonū. Quippe si per deserta uagabundum ho-
 minem forte uiderint, ductus usq; ad notas uias præbent,
 uel si confertis pecoribus occurrerint, itinera sibi blanda
 & placida manu faciunt, ne quod obuium animal in-
 terimant. At cōflictu fortuito si quādo pugnatur, nō me-
 diocrē habēt curā sauciorū. Nam fessos uulneratozq; in
 medium receptant. Cum captiuitate uenerint in manus
 hominum, mansuescunt hausto ordeī succo. Maria trans-
 meaturi, naues non prius subeunt, quā de reditu illis sa-
 cramentū luatur. Indicos elephantos Mauri timent: &
 quasi paruitatis suæ conscij aspernantur ab his uideri.
 Non annis decē, ut uulgus, sed biēnio, ut Aristoteles desi-
 nit, utero grauescunt, nec amplius quā semel gignunt,
 nec plures quā singulos. Viuunt in annos trecentos, im-
 patientissimi frigoris truncos edunt, lapides hauriunt.

gratissimas

gratissimas in cibatu palmas habent. Odorem muris uel maxime fugiūt. Pabula etiā quæ à musculis cōtacta sunt, recusant. Siquis casu Chamaleontem deuorauerit, uerem elephātis ueneficum, oleastro sumpto pesti medetur. Durissimū dorso tergus est, uentri mollius. Setarum hirsutia nulla. Inter hos & dracones iugis discordia. Deniq; insidiæ hoc astu præparātur. serpentes propter semitas delitescunt, per quas elephāti assuetis callibus euagantur, atq; ita prætermisiss prioribus postremos adoriuntur, ne qui antecesserint, ualeāt ultimis opitulari. Ac primū pedes nodis illigant, ut laqueatis cruribus impediant gradiendi facultatē. Nam elephanti nisi præuenti hac spirarū mora, uel arboribus se, uel saxis applicāt, ut pondere nitibundo attritos necēt angues. Dimicationis præcipua causa est, quòd elephantis, ut aiunt, frigidior inest sanguis: & ob id à draconibus auidissimè torrente captātur aestu. Deniq; nūquā inuadūt nisi potu grauatos, ut uenis propensius irrigatis maiore sumant de oppressis satietatē. Nec aliud magis quàm oculos petunt, quos solos expugnabiles sciunt: uel interiora aurium, quia is tantum locus defendi non potest proboscide. Itaq; cū ebiberint sanguinē, dū ruūt belluæ, dracones obruūtur. Sicutrim q; fusus cruor terram imbuit, sitq; pigmentum quicquid soli tinxerit, quod Cinnabarim uocāt. Elephantes Italia anno urbis conditæ quadringentesimo septuagesimo secundo in Lucanis primum bello Epirotico uidit, & boues lucas inde dixit. Cesariensi Colonia Cesaria inest, à D. Claudio deducta, Bocchi prius regia, postmodū Iubæ idulgētia populi Romani dono data.

Inest

Inest & oppidū Siga, quod habitaculū Syphaci fuit. Nec ab Icosio taciti recedamus. Hercule enim illac transeunte, uiginti qui à comitatu eius descuerant, locum delingunt, iaciūt moenia. Ac ne quis imposito à se nomine priuatim gloriaretur, de condētū numero urbi nomē datū.

DE NUMIDIA, ET IN EA

Vrsis.

Cap. XXIX.

Quod est à flumīe Ampsaga, Numidiæ datur. huius incolæ quādiu errarūt pabulationibus uagabundis, Nomades dicti sunt. Vrbes in ea quā plurimæ nobilesq; sed Cirta eminet, dein Cullu purpura rio fūco Tyrijs uelleribus cōparata. Omnis hæc regio finibus in Zeug tanū limitē desinit. Qua parte syluestris est, feras educat: quā iugis ardua, equos alit, eximio etiā marmore prædicatur. Numidici uersi forma cæteris præstant, rabie duntaxat & uillis profundioribus. Nam genitura par est quoquo loco editis. eā ptinus dixero. Coeūt nō itidē quo quadrupedes aliæ, sed apti amplexibus mutuis, uelut humanis coniugationibus copulantur. Desideriū ueneris hyems suscitāt, secreti honore reuerentur mares grauidas, & in iisdem licet foueis, partitis tamen per scrobes secubationibus diuiduntur. Lucinæ illis properatius tempus est: quippe uterum trigesimus dies liberat: unde euenit, ut præcipitata fœcunditas, informes creet partus. Carnes pauxillulas edunt, quibus color cædidus, oculi nulli, & de festina immaturitate tantum rudis sanies, exceptis unguium lineamentis, has lambendo sensim

sensim figurant, & interdū ad pectora fouēt, ut assiduo incubatu calfactæ animalem trahāt spiritū. Interea cibus nullus. Sanè diebus primis XIII. matres in somnū ita cōcidūt, ut nec uulneribus excitari queāt. Enixæ quaternis latent mensibus. Mox egressæ in diem liberū, tantā patiuntur insolentiā lucis, ut putes obsitas cecitate. Inualidū ursi caput, uis maxima in brachijs, & lumbis: unde interdū posticis pedibus insistent. Insidiātur aluearibus apum, maxime fauos appetūt, nec auidius aliud quā mel la captant. Cum gustauere mandragoræ mala, moriuntur. Sed eunt obuiā, ne malū in perniciē conualescat, & formicas deuorant ad recuperandā sanitatē. Si quando tauros adoriuntur, sciūt quibus potissimū partibus immorētur, nec aliud quā cornua aut nares petunt: cornua, ut pondere defatigent: nares, ut acrior dolor sit ī loco teneriore. M. Messala C O S. L. Domitius Aenobarbus curulis ædilis ursos, Numidicos centū, & totidē Aethiopas uenatores in circo Romano edidit. Idq; spectaculum inter memorabiles titulos annotatur.

DE AFRICA, ET DE OMNIBVS IN
ea memoria dignis. CAPVT XXX.

OMnis Africa à Zeugitano pede incipit, promontorio Apollinis Sardinia cōtrouersa, promontorio Mercurij procedens in frontē Sicanā. Proinde extenta in duas prominentias, quarū altera promontoriū candidum dicitur: altera, quæ est in Cyrenaica regione, Phicuntem uocāt. Ea per sinum Creticum opposita Cretæ insulæ, cōtra

H tra

tra Tanayon¹ Laconia excurrit arenis. Catabathmos
 Aegypto insinuata, cui proxima Cyrenensis extēditur in
 ter duas Syrtes, quas inaccessas uadosum ac reciproci ma-
 re efficit, cuius salis defectus uel incrementa haud prom-
 ptum est deprehendere. Ita incertis motibus nunc in bre-
 uia rescinditur dorsuosa, nunc aestibus inundatur inque-
 tis. Varro auctor est, perflabilem ibi terram uentis pene-
 trantibus, subitam uim spiritus citissimi aut reuomere
 maria, aut resorbere. Omnis hac plaga ab Aethiopia,
 & terminis Asiae, Nigri flumine, qui Nilum parit, ab Hi-
 spania freto scinditur: latere, quo ad meridiē uergit, fon-
 tiū inops, & infamis siti: altrinsecus quā septentrionē
 patitur, aquarum larga: in agro Byzaceno, qui patet pas-
 suum ducentis uel amplius millibus, glebis ita praeinqui-
 bus, ut iacta ibi semina cum incremento centesimae frugis
 renascantur. Externos in ea plurimos conuentasse, argu-
 mentum de urbibus & locis dabimus. Borion promonto-
 riū, quod Aglone ceditur, Graeci aduenae sic uocauerūt.
 Hipponē, Rhegiū postea dictum, item Hipponē alterum
 de interfluente freto diarrhyton nuncupatū, nobilissima
 oppida equites Graeci condiderunt. Clypeā ciuitatem Si-
 culi extruunt, & Aspida primum nominant, Veneriam
 etiam, in quā Veneris Erycinæ religiones transtulerunt.
 Achaei Tripolim lingua sua signant de triū urbiū nume-
 ro, Taphra, Abrotani, Leptis magnae. Philenis fratribus
 à laudis cupidine Graiū uocamen datū. Adrymeto atq;
 Carthagini auctor est à Tyro populus. Sed quae super
 Carthagine ueraces libri prodiderūt, hoc loco reddā. Vr-
 bē istā, ut Cato in oratiōe Senatoria autumat, cū rex Hiar-
 bas

bas rerū in Libyā potiretur, Elissa mulier extruxit, domo
 Phœnix, & Carihadā dixit, quod Phœnicum ore expri-
 mit ciuitatē nouā. Mox sermone uerso in uerbum Puni-
 cum, & hæc Elissa, & illa Carthago dicta est. Quæ post
 annos septingentos triginta septē exciditur, q̄ fuerat ex-
 tructa. Deinde à C. Graccho colonis Italicis data, & Iuno-
 nia ab eo dicta, aliquantisper ignobilis, humili & langu-
 do statu. Demū in claritatē secundæ Carthaginis, inter-
 iectis centum & duobus annis, M. Antonio, P. Dolabel-
 la cōsulibus enituit, alterum post urbem Romā terrarum
 decus. Verum ut ad Africam redeamus, ipsa suo cingitur
 angulo. Interna eius plurimæ quidem bestię, sed princi-
 paliter Leones tenet. Qui, ut Aristoteles perhibet, soli
 ex eo genere quod dentatum uocant, uident protinus at-
 q; nascuntur. Quorum trifariam genus scinditur. Nam
 breuiiores, & iubis crissi, plerunq; ignaui sunt, & imbel-
 les. Longiores, & coma simplici, acres magis, ac poten-
 tes. At hi quos creant Pardi, in plebe remanent, iubarum
 inopes. Pariter omnes parcunt à sagina, primum quod
 alternis diebus potum, alternis cibum capiūt: ac frequē-
 ter si concoctio nō est infecuta, solitæ cibationi superpo-
 nunt diem: tum quod carnes iusto amplius deuoratas, cū
 grauantur, insertis in ora unguibus sponte protrahunt.
 Sanè & cum fugiendū est, in satietate idem faciunt. Se-
 nectam defectio probat dentiū. Nam clementiæ indicia
 multa sunt. Prostratis parcunt, in uiros potius quàm
 in fœminas seuiunt. Infantes non nisi in magna fame
 perimunt. Nec à misericordia separantur. Assiduis de-
 niq; exemplis patet eos pepercisse, cū multi capti-

H 2 uorum

uorum aliquo: Leonibus obuijs intacti repatriauerint. Gatulae etiam mulieris nomen Iuba libris comprehensum est, quae obtestata occurrentes feras, impunis redijt. Auer si coeunt: nec hitantũ, sed & Lynces, & Cameli, & Elephanti, & Rhinocerotes, & Tigrides. Leanae foetu primo catulos quinque edunt: deinde per singulos partus numerũ decoquũt annis insequẽtibus. Sed postremo cum ad unũ materna foecunditas recidit, ut ultimò singulos procreent, steriles fiunt in eternũ. Animos Leonũ frons & cauda indicant, sicut motus equini de auribus intelliguntur. Dedit enim bas duas notas generosissimo cuique natura. Vis summa in pectore est, firmitas in capite præcipua. Cum premuntur à canibus, contemptim recedunt, subsistentesque interdũ accipiti recessu dissimulant timorẽ. Idque agunt, si in campis petẽtibus ac nudis urgeantur, Nam syluestribus locis, quasi testem ignaviae nõ reformidantes, quanta possunt se fuga subtrahunt. Cum insequuntur, nisum saltu adiuuant. Cum fugiunt, non ualent salire. Gradientes mucrones urguium uaginis coporũ claudunt, ne acumina attritu retundantur. Hoc adeo custodiunt, ut nõ nisi auer sis faculis currant. Septi à uenatibus, obtutu terram conuertuntur, quo minus conspectis uenabilis terreantur. Nunquã limò uident, minimeque se uolunt aspici. Cantus gallinaceorũ, & rotarũ timet strepitus, sed ignes magis. Leontophonos uocari a accepimus bestias modicas, quae captae exuruntur, ut earũ cineris aspergine carnes polluta, iactaeque per cõpita cõcurrẽtium semitarũ Leones necent, si quantulumcunque ex illis sumpserint. Propterea Leones naturali eas premunt odio, atque ubi facultas data est,

est, morsu quidem abstinent, sed dilaniatas exanimant pedum nisibus. Spectaculum ex his primus Romæ edidit Scauola Publij filius in curuli adilitate. Hyenā quoq; mittit Africa, cui cū spina riget, collū cōtinua unitate flecti nequit, nisi toto corpore circūactō. Multa de ea mira. Prīmū, quod sequitur stabula pastorū, & auditu assiduo addiscit uocem, quod exprimere possit imitatione uocis humane, ut in hominē astu accitū nocte sæuiat. Vomitus quoq; humanos mētitur, falsisq; singulribus sollicitatos sic canes deuorat. Qui forte si uenātes umbram eius dum sequūtur cōtigerint, latrare nequeunt, uoce perdita. Eadē hyena inquisitione corporū sepulcorum busta eruit, propterea prōptius est marē capere. Fœminis enim ingenta est callidior astutia. Varietas multiplex inest oculis, colorū mutatio. In quorum pupillis lapis inuenitur, Hyenū dicūt, præditū illi potestate, ut cuius hominis fuerit linguae subditus, prædicat futura. Verum Hyena quodcūq; animal ter lustrauerit, mouere se non potest. Quapropter magicā scientiam inesse ei pronunciauerunt. In Æthiopiæ parte coit cum leona, unde nascitur monstrum, cui Crocutæ nomen est. Voces hominum & ipsa pariter affectat. Nunquam conuiuet aciem orbium, sed in obtutum sine nictatione contendit. In ore gingiuæ nulla, dens unus atq; perpetuus, qui ut nunquam retundatur, naturaliter capsularum modo clauditur. Inter ea quæ dicunt herbatica, eadem Africa Onagros habet, in quo genere singuli imperitant gregibus fœminarum. Aemulos libidinis suæ metiunt. Inde est quod grauidas suas seruunt, ut in editis maribus, si qua facultas fuerit,

generandi spē morsu detruncēt. Quod cauentes fœminæ,
 in secessibus partus occultunt. Africa serpētibus adeò fœ-
 cunda est, ut mali huius merito illi potissimum palma de-
 tur. Ceraſte præferunt quadrigemina cornicula, quorū
 ostentatione, ueluti esca illice, sollicitas aues perimunt.
 Nam reliqua corporis de industria arenis tegunt, nec
 ullum indicium sui præbent, uisi ex ea parte, qua inuitatis
 dolo pastibus necem præpetum aucupentur. Amphibæ-
 na consurgit in caput geminum, quorum alterum in lo-
 co suo est, alterum in ea parte, qua cauda. Quæ causa
 efficit, ut capite utrinque secus nutabundo serpat tracti-
 bus orbiculatis. Iaculi arbores subeūt, è quibus uī maxi-
 ma tribunati, penetrāt animal quodcunq; obuium fortu-
 na fecerit. Scytale tanta præfulget tergi uarietate, ut no-
 tarum gratia uidētes retardet, & quoniā reptando pi-
 grior est, quos assequi nequit, miraculo sui capiat stupen-
 tes. In hoc tamen squamarū nitore hyemales exuias pri-
 ma ponit. Plures, diuersæq; aspidū species sunt, uerū dif-
 paris effectus ad nocendum. Dipsas sibi interficit. Hypna-
 le, quòd somno necat, teste etiam Cleopatra, emitur ad
 mortē. Aliarum uirus, quoniā medelas admittit, minus
 famæ meretur. Hæmorrhoids morsu sanguinem elicit,
 & dissolutis uenarum cōmercijs, quicquid animæ est, euo-
 cat per cruorem. Præter quem percusserit ostenditur,
 enormiq; corpulentia necatur extuberatus. Ictus Se-
 piū statim putredo sequitur. Sunt & Ammoditæ, est
 & Cenchris, Elephātia, Chersydri, Chama. Dacōtes. Po-
 stremò quantus nominum, tantus mortium numerus.
 Nam Scorpiones, Scinci, lacertiq; uermibus, non serpenti-
 bus

bus ascribuntur. Mōstra hæc si bibāt, clemētius feriūt. Hæbēt affectus, nō temere nisi cōiuges euagātur. Capto altero, uel occiso, uter super fuerit, efferatur. Subcilia sunt capita fœminis, alui tumidiores, pestis nocētior. Masculis aequaliter teres est, sublimior etiam mitior q̃. Igitur anguibz uniuersis hebes uisus est. Rarò in aduersum contuentur, nec frustra, cum oculos nō in fronte habeant, sed in temporibus: ideo, ut citius audiant, quàm quid aspiciant. De gemmâ Heliotropio inter Æthiopiā, Africā, & Cyprum certamen fuit, quæ nam mitteret generis huius eminentissimam: deprehensumq̃ est documentis plurimis, Æthiopicam, aut Libycam, palmam tenere. Viridi colore, non ita acuto, sed nubilo magis, & represso, stellis puniceis superpersa. Causa nominis de effectu lapidis est, & potestate. Deiecta in labris æneis, radios solis mutat sanguineo percussu, extraq̃; aquam splendorē aëris abiicit, & auertit. Etiam illud posse dicitur, ut herba eiusdem nominis mista, & præcantationibus legitimis consecrata, cum à quocunque gestabitur, subtrahat uisibus obuiorum. Inter Syrtes, quamuis terra pergentibus, iter sideribus destinatur, nec aliter cursus patescit. Nam putris soli faciem aura mutat, & minimo licet uento, tantam diuersitatem flatus efficit, ut subinde euersis sitibus locorum, nulli indicia agnitioni relinquuntur: cum modo quæ fuerant tumulis ardua, in ualles residunt: modo quæ uallibus pressa, cœtu pulueris aggerātur. Ita etiam continens naturam maris sui patitur. Nec interest ubi potius sint procelle, cum ad exitiū uian-tium elementis cōgruentibus, in terris flabra seuiāt,

in mari terræ. Vtræque Syrtes ducētis quinquaginta mil-
libus passuum separātur. aliquanto clemētior, quæ mi-
nor est. Cneo denique Seruilio, C. Sempronio COSS, in-
ter hæc uadosa classem Romanā impunē accepimus per-
fretasse. In hoc sinu Meninx insula post Myrturnēses pa-
ludes C. Mario fuit latebra. Supra Garamantanas Psylli
fuerūt, contra noxiū uirus muniti incredibili corporis
firmitate. Soli morsibus anguium nō interibant, & quan-
uis dente letali appetit, incorrupta durabant sanitate.
Recens etiam editos serpentibus offerebant. Si essent
partus adulterini, matrum crimina plectebantur interitu
paruulorum: si pudici, probos ortus à morte paterni san-
guinis priuilegium tuebatur. Sic originis fidem proba-
bant, uenenis iudicantibus. Sed hæc gens interiit à Nasa-
monibus capta. Neque quicquam aliud præter opinio-
nem de uestigio nominis sui Psylli reliquerunt. Nasamo-
niten lapidem Nasamones dant, sanguineum uniuersum,
nigris uenulis adumbratū. In timo recessu Syrtis maioris
circa Philœnorum aras, Lotophagos fuisse dicimus, nec
incertum est. A Philœnorum aris non procul palus est,
quam Triton amnis influit, ubi speculatam se artium
deam crediderunt. Maior Syrtis ostentat oppidū, Cyrenas
uocant, quod Battius Lacedæmonius Olympia de quin-
ta & quadragesima, rege Martio res Romanas tenente,
anno post Troiam captam quingentesimo octogesimo
sexto condidit. Quæ domus Callimachi poëtæ fuit, & pa-
tria. Inter hoc oppidum, & templum Ammonis, millia
passuum quadringenta sunt. Templo fons proximat So-
li sacer, qui humoris nexibus humum stringit, fauillam
etiam

etiam in cespitem solidat. In qua gleba non sine miraculo lucus uiret, undiq; secus agris arentibus. Illic & lapis legitur, Ammonis uocant cornu: nam ita tortuosus est, & inflexus, ut effigiem reddat cornu arietini. Fulgore aureo est, Prædiuina somnia representare dicitur, subiectus capiti incubantium. Et arbor est Melopos nomine, ex qua profluit lentus humor, quem à loco Ammoniacum nominamus. Apud Cyrenenses præterea Syrpe gignitur odoratis radicibus, uirgulto herbido magis quam arbusculo. Cuius è culmo exudat æstatis tempore pingue roscidum, idq; pascentium hircorum inhaeret barbulis: ubi cum arefactum inoleuit, guttis stiritatis legitur ad usum mensarum, uel medelæ magis. Dictum est primum lac Syrpicum, quoniam manat in modum lacteum, deinde usu deriuante Laser nominatū. Quæ germina initio barbaricæ impressionis uastatis agris, postea ob intolerandam uectigalis nimietatem, ferme penitus ipsi accolæ eruerunt. Cyrenis ab leua Africa est, ab dextera Ægyptus, à fronte seuū & iportuosum mare, à tergo Barbarorū uariæ nationes, & solitudo inaccessa, incultaq; & squalens, quæ Basiliscum creat, malum in terris singulare. Serpens est penè ad semipedem longitudinis, alba quasi mitrula lineatus caput. Nec hominis tantum, uel aliorum animantium exitijs datus, sed terræ quoque ipsius, quam polauit & exurit, ubicunque ferale sortitur receptaculum. Denique extinguit herbas, necat arbores, ipsas etiā corrumpit auras, ita ut in aëra nulla alitum impunè transuolet infestum spiritu pestilenti. Cum mouetur, media corporis parte serpit, media arduus est,

& excelsus. Sibilum eius etiam serpentes alij perhorre-
 scunt. Et cum acceperint, fugam quæque quoquo possunt
 properant. Quicquid morsu eius occiditur, non depasci-
 tur fera, non attrahat ales, Mustellis tamen unciur,
 quas illinc homines inferunt cauernis in quibus delitescit.
 Vis tamen ne defuncto quidem deest. Denique Basilisci reli-
 quias amplo sestertio Pergameni compararunt, & ut
 eadem Apollinis manu insignem, nec araneæ intexerent,
 nec alites inuolarent, cadauer eius reticulo aureo suspen-
 sum, ibidem locarunt. Circa extremum Syrtium cornu Be-
 renicen ciuitatem alluit Lethon amnis inferna, ut putat,
 exundatione prorumpēs, & apud pristinos uites latice
 memoratus obliuionis. Hæc Berenice muniuit, quæ Pto-
 mæo tertio fuit nupta, & in maiori Syrte locauit. Omne
 autem latifundium quod inter Ægyptum, Æthiopiam,
 Libyamque diffunditur, quacumque lucis opacum est, uarium
 impleuit Simiarum genus. Nec quisquam offensus nomi-
 nis cognitione grauetur. Enimvero operæpretium est ni-
 hil omittere, in quo naturæ spectanda sit prouidentia. Vul-
 gus Simiarum in his est, quas passim uidemus non sine in-
 genio æmulandi: quo facilius in manus ueniunt. Nam dum
 auide uenaticum gestus affectant, relictæ cōsulto uisci un-
 guilla, quod mendacio factum uident, oculos suos obli-
 nunt. Ita uisu obducto, prouidentia eas corripit. Exultant
 noua luna, tristes sunt cornuto & cauo sydere. Immode-
 ratè foetus amant, adeo ut catulos facilius amittant, quos
 impendiò diligunt: & ante se gestant, quoniam neglecti
 ponè matrem semper hærent. Cercopitheci caudas habent.
 Hæc sola discretio est inter prius dictas. Cynocephali
 & ipsi

& ipsi sunt è numero Simiarum, in Æthiopie partibus frequentissimi. Violenti ad saltum, feri morfu, nunquam ita mansueti, ut non sint magis rabidi. Inter Simias habentur & Sphinges, uillose comis, mammis prominulis, ac profundis, dociles ad feritatis obliuionem. Sunt & quas uocant Satyros, facie admodum grata, gesticulatis motibus inquieta. Callitriches toto penè aspectu a cæteris differunt. In facie barba est, lata cauda. Has capere non est arduum, sed proferre rarum. Neq; enim uiuunt in altero, quam in Æthiopico, hoc est, suo solo.

DE HAMMANIENTVM GEN- te, deq; in ea domibus sale constructis.

Caput XXXI.

Inter Nasamonas & Troglodytas gens Hammanientum est, quæ salibus domos extruunt, quos in modum cautium è montibus excitatos, ad usum adium cæmētitijs nectunt struibus. Tāta ibi huiusce uenæ copia est, ut tecta faciant è salinis. Hi sunt Hammanientes, qui commercia cū Trogloditis habēt. Carbunculi gēma circa Hammanietes propiores Nasamonibus. Asbysta Lasere uiuunt, hoc aluntur, hoc illis edile est.

DE GARAMANTIBVS, DEQVE miro apud eosdem fonte.

Caput XXXII.

Garamantū oppidū est Debris, fonte miro, qui deniq; alternis uicibus die frigeat, nocte ferueat, ac p
eadem

eadem uenarum cōmercia interdū ignito uapore aestuet, interdū glaciali horrore algescat. Incredibile memoratu, ut tā breui tēporis curriculo natura tā dissonā sui faciat uarietatē. Idq; qui percōtari uelit, tenebris inesse fluori illi aternā facē credat. Qui rimetur die brumales scatebras, nūquā aliud existimet, quān perpetuò rigere. Vnde nō immeritò per gētes Debris incluta est, cuius aqua ex cœlesti uertigine mutāt quilitatē, quāuis cōtrouersa siderū disciplina. Nam cum mūdum à calore uespertēperet, ab occasu incipit ita incallescere, ut ni tactu abstinens, noxium sit cōtigisse. Rursus cum ortus solis incanduerit, & radijs feruefacta sint omnia, sic glaciales euomit scaturigēs, ut hauriri etiā à sitiētibus nequeat. Quis ergo nō stupeat fontē, qui friget calore, calet frigore? Garamatica regionis caput est Garamana, ad quam iter diu inextricabile fuit & inuiū. Nam latrones puteos arenis operiebāt, ut tēporaria fraude subductis aquis ī fame & siti iter submoueret accessus uiatiū. Sed Vespasiano princeps, bello quod cū Oeēsib⁹ gestū est, difficultas hęc disoluta est cōpēdio spaciij breuioris reperto. Garamatas Cornelius Balbus subēgit, & primus ex hac uictoria triūphauit, Primus sanē de externis: utpotē qui Gadibus gentis, accessit ad gloriā nominis triūphalis. Armenta gentis istius obliquis ceruicibus pabulātur. Nam si reiecta ad pastū ora dirigant, officiūt prona in humum cornua, & obnixa. Ex parte qua Cercina est accepimus Gaulon insulam, in qua serpens neq; nascitur, neque uiuit inuecta. Propterea iactus ex ea quocūque genium puluis, arceat angues: Scorpiones superiactus illicò perimit.

DE ÆTHIOPIA, DE EIVS RE-
gionis nominū obſcœnis moribus, ac eorundem ho-
minum monſtroſis formis. De Draconibus, mi-
raç; naturæ ibidem feris alijs. De Cinna-
momo aromate, deç; Hyacini ho lapide.

Caput XXXIII.

A Ethiopes, & Atlântica gentes, Nigri flumine diui-
dütur, quam partem putant Nili. Sic papyro ui-
ret, ſic calamo prætextitur, animalia eadem edit, iſſdem
temporibus exundat, intra ripas tunc quoq; redit, cum
contentus eſt alueo ſuo Nilus. Garamantici Æthiopes
matrimonia priuatim neſciüt, ſed omnibus uulgò in uene-
rem licet. Inde eſt, quòd filios matres târū recognoſcüt.
Nā paterni nominis nulla reuerentia eſt. Quis enim ue-
rum patrem nouerit in hac luxuria inceſti laſciuentis?
Eapropter Garamantici Æthiopes inter omnes popu-
los degeneres habentur, nec immeritò, quia afflicta caſti-
tatis diſciplina, ſucceſſionis notitiam ritu improbo per-
diderunt. Nomen Æthiopum latè patet. In parte Africa-
na, qua Meroën uidet Libya, plurimæ eorū ſunt & ua-
riæ nationes. Harum è numero Nomades Cyncephalo-
rum lacte uiuüt. Syrbotæ longi ſunt ad pedes duodecim.
Aſachæi captos uenatibus elephantos deuorant. Apud
Sambros nulla eſt aurita quadrupes, nec Elephãti quidē.
His proximi ſummā regie poteſtatis cani tradunt, de cu-
ius motibus quidnam imperitet, augurantur. Maritimos
Æthiopus quaternos oculos dicunt habere. Sed fides alia
eſt, illa deniq; quod & uident plurimū & maniſeſtiſſime
deſtināt iactus ſagittarū. Occidētem uerſus Agriophagi
tenent

tenent, qui solas Pantherarū & Leonū carnes edūt, rege
 präditi, cuius in fröte oculus unus est. Sunt & Pampha-
 gi, quibus esca est quicquid mandi potest, & omnia for-
 tuitò gignētia. Sunt & Anthropophagi, quorum mores
 uocamen sonat. Cynnamolgos aiunt habere caninos ri-
 ctus, & prominula ora. Arthabathitæ pni, atq; quadru-
 pedes, nec secus ac ferae, sine sedibus euagantur. Confines
 Mauritania certo tempore locustas terrestres legūt, du-
 ratasq; falsugine in praesidium uitae solas habent. Sed ex
 illis quadragesimum aui annum nullus supergreditur.
 Ab Oceano isto ad Meroen, quam insulam amplexu pri-
 mo Nilus facit, millia passuum sunt sexcenta uiginti. Vla-
 tra Meroen super exortū solis Macrobij Aethiopes uo-
 cantur. Dimidio enim eorum protensior, quàm nostra ui-
 ta est. Hi Macrobij iustitiam colunt, amant aequitatem,
 plurimum ualēt robore, praecipua decent pulchritudine,
 ornantur aere, auro uincula faciunt noxiorum. Locus a-
 pud eos est Heliutrapeza opiparis epulis semper refera-
 tus, quibus indiscretè omnes uescuntur. Nam & diuini-
 tus eas augeri ferunt. Est & ibidem lacus, quo perfusa
 corpora uelut oleo nitescent. Ex hoc lacu potus saluber-
 rimus. Sanè adeò liquidus est, ut ne caducas quidē uehat
 frödes, sed illicò folia lapsa ad fundum demittat laticiste-
 nuitate. Ultra hos desertæ inhumanaq; solitudines ad-
 usq; Arabicos sinus. Deinde in ultimis Oriētis mōstrose
 gentium facies. Aliæ sine naribus, aequali totius oris pla-
 uicie informes habent uultus. Alijs concreta ora sunt, mo-
 dicoq; tantum foramine calamis auenarum pastus hau-
 riunt. Nonnullæ linguis carēt, in uicem sermonis utentes
 nutibus

nutibus motibusq; Quædã ex istis nationibus ante Ptole-
maeum Lathyrũ regẽ Ægypti, incognitũ habuerũt ignis
usum. Æthiopia omnis ab oriente hyberno ad occiden-
tem hybernũ tenet. Quicquid eius est, sub meridiano
cardine lucis nitet. Qui maximè uiret hyeme. à meridia-
na parte mons editus mari immet, ingenuo igne per æter-
num feruidus, & inquiete iugis flagrantibus: inter quæ
incendia iugis æstus, draconum magna copia est. Porro
ueris draconibus ora parua, & ad morsus non debiscen-
tia, sed arctæ fistulæ, per quas & trahunt spiritus, & lin-
guas exerunt. Quippe non in dentibus uim, sed in caudis
habent, & uerbere potius quàm rictu nocent. Exciditur
è cerebris draconum dracontias lapis, sed lapis non est,
nisi detrahatur uiuentibus. Nam si obeat prius serpens,
cũ anima simul euanescit duricies soluta. Vsu eius orien-
tis reges præcipuè gloriantur, quanquam nullum leno-
ciniũ artis admittat soliditate: & quicquid in eo nobi-
le est, non manus faciunt, ne alterius quàm naturæ
candor sit, quo reluceat. Autor Sothacus gemmam
hanc etiam sibi uisam scribit, & quibus intercipiatur
modis, edocet. Præstantissimi audacia uiri explorant an-
guium foveas, & receptus inde præstolati ad pastum
exeuntes, præteruectiq; percitis cursibus, obijciunt gra-
mina medicata, quantum potest ad incitandum soporem.
Ita somno obsopitis, è capitibus defecant lapides, &
de manubijs præcipitis ausi, prædam reuehunt teme-
ritatis. Quæ locorum Æthiopes tenent, feris plena
sunt, è quibus quã nabì uocãt, nos Camelopardalĩ dicim⁹,
collo equis similẽ, pedibus bubulis, capite camelino, ni-
tore

tore rutilo, candidis maculis superspersa. Hoc animal Romæ Circensibus dictatoris Caesaris primum publicatum, iisdem fermè temporibus illinc exhibita monstra sunt, Celphos appellant, quorum posteriores pedes cruribus & uestigio humanos artus mentiuntur, priores perinde hominum manus referunt: quæ tamen à nostris non amplius quàm semel uisa sunt. Ante ludos Cn. Põpeij rhinocerotæ Romana spectacula ne sciebant, Cui bestia color buxeus, in naribus cornu unicum, & repandum, quod subinde attritum cautibus, in mucronem excitat, eoq; aduersus elefantos præliatur, par ipsis propè longitudine, breuior cruribus, naturali telo aluum petens, quàm solam intelligit ictibus suis peruiam. Iuxta Nigrin fluvium Catoblepa nascitur, modica, atque iners bestia, caput prægrauè ægre ferens, aspectu pestilenti. Nam qui in oculos eius offenderint, protinus uita exeunt. Formica ibi ad formam canis maximi, arenas aureas pedibus eruit, quos leoninos habent: quas custodiunt, ne quis auferat, captantesq; ad necem persequuntur. Eadem Æthiopia Lycaonem, Lupus est ceruice iubatus, & tot modis uariis, ut nullum illi colorem dicant abesse, Mittit & Tarandum, bouum magnitudine, bisulco uestigio, ramosis cornibus, capite ceruino, ursino colore, & pariter uillo profundo. Hunc Tarandum affirmant habitum metu uertere, & cum delitescat, fieri assimilem cuicunq; rei proximauerit, siue illa saxo alba sit, seu fruteto uirens, siue quam aliam præferat qualitatem. Faciunt hoc idem in mari Polypi, in terra Chameleontes. Sed & polypus & Chameleō glabra sunt, & proni⁹ est cutis leuitate speculi modo

modo proximâtia emulari. In hoc nouum est, ac singulare, hirsutiam pili colorum uices facere. Hinc cuenit, ut difficulter capi possit. Aethiopicis lupis proprium est, quod in saliendo ita nisus habent alitis, ut non magis proficiant cursu, quàm meatu: homines tamen nunquam impetunt. Bruma comati sunt, æstate nudi. Thoas uocant. Hystrix quoque inde loci frequentissima, erinacijs similis, spinis tergum hispida: quas plerunque laxatas iaculatione emittit uoluntaria, ut assiduis aculeorum nymbis canes uulneret ingruentes. Illius cæli ales est Pegasus. Sed hæc ales equinum nihil præter aures habet. Tragopa quoque auis maior aquilis, cornibus arietinis proferens armatum caput. Aethiopes legunt Cinnamomum. Id frutetum situ breui nascitur, ramo humili & represso, nunquam ultra duas ulnas altitudinis. Quod gracilius prouenit, eximium magis ducitur. Quod in crassitudinem extuberatur, despectui est. Verùm legitur per sacerdotes hostijs prius cæsis: quæ cum litauerint, obseruatur ut messis nec ortum Solis anticipet, nec egrediatur occasum. Quisquis principatum tenet, fermentorum acervos hasta diuidit, quæ sacrata est in hoc ministeriũ. Atque ita portio manipulorum Soli dicatur: quæ si iustè diuisa est, sponte incenditur. Inter hæc quæ diximus, nitore cæruleo Hyacinthus inuenitur, lapis preciosus, si quidem inculpabilis inueniatur. Est enim uitijs non parçè obnoxius. Nam plerunque aut uiolaceo diluitur, aut nubilo obducitur, aut albicantius in aquaticum eliquescit. Optimus in illo tenor, si nec densiore fuso sit obtusior, nec propensa perspicuitate detectior:

teſtior, ſed ex utroque temperamento lucis & purpure moderatum ſuauiſſe fluorem trahat. Hic eſt qui ſentit auras, & cum cœlo facit mutationem: nec æqualiter ruſtilat, cùm aut nubilofus eſt, aut ſerenus dies. Præterea in os miſſus, magis friget. Sculpturis certè minimè accommodatus, ut qui attritum reſpuat. Nec tamen penitus inuiſtus eſt, nam adamante ſcribitur & notatur. Vbi Hyacinthus, ibi & Chryſolampis apparet: quem lapidè lux cælat, prodit obſcurum. Hæc enim eſt in illo diuerſitas, ut nocte igneus ſit, die pallidus. Ex ipſo ſumimus Hamatitè, rubore ſanguineo: ac propterea Hematites uocatus.

MIRA DE INTIMIS GENTIBVS

Libyæ, de lapide Hexecontalitho.

Cap. XXXIII.

Quod ab Atlante aduſque Canopitanum oſtiũ prædicitur, ubi Libyæ finis eſt, & Ægyptium limen, dictum à Canopo Menelai gubernatore, bi ſepulto. In ea inſula, quæ oſtium Nili facit, gètes tenent diſſonæ, quæ in quæſitæ ſolitudinis ſecretum receſſerunt. Ex his Atlantes ab hũano ritu prorsus exulāt. Nulli propriũ uocabulũ: nulli ſpeciale nomẽ, diris Solis ortus excipiunt, diris occaſus proſequuntur: uſtiq; undiq; torrētis plaga ſi dere, oderunt Deum lucis. Affirmant eos ſomnia non uidere, & abſtinere penitus ab animalibus uniuerſis. Troglodytæ ſpecus excauant, illis teguntur. Nullus ibi habendi amor, à diuitijs paupertate ſe abdicant uoluntaria. Tantũ lapide uno gloriantur, quem Hexecontalithon

contalithon uocant, tam diuersis notis sparsum, ut sexaginta gemmarum colores in paruo eius orbiculo deprehendantur. Omnes isti carnibus uiuunt serpentum, ignariq; sermonis strident potius, quàm loquuntur. Augylæ uerò solos colunt inferos. Fœminas suas primis noctibus nuptiarum adulterijs cogunt patère, mox ad perpetuam pudicitiam legibus stringunt seuerissimis. Gamphasantes abstinent prælijs, fugiunt commercia, nulli se externo misceri sinunt. Blemias, sed non eos qui uicina rubro mari incolunt, credunt truncos nasci parte qua caput est, os tamen & oculos habere in pectore. Satyri de hominibus nihil aliud præferunt, quàm figuram. Ægipanes hoc sunt, quod pingi uidemus. Himantopodes flexis nibus crurum repunt potius, quàm incedunt: & pergendi usum lapsu magis destinant, quàm ingressu. Pharusi cum Herculi ad Hesperidas pergenti forent comites, itineris tadio hic resederunt. Hactenus Libya.

DE ÆGYPTO, DE NILI FLUMINIS origine, augmento, ostijs. De Api boue, De Crocodilis, Trochilo aue, Scincis, Hippopotamis, Ibide aue, De miris Ægypti arboribus, De Alexãdria, De Pyramidibus. Cap. xxxv.

Agyptus à meridie irorsus recedit, quoad præterdāt Æthiopes. A tergo inferiore eius partem Nilus circumfluit, qui scissus à loco cui Delta nomen est, ad insulæ faciē spacia amplectitur interna, & incerto

I 2 penè

penè fonte decurrens proditur, ut loquemur. Originem habet à monte inferioris Mauritaniæ, qui Oceano propinquat. Hoc affirmant Punici libri, hoc Iubam regem accepimus tradidisse. Igitur protinus lacum efficit, quem Nilidem dicunt. Nilum autem iam inde esse coniectant, quòd hoc stagnum herbas, pisces, beluas nihilo minus procreet, quàm in Nilo uidemus. Ac si quando Mauritania, unde ei origo est: aut niuib. densioribus, aut imbribus largioribus irrigatur, inde incrementa exundationis in Aegypto augeantur: sed effusus hoc lacu arenis sorbetur, & cuniculis cecis absconditur: deinde in Cesariensi specu prorumpens amplior, eadem indicia præfert, quæ in exortu notauimus. Rursusq; subsidit, nec se prius reddit, quàm post intervalla itineris extenti cõtingat Aethiopas. Vbi exit, Nigrũ facit fluuium, quem suprà diximus terminũ esse limitis Africani. Astapum eum indigetes uocant, scilicet aquam è tenebris profluentem. Multas magnasq; ambit insulas, quarũ pleraq; sunt tam diffuse, & uasta magnitudinis, ut uix eas dierum quinque cursus prætermittat, quamuis concitus ibi feratur. Nobilissima earum est Meroë, circum quam diuisus dextro alueo Astasapes, læuo Astabores nominantur. Tunc quoque emensus magna longinquasq; loca, cum primum occurrentibus scopulis asperatur, tantis agminibus extollitur inter obiecta rupium, ut ruere potius quàm manare credatur. Demumq; à Cataractæ ultimo tutus est. Ita enim quædã claustra eius Aegyptij nuncupant. Relicto tamẽ hoc ponè se nomine, quod Siris uocatur, mox inoffensus meat. Septem ostijs conditur, in meridiem uersus

sus excipitur Aegyptio mari. Ignari siderum, uel loco-
 rum uarias de excessibus eius causas dederunt. Alij affir-
 mant Etesias nubium densitatem illò cogere, unde annis
 hic auspicatur, ipsumq; fontem superno humore subla-
 tum, tantum inundationis habere substantiam, quantũ pa-
 buli ad liquorem nubila sumministrauerint. Ferũt alijs,
 quod uentorũ flatibus reperiussus, cum fluorem solide
 uelocitatis nõ queat promouere, aquis in arcto luctanti-
 bus intumescat, & quantò impensius cõtrouersi spiritus
 repugnauerint, tantò excelsius sublimari in altitudinis
 uertices reperiussam celeritatẽ, quãdo nec solitus exte-
 nuet cursus alueũ, & stipato iam flumine, uenis origina-
 libus torrentum pondera superueniant, Ita concordi uio-
 lentia, hinc urgentis elementi, hinc resistentis, undis exul-
 tantibus, molẽ colligi, quæ excessus facit. Nonnulli affir-
 māt fontem eius qui Phiala uocatur, siderũ motibus exci-
 tari, extractumq; radijs cãdentibus cœlesti igne suspendi,
 non tamen sine certa legis disciplina, hoc est, lunis cœptã-
 tibus. Verũ omnem excessus originem de sole fieri, pri-
 mamq; exultantiam tumoris concipi, cum per Cancrum
 sol uehatur. Postmodum triginta eius partibus euolutis,
 ubi ingressus Leonem, ortus Syrios excitauerit, propulso
 omni fluore tãtam uim annis erumpere. Quod tempus Sa-
 cerdotes natalem mundi iudicarunt, id est, in tertium de-
 cimum Calẽdas Augustas, & undecimum diem. Deinde re-
 uocari exitus uniuersos, cũ in Virginem transeat, peni-
 tusq; intra suas ripas capere, cũ Libram sit ingressus. Hoc
 etiam addũt, pariter eum nocere, siue abundantius ex-
 fluat, siue parcius, quandoquidem exiguitas minimum foe-
 cunditatis

cunditatis apportet, propensior copia diuturno humore culturâ moretur. Maximos eius exitus cubitos duodeviginti consurgere, iustissimos sedecim temperari. Nec in quindecim abesse prouentus fructuarios, sed quicquid intra sit, famem facere. Dant illi etiam hoc maiestatis, ut portendat futura, argumentantes, quandoquidem Pharfalico bello non fuerit egressus quinque ulnas. Iam illud palam est, quod solus ex omnibus uniuersis nullas expiret auras. Ditionis Ægyptiæ esse incipit à Syene, in quas Æthiopum, & inde usque dum mari intimatur, Nili nomē tenet. Inter omnia quæ Ægyptus habet digna memoratu, præcipuè bouem mirantur, Apim uocant. Hunc instar colunt numinis, insignem notæ albæ macula, quæ dextro eius lateri ingenta, corniculantis lunæ refert faciem. Statutum æui spaciū est, quod ut affuit, profundo sacri fontis immersus necatur, ne diem longius trahat, quàm licebit. Mox alter, nec sine publico luctu requiritur, quem repertum centum antistites Memphim prosequuntur, ut incipiat sacris ibi initiatus, sacer fieri. Delubra, quibus succedit aut incubat, mystice thalamos nominant. Dat omnia manifestatia de futuris, illud maximum, si de consulentium manu cibum capiat. Denique auersatus Germanici Cæsaris dextram, prodidit ingruetia: nec multò post Cæsar extinctus est. Pueri Apim gregatim sequuntur, & repenti uelut lymphatici uentura præcipiunt. Bos illi foemina ostēditur in anno semel, & ipsa non absque certis insignibus, quæ atque inuenta & oblata est, eadem die statim neci datur. Apis natalem Memphitici celebrat iactu auræ pateræ, quam proijciunt in Nili gurgitem.

Hec

Hæc solennitas per dies septem agitur. Quibus diebus cū sacerdotibus quasdam Crocodili inducias habent, nec at-
trectant lauātes. Verūn oēt uo die ceremonijs iam per-
actis, uelut reddita seuiendi licentia, solitam resumunt
atrocitatem Crocodilus malum quadrupes, & in terra,
& in flumine pariter ualet, linguam non habet, maxillā
mouet superiorē. Morsus eius horribili tenacitate conue-
niunt, stipante se dentium serie peētinatim. Plerūque ad
uiginti ulnas magnitudinis coalescit. Qualia anseres edit
oua. Metatur locum nido naturali prouidentia: nec alibi
foetus premit, quā quō crescentis Nili aquæ nō possunt
peruenire. In partu fouēdo mas & foemina uices seruāt.
Præter hiatum oris, armatus est etiam unguium immani-
tate. Noctibus in aqua degit, per diem humi acquiescit.
Circundatur maxima cutis foemitate, intantum ut ictus
quouis tormēto adactos tergore reperiatur. Trochilos
quis paruula est, ea dū reduuias escarū affectat, os belluæ
huiusce paulatim scalpit, & sensim scalpurigine blādien-
te aditū sibi in usq; fauces facit. Quod Enhydrus conspi-
catus, alterū Ichneumonū genus, penetrat beluā, popula-
tisq; uitalibus, erosa exit aluo. Est & Delphinū genus in
Nilo, quorū dorso ferratas habent cristas. Hi Delphines
Crocodilos studio eliciunt ad natandum, demersi q; astu
fraudulēto tenera uentriū subternatantes secant, & in-
terimunt. Præterea habitāt in insula Nili homines forma
perexigui, sed audacia eousq; præditi, ut Crocodilos se
offerant obuios. Nam hæc mōstra fugientes insequuntur,
formidant resistentes. Ergo capiuntur, subactiq; etiā intra
aquas suas seruiūt, & perdomiti metu ita obsequuntur, ut

immemores atrocitatis, uictorē suos inequitātes dorso
 uehant. Hanc ergo insulā, & hanc gentem ubicunque in-
 dicio odoris persenserint, procul fugiunt. In aqua obtu-
 sus uident, in terra acutissimē, Hyeme nullum cibum ca-
 piunt, quin etiā quatuor menses à cœptu brumæ inedia
 exigūt. Scinci quoque circa Nilū frequētissimi, Crocodi-
 lis quidē similes, sed modica forma, & angustā, uerūm
 ad opē salutarem non qualibet necessarij. Medentes quip-
 pe ex ipsis pocula inficiūt, quibus & stupor neruorū ex-
 citetur, & ueneni uis extinguatur. Hippopotamus in eo-
 dē flumine ac solo nascitur, equino & dorso, & iuba, &
 hinnitu, rostro resupino, ungulis bifidis, aprinis dētibus,
 cauda tortuosa. Noctibus segetes depascitur, ad quas per-
 git auersus astu dolofo, ut fallente uestigio, reuertenti
 nullæ ei insidiæ præparentur. Idē cū distēditur nimia sa-
 tietate, arūdines recēs cæsas petit, per quas tādīu obuer-
 satur, quoad stirpiū acuta pedes uulnerent, ut profluo
 sanguinis leuetur sagina. Plagam deinde coeno oblimit,
 usque dū uulnus cōducatur in cicatricē. Hippopotamos
 & Crocodilos primus Romā Marcus Scaurus inuexit.
 Circa easdem ripas ales est Ibis. Ea serpentū populatur
 oua, gratissimāque ex his escam nidis suis, desert. Sic ra-
 rescunt prouentus fœtuum noxiorum. Nec tamen aues
 istæ tantū intra fines Ægyptios profunt. Nāq; cū Ara-
 bica paludes pēnatorum anguiū mittūt examina, quorū
 tam citum uirus est, ut morsum antè mors, quàm dolor
 insequatur: sagacitate, qua ad hoc ualent, aues excitate,
 in procinctū eūt uniuersæ, & prius quàm terminos pro-
 prios externū malū uastet, in aëre occursant cateruis pe-
 stilentibus,

stiletibus, ibi agmē deuorant uiuersum. Quo merito sacra sunt, & illasē. Ore pariunt. Nigras solum Pelusium mittit, reliqua pars candidas. De arboribus quas sola fert Ægyptus, præcipua est ficus Ægyptia, folijs moro comparanda, poma non ramis tantum gestitans, sed & caudice, usque adeo fecunditatis suæ angusta est, ut uno anno septies fructū sufficiat. Vnde pomum decerpseris, alterum sine mora protuberat. Materia eius in aquā missa subsidit: deinde cum diu defederit in liquore, leuior facta sustollitur, & uersa uice, quod natura in alio ligni genere non recipit, fit humore sicca. Palma quoque Ægyptia dicēda res est, propriē adīpsos uocatur, ut dici oportuit: eaq; gustata arcet sitim. Odor eidem qui & malis Cydonijs. Sed demū sitim sedat, si priusquam maturerit decerpatur. Nā si matura sumatur, sensum intercipit, gressum præpedit, linguā retardat, obseßisq; officijs mēis & corporis, imitatur uitium ebrietatis. Ægyptiū limitē, quā ad Deltaē cacumē tendit, incolūt populi, qui momentū quo reparari mundum ad motus ferunt ānuos, hoc studio deprehendunt. Eligitur sacer lucus, in quem cōpellūt animalia diuersissimi generis. Ea ubi ad statutum modū cœlestis uertigo prouecta est, sensus suos significationibus produnt quibus possunt. Alia ululant, alia mugiunt, quædam stridunt, quædam rugiunt, nonnulla simul confugiunt ad uolutabra. Hoc argumentum illis est magisterium ad indicium temporis deprehendendi. Ferunt ijdem populi à primis sibi gentis suæ auis traditum, ubi nunc occasus est, quondam ibi ortum solis fuisse. Inter Ægyptias urbes numero portarum Thebæ nobis,

les: ad quas commercia Arabes undique gentium subue-
hāt. Hinc regio Thebaica. Abydos, & ipsa nobilis olim
Memnonis regia, nunc Osyridis fano exulta. Alexan-
driam & operis ipsius magnitudo, & autor Macedo no-
bilitant. Quam metatus Dimocrates architectus, secun-
dum post cōditorem inter memorabilia locum sortitus
est. Cōdita autē Alexandria est duodecima centesimaq;
Olympiade, L. Papyrio Spuriij filio, C. Patilio Caij filio,
consulibus Romanis, haud longe ab ostio Nili flumi-
nis, quod Heracleoticon alij, alij Canopicon appella-
lant. Est & Pharos, colonia à Cesare dictatore de-
ducta, ex qua facibus accensis uoeturna dirigitur na-
uigatio. Nam Alexandria insidioso accessu aditur, falla-
cibus uadis, cæco mari, tribusq; tantū canalibus admittit
nauigantes, Tegamo, Posidonio, Tauro. Hinc igitur in
portubus machinas ad prælucēdi ministeriū fabricatas,
Pharos dicunt. Pyramides turres sunt in Aegypto, fasti-
giatæ ultra celsitudinē omnem, quæ fieri manu possit. Ita
que mensuram umbrarum egressæ, nullas habent umbras.
Nūc ab Aegypto promoueamus stylum.

DE ARABIA, ET IN EA THV-
re, & myrrha, de Phœnice ac Cinnamo lgo auibus,
deq; Arabum moribus, de lapidum precioso-
rum generibus. Cap. xxxvi.

VLtra Pelusiacū ostiū Arabia est, ad Rubrum per-
tingēs mare, quod Erythræum ab Erythro rege,
Persei & Andromedæ filio, non solum à colore apellatū
Varro dicit, qui affirmat in littore maris istius fontem
esse.

esse, quem si oues biberint, mutant uellerum qualitatem, & antea candidæ, amittant quod fuerint usque ad haustum, ac fuluo postmodum nigrescant colore. Rubri autem maris Arsinoë oppidum. Verum hæc Arabia procedit adusque illam odoriferam & diuitem terram, quam Catabanes & Scenitæ tenent, Arabes nobiles monte Casio. Qui Scenitæ causam nominis inde ducunt, quod tentorijs succedunt, nec alias domos habent. Ipsa autem tentoria cilicina sunt: ita nuncupant uelamēta è caprarum pilis texta. Præterea carnibus suillis prorsus abstinent. Sanè hoc animalis genus, si inuictum illò fuerit, moritur illico. Hæc Arabiam Græci εὐδαίμωναν, nostri beatam nominauerunt. Habitatur colle manu facto inter flumē Tigrin, & flumen Eulæum, quod ortum à Medis tam puro fluore inclutum est, ut inde omnes reges non alias quam eius aquas bibant. Eudæmonem non frustra cognominatam hinc capeffas, quod præter odores, quos creat plurimos, sola thus mittit, nec tamen uniuersa. Nam in medio eius sunt Atramitæ pagus Sabæorum, à quo octo mansionibus regio thurifera determinatur. Arabia appellata est, id est, sacra. Hoc enim significari interpretatur. Virgula hæc non sunt publica, sed quod inter Barbaros nouum, in ius posterorum per successiones transeunt familiarum. Ergo quicumque dominatum istius tenent nemoris, Arabicè sacri uocantur. Iidem illi cum lucos istos uel metunt, uel incidunt, non funeribus intersunt, non conspersionibus foeminarum polluantur. Hanc arborem priusquam penitus fides proderetur, alij lentisco, alij terebintho comparabant, usque dum libris quos Iuba rex scripsit ad Cæsarem Augusti filium, palam fieret, in-

torto

torto eā esse uimine, ramis ad Aceris qualitātē, Amygdalae modo succum fundere, incidi ortu canis flagrantissimis foliis. In iisdē saltibus myrrha prouenit, cuius radices ut uitū rastris proficiunt, ablaqueationibus gaudēt. Nudata, pinguiore fluunt lachryma. Sponte manās preciosior ex ea sudor est: elicitus corticis uulnere, uilior iudicatur. Cortex in uertiginem flexus, & spinis hispidus: foliū licet crispus, oliuæ tamē simile. Maxima altitudine extollitur ad quinq; cubita proceritatis. Arabes sarmenis eius ignes fouēt, quorū fumo satis noxio, nisi odore cremati Storacis occurrant, plerunque insanabiles morbos contrahunt. Apud eosdem nascitur auis Phœnix, æquile magnitudine, capite honorato, in conū plumis exstantibus, cristatis faucibus, circa colla fulgore aureo, postera parte purpureus, absq; cauda, in qua roseis pennis cæruleus interscribitur nitor. Probatum est quadraginta & quingentis eum durare annis. Rogos suos struit Cinnamidis, quos propè Panchaiam concinnat, in solis urbē strue altaribus superposita. Cum huius uita, magni æni fieri conuersionem, rata fides est inter autores, quamuis plurimi eorum magnum annum non quingentis & quadraginta, sed duodecim millib⁹ noningētis quinquaginta quatuor ānis cōstare dicāt. Quinto itaque Plautio, & Sextio Papinio cōsulibus, Ægyptū Phœnix iuolauit: captusq; āno octīgētesimo Urbis cōditæ, iussu Claudij principis, ī comitio publicatus est. Quod gestū præter cēsura quæ manet, actis etiā urbis cōtinetur. Cinnamolg⁹ pinde Arabiæ auis in excellētissimis lucis textit nidos ē fruticibus Cinnamorum: ad quos quouiā nō est peruenire propter

pter ramorum altitudinem, & fragilitatem, accolæ illas congeries plumbatis petūt iaculis, deiectasq; pretijs uendūt amplioribus, quòd hoc Cinnamum magis quàm aliud mercatores probent. Arabes longe lateq; diffusi, diuersis moribus uiuunt, & cultibus. Plurimis crines intonsi, mitrata capita, redimitu pari, pars rafa in cutem barba. Commercijs student, aliena non emunt, uendunt sua. Quippe & syluis, & mari diuites. Umbra, quæ nobis dextra sunt, illis sinistra. Pars eorum, quibus asper est uetus, angues edūt: nulla illis uel animi, uel corporis cura, ac propterea ὀφιοφάγοι nominantur. Ex istius littoris sinu, Polycrati regi aduecta Sardonyx gēma, prima in orbe nostro luxuriæ excitauit facem. Nec multum de ea disserendum puto: adeò Sardonyx in omnium uenit notitiam. Superficies eius probatur, si meracius rubeat: arguitur, si fuerit seculentior: si medietas circuitur limite candicante: optima est, si nec colorem suū spargat in proximū, nec ipse ex altero mutuetur. Reliqua nigro finiūtur. Quod si trāsluceat, uitio uertitur: si perspicuitatē arceat, proficit ad decorē. Et Molochiten Arabs inuenit, uirentem crassius quàm Smaragdus, contra infantū pericula ingenui resistentē. Inuenit & Iridem in mari Rubro, sicut Cry stallū sexāgulatam, quæ radijs icta solis, rutilo aëris percussu, cœlestis arcus ex se iacit speciē. Androdamantem iidem legūt Arabes, nitoris argentei, lateribus æqualiter quadris, quem de Adamante nōnihil mutuātū putes. Datum illi nomen ex eo censent, quòd animorum calentium mollit impetus, & tumentes refrēnat iras. Pederotiē etiā Arabicum inde sumimus, Arabica aspectu eburnea est, radi

di abnuit. Contra neruorum molestias prodest habentibus. In Pæderote congruit quicquid eximiū est, quadam decoris prærogatiua, Crystallinum lucet, rubet purpuram, in orarum extimis corona crocea uelut è liquido renitente. Hac suauitate oculos afficit, uisum illicet, detinet intuentes, hac etiam gratia Indis placet. Hoc Arabia sat est, hinc ad Pelusium repatriemus.

DE CASIO MONTE, DE POMPEII
magni sepulcro, drq; Ioppe oppido,
Cap. XXXVII.

A Pelusio Casius mōs est, & delubrum Iouis Casij. Atq; ita Ostracinæ locus Pompeij magni sepulchro inclytus: Idumæa inde incipit, palmis opima. Deinde Ioppe oppidum antiquissimū orbe toto, utpote ante inundationem terrarum conditum. Id oppidum saxum ostētat, quod uinculorum Andromedæ uestigia adhuc retinet, quam expositā belluæ non irritus rumor circūtulit. Quippe ossa monstri illius M. Scaurus inter alia miracula in adilitate sua Romæ publicauit. Annalibus nota res est. Mensuræ quoq; ueracibus libris continentur, scilicet quod costarum longitudo excesserit pedes quadraginta, excelsitas elephantis fuerit Indicis eminentior. Porro uerticuli spinæ ipsius, latitudine semipedē sunt supergressi.

DE IVDÆA, ET DE FLVMINI-
bus in ea, lacubusq; de Balsamo, de Sodomo
& Gomorro, de Essænis gentibus.

Cap. XXXVIII.

Iudæa

Iudæa illustris est aquis, sed natura nō eadē aquarum
 omnium. Iordanis amnis eximia suauitatis Peneade fon-
 te demissus, regiones præterfluit amœnissimas, mox in
 Asphaltiten lacum mersus, stagno corrumpitur. Qui
 Asphaltites gignit bitumē: Animal non habet, nihil in eo
 immergi potest. Tauri etiam Cameliq; impune ibi flui-
 tant. Est & lacus Genesara extensus passuum sedecim
 millibus, circūseptus urbibus plurimis, & celebribus, ipse
 par optimis. Sed lacus Tiberiadis his omnibus antepo-
 nitur, salubris ingenuo haustu, & ad sanitatem usu effi-
 caci, Iudææ caput fuit Hierosolyma, sed excisa est. Succes-
 sit Hiericus, & hæc desijt caput esse. Artaxerxis bello sub-
 acta. Callirhoë Hierosolymis proximus fons, calore me-
 dico probatissimus, & ex ipso aquarum præconio sic vo-
 catus est. In hac terra tātum Balsamum nascitur, quæ syl-
 ua intra terminos uiginti iugerū usq; ad uictoriā nostrā
 claudabatur. At cū Iudæa potiti sumus, ita luci illi pro-
 pagati sunt, ut iam nobis latissimi colles sudent Balsama.
 Similes uitibus stirpes habēt, malleolis digerūtur, rastris
 nitescūt, aquis gaudent, amant amputari, tenacibus folijs
 sempiternò inūbrātur. Lignū caudicis attrectatū ferro,
 sine mora moritur, capropter aut uitro, aut cultellis of-
 feis, sed in solo cortice artificii plaga uulneratur, ex qua
 eximia suauitatis gutta manat. Post lachrymam secundū
 in precijs locum poma obtinent, cortex tertium, ultimus
 honos ligno. Lōgo ab Hierosolymis recessu tristis sinus
 panditur: quē de cœlo tactū testatur humus nigra, & in
 cinerē soluta. Duo ibi oppida, Sodomū noīatū alterū, al-
 terū Gomorrū: apud quæ pomū gignitur, quod habeat
 speciem

speciem licet maturitatis, mandī tamen non potest. Nam fuliginem intrinsecus fauillaceam ambitio tantū extimæ cutis cohibet, quæ uel leui tactu pressa, funū exhalat, & fathiscit in uagum puluerem. Interiora iudeæ, quæ occidentē contuentur, Esseni tenent, qui præditi memorabili disciplina, recesserunt à ritu gentium uniuersarum, maiestatis (ut reor) prouidentia ad hunc morem destinati. Nullæ ibi foeminae. Venere se penitus abdicarūt. Pecuniā nesciunt, palmis uictitant. Nemo ibi nascitur, nec tamen deficit hominum multitudo. Locus ipse addictus pudicitiae est. Ad quem plurimi licet undique gentium properarent: nullus admittitur, nisi quem castitatis fides, & innocentiae meritum prosequatur. Nam qui reus est, uel leuis culpæ, quamuis summa ope adipisci ingressum uelit, dininitus summouetur. Ita per immensum spaciū secularū (incredibile dictū) æterna gens est cessantibus uerperijs. Engadda oppidum infra Essenos fuit, sed excisum est. Verū in clytis nemoribus adhuc durat decus, lucisq; palmarum eminentissimis nihil uel æuo, uel bello derogatum. Iudeæ terminus Massada castellum.

DE SCYTHOPOLI OPPIDO, ET
monte Casio. Cap. xxxix.

TRansco Damascum, Philadelphiam, Raphanam. Scythopolis primos incolas, & autorem] dabo. Liber pater cum humo nutricem tradidisset, condidit hoc oppidum, ut sepulturae titulum etiam urbis mœnibus ampliare. Incolæ deerant, è comitibus suis Scythas delegit, quos ut

quos ut animo firmaret ad promptam resistendi uolentiam, præmiū loci nomen dedit. In Seleucia alter Casius mōs est, Antiochia proximus, cuius ē uertice uigilia ad huc quarta conspicitur globus Solis, & breui corporis circumactu radijs caliginē dissipantibus, illinc nox, hinc dies cernitur. Talis ē Casio specula est, ut lucem prius uideas, quàm auspicetur dies.

DE EVPHRATE ET TIGRIDE

fluminibus, deq; uarijs gemmarum generibus. Cap. XL.

Evphratem maior fundit Armenia, ortum supra Zimaram sub radicibus montis, quē Capoten accolæ nominant, Scythis proximum. Hic receptis in se aliquot annibus cōualefcit, & stipatus conuenis aquis, luctatur cum Tauri mōis obiectu, quem apud Eligeā scindit, resistat licet duodecim millibus passuū latitudine: lōgisq; excursibus dextra Comagenem, Arabiam læua relinquit. Deinde prælans plurimas gētes, Babyloniam quōdam Chaldæorum caput diuidit. Mesopotamiā opimat annuæ inundationis excessibus, ad instar Ægyptij annis terris superfusus, inuecta soli fœcunditate. hisdem ferme temporibus, quibus Nilus exit, sole scilicet in parte Cancri uicesima constituto. Tenuatur cum iam Leone decurso, ad extrema Virginis curricula facit transitū. Quod gnomonici similibus parallelis accidere contēdunt, quos pares, & cœli & terrarum positione æqualitas normalis efficit lineæ. Vnde apparet ista duo flumina ad modulū eiusdē perpendiculi constituta, licet ē diuersis manent

K plagis

plagis, easdem incrementi causas habere. De Tigrida de quoque hoc loco dicere par est. In Armenia maioris regione caput tollit mirè quàm lucido conspicuòque fonte in loco edito, qui Elongosine nominatur. Nec tamen ab exordio statim totus est. Primum pigrè fluit, non cum suo nomine. At cum fines Medorum inuectus est, Tigris statim dicitur. Ita enim Medi nominant sagittā. Influit in Arethusam lacum, omnia pondera sustententem. Cuius pisces nunquam se alueo Tigridis immiscent, sicut nec amnici pisces in stagnū transeunt Arethuse, per quem dissimilis colore, & uolucris meat cursu. Mox Tauro resistere, in profundū specum mergitur, quem subterlabens, in altero eius latere apud Zoroandam emicat, uluas & purgamenta plurima secum trahens. Deinde identidem absconditur, rursusq; redditur. Adiahenos, Arabasq; præterfluit. Mesopotamiam amplectitur. Annem nobilissimum Choaspem accipit, Euphratem desert in sinū Persicū. Quæcūq; Euphratē bibūt gentes, diuerso nitet lapide, Zmilaces in ipso Euphratis alueo legitur, gemma ad imaginē marmoris Proconesi, nisi quod in medio umbilico lapidis istius glaucū uelut oculi pupilla internitet. Sagda à Chaldeis ad nos usq; profluit, haud facilis repertu, nisi (ut perhibet) ipsa capeffendam se daret. Namq; ingenua spiritus efficacia, supermeantes naues è profundo petit, & carinis ita tenaciter ad corporatur, ut nisi abrasa parte ligni, egrè separetur. Ea Sagda apud Chaldeos propter effectus quos ex ea sciūt, habetur loco principe, ceteris propter gratiā magis placet iucundissimè uirēs. Myrrhites Parthis familiaris est. Hinc si uisu

fluifu aestimes, Myrrhae color est, & nō habet quod affi-
 ciat aspectū. Si penitus explores, et attritu incites ad ca-
 lore, spirat Nardi suauitatem. In Perside lapidū tāta co-
 pia est, tātaq; diuersitas, ut longū penē sit ipsis uocabulis
 immorari. Mithridax sole percussa, coloribus micat ua-
 rijs. Tecolithos nucleo oliuae similis, spernitur cū uide-
 tur, sed remedijs bonus, uicit aliorū pulchritudinē. Solu-
 tus quippe, et haustus, pulsus calculis, renū dolores ac ue-
 sica leuat. Ammochrysos arenis auro intermixtis, nūc
 bractearū, nunc pulueris habet quadrulas. Aëtites et ful-
 uus est, & tereti positione, alterū lapidē intrinsecus co-
 hibens, cuius crepitu sonorus est, cū mouetur, quamlibet
 tinnitū illū nō internū scrupulū facere, sed spiritū sapiē-
 tissimi dicunt. Hūc Aëtitiē Zoroastres praefert omnibus,
 maximamq; illi tribuit potestātē. Inuenitur aut in nidis a-
 quila, aut in littoribus Oceani. In Perside tamē pluri-
 mus. Subnexus spē uteri defendit à fluxibus abortiuis. Pyr-
 rhites fulu⁹ est, teneriq; se uehemētī nō sinit: ac si quādo
 arctiore manu premitur, digitos adurit. Chalazias grādi-
 nis & cālore praefert, & figurā duritia robustissima; &
 inuicta. Echites uipereas habet maculas. Dionysias fuscus
 est, rubētibus notis sparsus. Idē si aquae mixtus cōteratur,
 uino fragrat, & quod in illo odore mirificū est, ebrietati
 resistit. Glossopetra deficiētibus lunis, cōelo cadit, linguae
 similis humanae, nō modica (ut Magi ferūt) potestatis, qui
 ex ea lunares motus excitari putāt. Solis gemma percādi-
 da est, ad speciē fulgidi sideris, rutilosq; ex se iacit radios.
 Veneris crinis nitet nigro, iternis ductibus ostētās ruforū
 criniū similitudinē. Selenites tralucet fulgore cādido, mel-

leoq; continens luna imaginem, quē iuxta cursum astri ipsius phibēt diebus singulis uel minui, uel augeri. Meconites papauera exprimit. Myrmecites reptantis formicae effigie notatur. Chalcophthōgos resonat ut pulsata ara. Pudicē habitus, scruat uocis claritatem. Siderites à contemplatione ferri nihil dissonat, uerū maleficus, quō inferatur, discordias excitat. Phlogites ostentat intra se quasi flammās aestuantes. Anthracias coruscat uelut scintillantibus stellis. Enydros exudat, ut clausam in eo putes fontanā scaturiginem.

DE CILICIA, ET ANTRO CORICIO, deq; monte Tauro.

Cap. XLI.

Ciliciam, de qua agitur, si ut nūc est, loquamur, de-rogasse uidebimur fidei uetustatis. Si terminos sequimur quos habuit olim, absonum est à cōtemplatione rerum praesentium. Ergo inter utranq; culpā, factu optimum est, amborum temporum statum persequi. Cilicia antea usq; ad Pelusium Aegypti pertinebat, Lydijs, Me-dis, Armenijs, Pāphylia, Cappadocia sub imperio Ciliciā constitutis. Nox ab Assyrijs subacta, in breuiorem modū scripta est. Plurima iacet campo, sinu lato recipiens Isthmum cum mare à tergo montium Tauri & Amani iugis clausa. A Cilice nomē trahit, quem aetas pristina penē ultraeuum memoriae abscondit. Hunc aiunt Phoenice ortum, qui antiquior Ioue de primis terrae alumnis habetur. Metrem urbium habet Tarson, quam Danaës proles nobilissima Perseus locauit. Hanc urbem interfecat Cydnus amnis.

annis. Hunc Cydnū alij præcipitari Tauro, alij deriuar i
 ex alueo Choaspis tradiderunt. Qui Choaspes ita dul
 cis est, ut Persici reges quamdiu intra ripas Persidis
 fuit, solis sibi ex eo pocula uendicarint, & cum eun=
 dum foret peregrè, aquas eius secum uectitarint. Ex
 illo parente Cydnus miram trahit suauitatem. Quic=
 quid candidum est, Cydnum gentili lingua Syri dicunt,
 unde anni huic nomen datū. Tūmet uere cū niues sol=
 uuntur, reliqua parte anni tenuis est & quietus. Cir=
 ca Coricum Ciliciæ crocum plurimum, optimumq;: det li
 cet Sicilia, det Syrena, det & Lycia, hoc primū est. Spi
 rat flagratius, colore plus aureo est, succi ope citius pfi
 cit ad medelā. Ibi Corycus oppidum est, & specus, qui
 montem impositum mari à summo cauat uertice, patulus
 biatu amplissimo. Nā deiectis lateribus in terræ profun=
 dum, nemoroso orbe amplectitur mediam inanitatem, ui
 res introrsus lucis pendētibus. Descensus in eum per duo
 millia et quingēta passuum, nō sine largo die, hinc inde
 fontium assidua scaturigine. Vbi peruentum ad ima pri=
 mi sinus, alter rursus specus pādatur. Quod antrum latis
 primū patet faucibus, postmodum in processu per an=
 gustias obscuratur. In eo sacrum est Iouis fanū, in cuius
 recessu intimo Typhonis Gigantis cubile positū accole
 credunt. Soloë antiquum oppidum Ciliciæ fuit, patria
 Chryssippi Stoicæ sapientiæ potentissimi, quod à Tigra ne
 Armenio subactum, & diu post Pompeiopolim deuictis
 Cilicibus Cneus Magnus cognominauit. Mōs Taurus ab
 Indico primū mari surgit, deinde à scopulis Chelidonijs
 inter Ægyptium & Pamphiliū pelagus obiectus, se=
 K 3 ptentrioni

ptentrioni dextero latere, laeo meridianae plagae, occi-
dēri obuersus fronte profusa. Palam est terras cum con-
tinnare uoluisse penetrato mari, nisi profundis resisten-
tibus extendere radices suas uetaretur. Denique qui ra-
tiocinantur de naturis locorū, tentasse eum omnes exitus
promontorijs probāt. Nā quoquē uersum mari alluitur,
procedit in prominentias, sed modō intercluditur Phœ-
nicio, modō Pōtico sinu, interdum Casspio uel Hyrcano,
quibus renitentibus subinde fractus, contra Maoticū la-
cū flectitur, multisq; difficultatibus fatigatus, Rhyphæis
se iugis annectit. Pro gentiū ac linguarum uarietate plu-
rifariam nominatus: apud Indos Imaus, mox Paropami-
sus, Choatras apud Parthos, post Niphates, inde Tau-
rus: ac ubi in excellentissimam cōsurgit sublimitatē, Cau-
casus, Interea etiam à populis appellationē trahit. A dex-
tro latere Casspius dicitur, uel Hyrcanus, à laeo Ama-
zonicus, Moschicus, Scythicus. Ad hæc uocabula habet
alia multa. Vbi dehiscit hiulcis iugis, facit portas, qua-
rū primæ sunt Armeniæ, tū Casspiæ, post Ciliciæ. An Gre-
ciā uerticē exerit, ubi Ceraunius predicatur. A Cilicia
finibus Africum limitem despicit. Quantum meridiem
uidet, sole inæstuat. Quicquid septentrioni oppositum
est, uento tunditur, et pruina. Quod syluestre est, effe-
ratur plurimis bestiis, et leonibus immanissimis.

DE LYCIA, ET CHIMÆRÆ

monstri fabula. Cap. XLII.

Quod in Cāpania Vesuius, in Sicilia Aetna, hoc
in Lycia mons Chimæra est. Hic mons nocturnis
aëstibus fumidū exhalat. Vnde fabula trifor-
mis monstri

mis monstri in uulgum data est, quod Chimærā animal putauerunt. Et quoniā natura ibi dē subest ignea, Vulcanus urbem proximam Lycij dicarunt, quā de uocabulo sui nominis Hephēstiam uocant. Olympus quoque inter alia ibi oppidum fuit nobile, sed intercudit: nūc castellum est, infra quod aquae regiae ob insigne floris spectaculo sunt uisentibus.

DE ASIA MINORI, DE EPHESIAE
Dianae tēplo, de Alexandri Magni ortu, de inclytis Asia
scriptoribus, de Phrygia, de Bonaeso quadrupede, de
Homeri & Hesiodi temporibus, de Memnonis
auius, de Chamaeonte fera, de Ciconijs,
deq; Galatarum origine.

Cap. XLIII.

SEquitur Asia: sed non eā Asiam loquor, quae in tertio orbis diuortio terminos aēnes habet, ab Aegypto mari Nilū, a Maotico lacu Tanaim: uerū eā quae à Telmeso Lyciae incipit, unde etiā Carpathius auspicatur sinus. Eā igitur Asiam ab oriente Lycia includit & Phrygia, ab occidēte Aegaea littora, à meridie mare Aegyptiū, Paphlagonia à septētrione. Ephesus in ea urbs clarissima est. Epheso decus tēplū Dianae, Amazonū fabrica adeo magnificū, ut Xerxes cū oīa Asiatica tēpla igni daret, huic uni peperit. Sed haec Xerxis clemētia factas aedes nō diu à malo uēdicauit. Nāq; Herostratus, ut nomen memori i sceleris extēderet, icēdiū nobilis fabrica manu sua struxit, sicut ipse fassus est, uoto adipiscēda fame la-

tioris. Notatur ergo eadē die conflagrauisse templum Ephesi, qua Alexander Magnus Pellæ natus est, qui oritur, ut Nepos edit, Marco Fabio Ambusto, Tito Quintio Capitolino consulibus, post Romā conditam anno trecentesimo octogesimoquinto. Id templū cum postmodum ad cultum augustiorem Ephesij reformarent, faber operi Dinocrates præfuit, quem Dinocratem Alexandri iussu Alexandriam in Ægypto metatū suprā exposuimus. Nusquam orbe toto tā assiduos terræ motus, & tam crebras urbium demersiones, quā in Asia esse, cladibus Asiaticis patuit, cū Tiberio principe urbes duodecim simul una ruina ceciderint. Ingenia Asiatica inclyta per gentes fuerunt. Poëtæ Anacreō, inde Mōnnermus, & Antimachus, deinde Hipponax, deinde Alcæus, inter quos etiam Sappho mulier. At historiæ conditores Xanthus, Hecateus, Herodotus, cū quibus Ephorus, & Theopompus. Nāq; de septē sapientia præditis, Bias, Thales, Pittacus, Cleantes Stoicæ eminentissimus, Anaxagoras naturæ indagator. Heraclitus etiā subtilioris doctrinæ arcanis immoratus. Asia excipit Phrygia, in qua Celenæ, quæ antiquato priori nomine in Apameā trāsire, oppidū à rege Selcuco postmodū constitutū: illic Marsyas ortus, illic & sepultus. Vnde qui proximat fluuius, Marsyas dicitur. Nam sacrilegi certaminis factum, & audaces in deum tibiās, testatur nō procul cū fonte uallis, quæ euentū gestæ rei signat, & ab Apameā decem millibus passuū separata, Aulocrene usq; adhuc dicitur. Ex arce huiusce oppidi Mæader amnis caput tollit, qui recurrētibus ripis flexuosus inter Cariā & Ioniam præcipitat in sinum, qui Miletum diuidit & Priēnem.

Prienē. Ipsa Phrygia Troadi superiecta est, aquilonia parte Galatia collimitata, à meridiana Lycaonia, Pysidia, Mygdoniaeq; contermina. Eadem ab oriente uicina Lydia, à septentrione Mysia, Caria, à parte qua dies medius est, mons Lydiae Tmolus croco florentissimus, amnis Pactolus, quē aurato fluore incitum, aliter χρυσόπαι uocat. In his locis animal nascitur quod Bonasum dicūt, cui taurinū caput, ac deinceps corpus omne, tantū iuba equina: cornua autē ita multiplici flexu in se recurrētia, ut si quis in ea offēdat, nō uulneretur. Sed quicquid praesidij monstro illi frons negat, alius sufficit. Nam cum in fugā uertitur, proluuie citi uentris simū egerit per lōgitudinem triū iugerum, cuius ardor quicquid attigerit, adurit. Ita egerie noxia summonet insequētes. Miletos Ioniae caput, Cadmi olim domus, sed eius q primus inuenit profa orationis disciplinā. Non lōgē Epheso Colophō ciuitas, nobilis oraculo Clarij Apollinis. Vnde haud procul Minas mōs surgit, cuius uertices de nubibus superuolantibus futura tēpestatis significant qualitātē. Caput Maeoniae Sypilus excipit, Tantalus antea dicta, & in illā uocabuli memoriā orbitatibus data Niobe. Smyrnā Melas circumfluit, inter flumina Asiatica facilē praecipuus amnis. Smyrnaeos uerō campos fluuius Hermus secāt, qui ortus Dorylao Phrygiae, Phrygiā scindit à Caria. Hūc quoq; Hermum fluctibus aureis aestuasse antiquitas credidit. Smyrna, unde praecipuē nitet, Homero uati patria extitit, qui post Iliū captū, anno ducentesimo septuagesimo secūdo, humanis rebus exceſsit. Agrippa Syluius Tyberini filio Albæ regnātē, āno ante Urbē cōditā cētesimo sexagesimo.

gesimo. Inter quē & Hesiodū poētā, qui auspicijs Olympiadis primæ obiit, centū triginta octo anni interfuerūt. In Rheteo littore Athenienses & Mitylenæi ad tumulū ducis Theſſali Achilleon oppidum condiderūt, quod propemodum interiit. Deinde interpoſiſis quadrāginta ferme ſtadijs, in altero cornu eiꝯdē littoris ob honorem Salaminij Aiæcis alterū oppidū, cui Æantio datū nomē, Rhodij extruxerūt. At iuxta Iliū Memnonis ſtat ſepulchrū, ad quod ſempiternò ex Æthiopia cateruatim aues aduolant, quas iliēſes Memnonias uocāt. Cremutius auctor eſt, has eaſdē anno quinto in Æthiopia cateruatim coire, & undiq; uerſum quouſquam gētū ſint, ad regiā Mēnonis cōuenire. Mediterranea, quæ ſunt ſupra Troadis partem Teutrania tenet regio, quæ prima Myſorum fuit patria. Perfunditur Teutrania Caico flumine. Per omnem Aſiā Chameleon plurimus, animal quadrupes, facie, qua lacertæ: niſi crura recta, & longiora uentri iūgerētur, prolixa cauda, eadēq; in uertiginē torta, hamati ungues, ſubtili aduncitate, inceſſus piger, & ferè idem qui teſtudinum motus, corpus aſperū, cutē qualem in Crocodilis deprehendimus, ſubducti oculi, & reſeſſu concauo introrſum recepti, quos nunquā niſtatione obnubit. Viſum denique nō circumlatis pupillis, ſed obtutu rigidi orbis intentat. Hiatus æternus, ac ſine ullius uſus miniſterio: quippe cū neq; cibū cepiat, neq; potu clatur, nec alimēto alio, quā haſtu aëris uiuat. Color uariuſ, & in momento mutabilis, ita ut cuiꝯq; rei ſe cōiūxerit, concolor ei fiat. Colores duo ſunt, quos fingere nō ualet, rubrus & cādidus: ceteros facilē mētitur. Corpus penē

pus penè sine carne, uitalia sine liene, nec nisi in corculo
 pauxillū sanguinis deprehēditur. Latet hyeme, produci-
 tur uere. Impetibilis est Coraci, à quo cū interfectus
 est, uictorē suum perimit interēptus. Nā si uel modicum
 ales ex eo ederit, illico moritur. Sed Corax habet praesi-
 diū ad medelam, natura manū porrigente. Nā cū affii-
 ctum se intelligit, sumpta fronde laurea recuperat sani-
 tatē. Pythonis Come est Asia locus in cāpis patentibus.
 ubi primo aduētus sui tēpore ciconiæ aduolāt, & eā quæ
 ultima aduenerit, laniāt uniuersa. Aues istas ferūt lin-
 guas nō habere, uerū sonum quo crepitant, oris potius
 quā uocis esse. Eximia illis inest pietas. Etenim quātū tē-
 poris impenderint foetibus educandis, tātū & ipsæ à
 pullis inuicem aluntur. Ita enim impensē nidos fouent, ut
 incubitus assiduitate plumas exuant. Noceri eis, omnibus
 quidem locis nefas ducunt: sed in Thesalia uel maximè,
 ubi serpētum immanis copia est: quos dum escandi gra-
 tia insectātur, regionibus Thesalicis plurimū mali de-
 trahunt. Galatiā primis seculis priscae Gallorum gentes
 occupauerunt, Tolistobogi, & Voturi, & Ambiani, quæ
 uocabula adhuc permanent, quamuis Galatia unde di-
 cta sit, ipso sonat nomine.

DE BITHYNIA ET HYLE RA- ptu, deq; Hannibalis exitu ac sepulchro.

Cap.

XLIIII.

Bithynia in pōti exordio, ad partem solis orientis, ad-
 uersa Thraciæ, opulenta ac diues urbium à fontibus
 Sangarij fluminis primos fines habet, atē Bebricia dicta,
 deinde

deinde Mygdonia, mox à Bithyno rege Bithynia. In ea Prusiadem urbem prætermeat Hylas flumen, & alluit Hylas lacus: in quo resedisse credunt delicias Herculis Hylam puerum Nymphis rapinam, in cuius memoriam usq; adhuc solēni cursitatione lacum populus circuit, & Hylam uoce clamant. In Bithynio quoq; agro Libyssa, locus Nicomedie proximus, sepulcro Hannibalis fama datus, qui post Carthaginense iudicium transfuga ad regem Antiochum, deinde post Antiochi apud Thermopylas pugnam tam malā, fractumq; regem fortunæ uicibus in hospitium Prusiæ deuolutus, ne traderetur Tito Quintio ob hanc causam in Bithyniam missō, captiuusq; Romanā ueniret, ueneni mali poculo animā expulit, & à Romanis se uinculis morte defendit.

DE ORA PONTICA.

Caput XLV.

IN ora Pōtica post Bosphori fauces, & Rhesum amnē, portumq; Calpas, Sāgaris fluius ortus in Phrygia, dictusq; à plerisque Coralius, exordiū facit Maryandini sinus, in quo oppidū Heraclea, oppositum Lyco flumini: & Acone portus, qui prouentu malorū graminum usq; eò clebris est, ut noxias herbas aconita illinc nomine = mus. Proximus inde Acherusius specus, quē foraminis cæci profundo adusq; inferna aiunt patere.

DE PAPHLAGONIA, ET VENTORUM origine.

Cap. XLVI.

Paphlagoniam limes à tergo Galaticus amplectitur. Ea Paphlagonia Carabi promontorio spectat Tauricam.

ricam, consurgit Cytoro monte, porrecto in spatium triū & sexaginta milliū, insignis loco Heneto: à quo (ut Cornelius Nepos perhibet,) Paphlagonēs in Italiā trāsuecti, mox Veneti sunt nominati. Plurimas in ea regione urbes Milesij condiderunt. Eupatoriā Mithridates, quæ subacta à Pompeio Pompeiopolis est dicta.

DE CAPPADOCIA, ET IN EA
equorum natura. Cap. XLVII.

Cappadocia gentiū umiuerfarū, quæ Pontum accolūt, præcipuè introrsus recedit. Latere lauo utraq; Armenias, & Comagenem simul transit, dextro plurimis Asiæ populis circumfusa. Attollitur ad Tauri iuga, & Solis ortus. Præterit Lycaoniam, Pisidiam, Ciliciam. Vadit super tractum Syriæ Antiochiæ, parte regionis alterius in Scythiam pertendens, ab Armenia maiore diuisa Euphrate amne. Quæ Armenia, unde Pariedri montes sunt, auspicatur. Multæ in Cappadocia urbes inclytæ. Verū ut ab alijs referamus pedē, coloniam Archelaidem, quā deduxit Claudius Cæsar, Halys præterfluit. Neocæsareā fluuius Lycus alluit. Melitam Semiramis condidit. Mazacham sub Argæo sitam, Cappadoces matrem urbium numerant. Qui Argæus niualibus iugis arduus, ne æstiuo quidem torrente pruinis caret, quæq; indigenæ populi habitari Deo credunt. Terra illa ante alias alitrix equorum, & prouentui equino accommodatissima est. Quorū hoc in loco ingenium reor persequendum. Nam equis inesse iudicium, documentis plurimis patefactum est, cum iam aliquot inuenti sint, qui non

non nisi primos dominos agnoscerent, obliti mansuetudinis, si quando mutassent cōsuecta seruitia. Inimicos par-
tis suae norunt, adeò ut inter praelia hostes morso petant.
Sed illud maius est, quod rectoribus perditis quos dilige-
bant, accersunt fame mortem. Verùm hi mores in genere
equorū praestantissimo reperiuntur. Nā qui infra nobilita-
tem sunt sati, nulla documenta sui praeberunt. Sed ne quid
uideamur dicēdi licentia cōtra fidē arrogasse, exemplū
frequens dabimus. Alexandri Magni equus, Bucephalus
dictus, siue de aspectus toruitate, seu ab insigni, quod tau-
rinū caput armo inustū gerebat, uel quòd de frōte eius
quedā extantiū corniculorū minae protuberabant, cū ab
equario suo aliās etiā molliter federetur, accepto regio
stratu, neminem unquam aliū prae-ter dominū uehere di-
gnatus est. Documenta eius in praelijs plurima sunt, quibus
Alexandrū ē durissimis certaminibus sospitem opera sua
extulit. Quo merito eff. Aū, ut defuncto in India exequias
rex duceret, & supremis sepulch-ū daret. Urbem etiam
conderet, quam in nominis memoriam Bucephalā nomi-
nauit. Equus C. Caesaris nullum prae-ter Caesarē dorso
recepit: cuius primores pedes facie uestigij humani tra-
dūt fuisse, sicut antè Veneris genitricis simulacrū eadem
hac effigie locatus est. Regē Scytharū, cū singulari certa-
mine inceptum, aduersarius victor spoliare uellet, ab
equo ei⁹ calcibus morsoq; laniatus est. Agrigētina etiā re-
gio frequēs est equorū sepulcris, quod supremorum mu-
nus meritis datū creditur. Voluptatem his inesse, circi spe-
ctacula prodiderūt. Quidā enim equorū cantibus tibia-
rum, quidam saltationibus, quidam colorū uarietate,
nonnulli

nonnulli etiā accēsis facibus ad cursus prouocantur. Affe-
ctū equinū lachrimæ probant. Deniq; interfecto Nicome-
de rege, equus eius inedia uitā expulit. Cum prælio Antio-
chus Galatas subegisset, Centaretrij nomine ducis, qui in
acia ceciderat, equum ouaturus insiluit. Isq; adeo spre-
uit lupatos, ut de industria curuatus, ruina ex se, et equi-
tem pariter affligeret. Ingenia equorū et Claudij Cæsa-
ris Circēses probarūt, cū effuso rectorē quadrigæ, cursus
emulos non minus astu, q̄ uelocitate præuerteret, et post
decurſa legitima spacia, ad locū palmæ sponte consiste-
rent, uelut uictoriæ præmiū postularēt. Excusso quoq; au-
riga, quem Ratumenā nominabant, relicto certamine, ad
Capitolium quadriga prosiluit: nec antè substitit, quamli-
bet obuijs occurſibus impedita, q̄ Tarpeiū Iouē terna dex-
tratione lustrasset. In huiusce animalis genere etas
longior maribus. Legimus sanè equum adusq; annos
septuaginta uixisse. Iam illud non uenit in ambigū, quod
in annū tertium et tricesimū generant, ut potè qui etiā post
uicesimū mittantur ab sobolē reficiendā. Notatū etiā ad-
uertimus Opuntē nomine equum, ad gregariam Ve-
nerē durasse in annos quadraginta. Equinū libido extin-
guitur iubis tonsis: in quarū partu amoris nascitur uenefi-
ciū, quod in frontibus præferunt recens editi, fuluo colo-
re, caricis simile, *ἰπποκράνεις* nominatū. Quod si prære-
ptū statim fuerit, nequaquā mater pullo ubera præbet uel-
licāda. Quo quis acrior fuerit, spiritq; maioris, eò profun-
dius nares mersitat in bibēdo. Mas ad bella nūquā produ-
citur apud Scythas, eo quòd femina leuare uescas etiā in
fuga possit. Edūt equæ ex uētis conceptos, sed hi nūquā
ultra

ultra triennium auum trahunt.

DE ASSYRIA, DE'QUE VN-
guentorum origine. Cap. XLVIII.

Assyriorum initium Adyabene facit: in cuius parte Arbelitis regio est, quem locū uictoria Alexandri Magni nō sinit prateriri. Nam ibi copias Darij fudit, ipsumq; subegit, expugnatisq; eius castris, ī reliquo apparatu regis scriniū unguentis refertum reperit, unde primū Romana luxuria fecit ingressum ad odores peregrinos. Aliquantisper tamen uirtute ueterum ab illa uitiorum illecebra defensi sumus, atq; adeo in censuram Publij Craſsi, & Iulij Caesaris, qui edixerunt anno Urbis condita quingentesimo sexagesimo quinto, nequis unguēta inueheret peregrina. Postmodū uicerunt nostra uitia, & Senatui adeo placuit odorum delicia, ut ea etiā in penetralibus tenebris uteretur: sicut L. Plotium fratrem L. Plotij bis consulem proscriptum à triumuiris, in Salernitana latebra unguenti odor prodidit.

DE MEDICA ARBORE.

Cap. XLIX.

Hos terrarū ductus excipit Media, cuius arbor inclaudit etiam carminibus Mātuanis. Ingēs ipsa, & cui tale fermē, quale Vnedonibus foliū est: tantum eo differt, quod aculeatum spinosis fastigijs hispidatur. Gestat malum inimicum uenenis, sapore aspero, & amaritudinis mirae. Odoris autem fragrantia plus quā iucundum, longeq; sensibile. Verū pomorum illi tanta ubertas inest, ut onere prouentus semper grauetur. Nam protinus atq; poma eius ceciderint maturitate, alia protuberant, eaq;
tantum

tantum est opimitati mora; ut foetus decidant antè nati.
 Vsurpare sibi nemora ista optauerunt & aliæ nationes,
 per industriam tralati germinis & inserti: s; d ben ficiũ
 soli Mediæ daiũ, natura resistente terra alia non potuit
 mutuari.

DE CASPIIS PORTIS.

Caput L.

Caspia portæ panduntur manu itinere manu factis,
 longo octo millibus passuum. Nam latitudo uix est
 plastro permeabilis. In his angustijs etiam illud inter
 alia difficile, quod præcisorũ laterum saxa liquentibus
 iter se salis uenis, ex dāt humore affluētissimũ, qui mox
 uic loris constrictus, uelut in glaciẽ coit. Ita labes inuia
 accessum negat. Præerea octo & uiginti milliũ passiũ
 tractũ cĩs quoquẽ idẽ pergitur, nullis puteis uel fontib;,
 humo arida, sine præsidio sitit. Tum serpentes undique
 gentium conueniẽ, à uerno statim die illuc confluunt.
 Ita periculi ac difficultatis concordia ad Caspios, nisi
 hyeme, accessus negatur.

DE DIREO, ET MARGIANA

regione. Caput LI.

ACaspis ad orientẽ uersus locus est, quod Dircum
 appellatur, cuius ubertati nõ est quod uspiam cõ-
 parari queat: quem locũ circũsidunt Tapyri, Anariaci,
 & Hyrcani. Ei proximat Margiana regio, inclyta cœli
 ac soli commodis, adeo ut in toto ille latifundio uitibus

L sola

sola gaudeat. In faciem theatralē montibus clauditur, am-
bitu stadiorū mille quingentorum, inaccessa penē ob in-
commodum arenosā solitudinis, quæ per centum & uigin-
ti millia passuum undiq; uersum circumfusa est. Regio-
nis huius amœnitatē Alexander Magnus usque adeo mi-
ratus est, ut ibi primum Alexandriam cōderet, quam mox
à Barbaris excisam, Antiochus Seleuci filius reformauit,
& de nuncupatione domus suæ dixit Seleuciā. Cuius ur-
bis circuitus diffunditur in stadia septuagintaquinq;. In
hāc Orodes Romanos captos Crēstiana clade deduxit. Et
aliud in Casspij; Alexāder oppidū excitauit, idq; Hera-
clea dictum dū manebat, sed hoc quoq; ab iisdem euersum
gentibus, deinde ab Antiocho restitutum, ut ille maluit:
Achais postmodum nominatum est.

DE OXO AMNE, ET CIRCA EVM

gentibus, de itinere Liberi patris, Herculis, Se-

miramidis, & Cyri regis termino, deq;

Camelorum natura.

Cap. LII.

OXus amnis de lacu Oxo oritur, cuius oras Henio-
chi, Bateni, Oxystagæ accolunt, sed præcipuam
partē Bactri tenent. Bactris præterea est proprius amnis
Bactros: unde & oppidum quod incolunt, Bactrum. Gen-
tes huiusce quæ ponē sunt, Paropāmissi iugis ambiūtur,
quæ aduersa Indi fontibus terminantur. Reliqua includit
Oxus flumen. Ultra hos Panda opp. dū Sogdianorū, in
quorū finibus Alexander Magnus tertiā Alexandriā cō-
didit, ad cōtestādos itineris sui terminos. Hic enim locus
est,

est, in quo primū à Libero patre, pòst ab Hercule, deinde à Semiramide, postremò etiā à Cyro aræ sunt cōstitutæ. quòd proximū gloriæ omnes duxerūt. illò usq; promouisse itineris sui metas. Vniuersi eius ductus dūtaxat ab illa terrarū parte Iaxartes fluius secat fines, quē tamen Iaxarten soli uocant Bactri: nam Scythæ Silyn nomināt. Hunc eundē esse Tanaim, exercitus Alexādrī Magni crediderūt, Verū Demodamas dux Seleuci & Antiochi, satis idoneus uero auctor, trāsuectus amnem istū, titulos omniū supergressus est, aliūq; esse quā Tanaim deprehendit. Ob cuius gloriæ insigne, dedit nomini suo, ut altaria ibi statueret Apollini Didymæo. Hoc est colliminium, in quo limes Persicus Scythīs iungitur, quos Scythas Persæ lingua sua Sacas dicūt, & inuicē Scythæ Persas Chorsaros nominant, montemq; Caucasum Graucasum, id est, ninibus cādicantē. Densissima hic populorum frequentia, cum Parthis legē placiti ab exordio moris incorrupta custodit disciplina. E quibus celeberrimi sunt Massagetae, Essidones, Ariacæ, Sacæ, Dahæ, & Assæi. Post quos immensissimis Barbaris interiacentibus, de ritu aliarum nationū penè incōstanter definitū aduertimus. Bactri Camelos fortissimos mittunt, licet & Arabia plurimos gignat. Verū hoc differūt, quòd Arabici bina tubera ī dorso habēt, singula Bactriani. Hi nunq̃ pedes atterūt. Sūt enim illis reci procis quibusdā pulmūculis uestigia carnulenta. Vnde & cōtraria est labes ābulātib9, nullo fruēte præsidio ad nimum insistēdi. Habētur in duplex ministeriū, Sūt alij ouerī ferēdo acōmodati, alij leues ad pernicitatē. Sed nec illi ultra iustū pōdera recipiūt, nec isti amplius q̃ solita spacia

uolunt egredi. Genitura cupidine efferantur adeò, ut
 ſeuiant cum Venerem requirunt. Oderunt equinum ge-
 nus. Sitim etiam in quatrimum tolerāt. Verum cum oc-
 caſio bibendi data eſt, tantum implentur, quantum ex-
 ſatiet deſideria praterita, & in futurum diu proſit.
 Lutulentas aquas captant, puras reſugiunt. Deniq; niſi
 cœnoſior liquor fuerit, ipſi aſidua conculcatione limum
 excitant, ut turbetur. Durant in annos centum, niſi forte
 trāſlati in peregrina, inſolētia mutati aëris morbos tra-
 hant. Ad bella ſceminæ præparantur. Inuentumq; eſt, ut
 deſiderium eis coitionis quadam caſtratione excecaretur.
 Putāt enim fieri ualidiores, ſi à coitibus arceantur.

DE SERIBVS, ET SERICO

uellere. Cap. LIII.

QVà ab Scythico Oceano, & mari Caſpio in Ocea-
 nū Eoum curſus inſectitur, ab exor dio huiuſce
 plaga profunda niues, mox lōga deſerta,
 poſt Anthropophagi, gēs aſperrima, dein ſpatio ſauis-
 ſimis beſtijs efferata, ſermē dimidiā itineris partem im-
 penetrabilē reddiderūt. Quarū difficultatū terminū fa-
 cit iugū mari imminens, quod Tabin Barbari dicūt. Poſt
 quē adhuc longinquæ ſolitudines. Sic in tractu eius oræ,
 quæ ſpectat æſtiuū oriētē, ultra inhumanos ſitus primos
 hominū Seres cognoscim⁹, q̄ aquarū aſpergine inūdatis
 frōdibus, uellera arborū adminiculo depeſcunt liquoris,
 & lanuginis teneram ſubtilitatē humore domant ad ob-
 ſequium. Hoc illud eſt Sericū, in uſum publicum damno
 ſeueritatis admiſſum: & quo oſtentare potius corpora,
 quàm

vestire, primò fœminis, nunc etiam uiris persuasit luxu-
riæ libido. Seres ipsi quidem mitēs, & inter se quietissi-
mi. Alijs uerò reliquorū mortaliū coetus refugiūt, adeo
ut caterarū gētū cōmercia abnuā. Primū eorū fluium
mercatores ipsi trāsēūt, in cuius ripis, nullo inter partes
līguæ cōmercio, sed depositarū rerum precia oculis æsti-
mātes, sua tradunt, nostra non emunt.

DE ATTACIS GENTIBVS.

Cap.

L IIII.

Sequitur Attacenus sinus, & gēs Attacorum, quibus
temperies prærogatiua mirā aëris clementiam sum-
ministrat. Arcent sanè afflatum noxium colles, qui salu-
bri apricitate undiq; secus obiecti prohibēt auras pestilē-
tes. Atq; ideo, ut Anometus affirmat, par illis & Hyper-
boreis genus uitæ est. Inter hos & Indiā gnarißimi Cyco-
nas locauerunt.

DE INDIA, ET INDORVM MO-
ribus, de eius regionis cœli clemētiz, de Indiæ fluminib⁹,
deque miris in ea animalibus, arboribus, odoramentorū
generibus, de Indis itē preciosis lapidibus. Cap. LV.

AB Emodis montibus auspiciatur India, à meridiano
mari porrecta ad Eoū, & à septentrione usq; ad
montem Caucasum, Fauonij spiritu saluberrima. In anno
bis æstatem habet, bis legit fruges, uice hyem̃ Etæsijs po-
titur. Hinc Posidonius aduersam Galliæ statuit. Sanè
nec quicquam ex ea dubium. Nam Alexandri Magni ar-

L 3 mis

mis cōperta, & aliorū postmodū regū diligētia peragra-
 ta, penitus cognitioni nostræ addita est. Megasthenes sa-
 nē apud Indicos reges aliquanti sper commoratus, res In-
 dicas scripsit, ut fidem quam oculis subiecerat, memoria
 daret. Dionysius quoq; qui & ipse à Philadelpho rege
 spectator missus est gratia periclitandæ ueritatis, paria
 prodidit. Tradunt ergo in India fuisse quinq; millia oppi-
 dorū præcipua capacitate, populorū nouem millia. Diu
 etiā credita est tertia pars esse terrarū. Nec mirū sit, uel
 de hominū, uel de urbiū copia, cū soli Indi nūquā à nata-
 li solo recesserint. Indiā Liber pater primus ingressus est,
 utpotē qui Indis subactis primus omnium triumphauit. Ab
 hoc ad Alexandrum Magnum numerātur annorū sex mil-
 lia quadrigēti quinquaginta unus, additis eo amplius tri-
 bus mensibus, habita per reges cōputatione, qui cētū quin-
 quagintatres tenuisse medium æuum deprehendūtur. Ma-
 ximi in ea amnes Ganges, & Indus: quorū Gangen qui-
 dam fontibus incertis nasci, & Nili modo exūdare perhi-
 bēt. Alij uolunt à Scythicis montibus exoriri. Hypasis
 etiā nobilissimus ibi fluuius, qui Alexātri Magni iter ter-
 minauit, sicuti aræ in ripa eius posite probant. Minima
 Gangis latitudo per octo millia passuum, maxima per
 uiginti patet. Altitudo ubi uadosissimus est, mensuram
 centum pedum deuorat. Gangarides extimus est Indiæ
 populus, cuius rex equites mille, Elefantos septim-
 gentos, peditum sexaginta millia in apparatu belli ha-
 bet. Indorum quidam agros exarcent, militiam plurimi,
 merces alij, optimi ditissimiq; Rempublicā curāt: reddūt
 iudicia, assident regibus. Quietū ibi eminentissimæ sa-
 piētia

pietia genus est, uita repletos incensis rogis mortem accersere. Qui uero ferociori sectæ se dediderunt, & syluestre agunt uitā, Elephātos uenātur, quibus perdomitis ad mansuetudinē, aut arant, aut uehuntur. In Gange insula est, populosissima & amplissima continens gentem, quorū rex peditū quinquaginta millia, equitū quatuor millia in armis habet. Omnes sanē quicunq; prædii sunt regia potestate, non sine maximo elephantorū, equitū, peditumq; numero, militare agitant disciplinā. Prasīa gens ualidissima Palybotram urbem incolunt, unde quidā gentem ipsam Palybotros notarūt. Quorū rex sexcētena millia peditum, equitū triginta millia, elephantorū octo millia omnibus diebus ad stipendiū uocat. Ultra Palybotrā mons Maleus, in quo umbræ hyme in septentriones, æstate in Austros cadunt, uicissitudine hac durante senis mensibus. Septētriones in eo tractu in āno semel, nec ultra quindécim dies apparēt, sicuti autor est Bethō, qui perhibet hoc in pluribus Indiæ locis euenire. Indo flumini proximantes, uersa ad meridiem plaga, ultra alios torrentur calore. Deniq; uim sideris prodit hominū color. Mōtana Pygmæi tenēt. At ij quibus est uicinus Oceanus, sine regibus degūt, Pādea gens à fœminis regitur, cui reginam primā assignant Herculis filiam. Et Nysa urbs regioni isti datur. Mons etiam Ioui sacer, Meros nomine, in cuius specu nutritum Liberum patrem ueteres Indi affirmant, ex cuius uocabuli argumento lasciuienti fāmæ creditur Liberum patrem fœmine natum. Extra Indi ostium sunt insulae due, Chryse, & Argyre, adeò fœcundæ copia metallorum, ut pleriq; eas aurca sola prodiderint & argentea

habere Indis omnibus promissa casaries, nō sine fūco cærulei aut crocei coloris. Cultus præcipuus in gēmis. Nullus funerum apparatus. Præterea, ut Iuba & Archelai regum libris editum est, in quantum mores populorum differant, habitus quoque discrepantissimus est. Alij lineis. alij laneis peplos uestiuntur: pars nudi, parte obscœna tantum amiculati, plurimi etiam flexibilibus libris circumdati. Quidam populi adeo proceri, ut elephanthos uelut equos, facillima insultatione transilient. Plurimis placet, neq; animal occidere, neque uesci carnibus. Pleriq; tantum piscibus aluntur, & è mari uiuunt. Sunt qui proximos parentesq; priusquam annis, aut ægritudine in matrem eant, antè uelut hostias cadunt, deinde peremptorū uiscera epulas habent: quod ibi nō sceleris, sed pietatis loco numerant. Sunt etiā qui cum incubuere morbi, procul à cæteris in secreta abeunt, nihil anx. è mortē expectantes. Aspagonū gens Liureis uiret syluis, lucis buxeis. Virium uerò, & arborū uniuersarū, quibus gratia dulcis est, prouentibus copiosissima. Philosophos habent Indi, Gymnosophistas uocant, qui ab exortu adusq; Solis occasum contentis oculis orbem candentissimi sideris cōtueur in globo igneo, rimantes secreta quedam, arenisq; feruentibus perpetem diem alternis pedibus insistant. Ad montem qui Mlo dicitur, habitant quibus auerse plantæ sunt, & octo ni in plantis singulis digiti. Megasthenes per diuersos Indiam motes esse scribit nationes capitibus caninis, armatas ungibus, amictas uestitu tergorū, ad sermonem humanū nulla uoce, sed latratibus à uñ sonantes, asperis rictibus. Apud Ctesial gitor quasi foeminas ibi semel parere, natosq;

tosq; canos illico fieri. Esse rursum gentem alteram, quæ
 in iuuenta sit cana, nigrescat in senectute, ultra æui nostri
 terminos perenante. Legimus Nonoscelos quoq; ibi na-
 sci singulis cruribus, & singulari pernecitate: qui ubi de-
 fendi se uelint à calore, resupinati platarũ suarũ magnitu-
 dine inumbrẽtur. Gãgis foneẽ qui accolũt, nullius ad escã
 opis indigent. Odore uiuunt pomorũ syluestriũ, longius-
 q; pergentes eadẽ illa in praesidio gerũt, ut olfactu alantur.
 Quod si tetriorem spiritũ fortẽ traxerint, examina-
 ri eos ceriũ est. Perhibent esse & gentẽ sceminarũ, quæ
 quinquennes cõcipiunt, sed ultra octauũ annũ uiuẽdi spa-
 cium non protrahũt. Sunt qui ceruicibus carent, & in hu-
 meris habent oculos. Sunt qui syluestres, hirti corpora, ca-
 ninis dẽtibus, stridore terrifico. Apud eos uerò quibus ad
 uiuẽdi rationẽ propẽsior cura est, multæ uxores in eiusdẽ
 uiri coeunt matrimoniũ: & cũ maritus decesserit, apud
 grauissimos iudices suam quæq; de meritis agũt causam:
 et quæ officiosior ceteris sententia uicerit iudiciũ, hoc
 palmæ refert præmiũ, ut arbitrato suo ascendat rogũ con-
 iugis, & supremis eius semetipsam det inferias: ceteræ
 nota uiuunt. Enormitas in serpentibus tanta est, ut cera-
 uos, & animatium alia ad parem molem tota hauriant,
 quæmetiã Oceanũ Indicũ quãtus est penetrẽt, insulasq;
 magno spacio à continenti separatas, pabulandi petant
 gratia. Id quæ ipsum palã n est potentia amplissimæ ma-
 gnitudinis fieri, ut per tã à soli latitudinẽ ad loca pmeẽt
 destinata. Sunt illic multæ ac mirabiles bestię, quarũ è
 multitudine & copia partem persequemur, Leuero co-
 ta uelocitate præcedit feras uniuersas. Ipsa a sinĩ magni-
 tudine,

tudie, cerui clunibus, pectore ac cruribus leoninis, capite camelino, bisulca ungula, ore adusq; aures dehiscēte, dentiū locis ossē perpetuo. Hoc quo ad formam. Voce autem loquentium hominum sonos emulatur. Est & Eale, aliās ut equus, cauda uerò elephanti, nigro colore, maxillis aprinis, præferēs cornua ultra cubitalē modulōga, ad obsequium cuius uelit motus accommodata. Neq; enim rigent, sed deflectuntur ut usus exigit præliandi. Quorū alterum cū pugnat, protēdit, alterum replicat, ut si ictu aliquo alterius acumen obtusum fuerit, acies succedat alterius. Hippopotamis comparatur, & ipsa sanè aquis fluminum gaudet. Indicis tauris color fuluus est, uolucris pernicitas, pilus in contrarium uersus, hiatus omne quod caput. Hi quoq; circūferūt cornua flexibilitate quam malint, tergi duritia omne telū respuētes, tā immiti ferocitate, ut capti animas projiciāt furore. Māiora quoq; nomine inter hæc nascitur, triplici dēiū ordine cōeunte uicibus alternis, facie hominis, glaucis oculis, sanguineo colore, corpe leonino, cauda ueluti scorpionis aculeo spiculata. Voce tam sibilā, ut imitetur fistularū modulos, tubarumq; cōcēiū: humanas carnes auidissimè affectat: pedibus sic uiget, saltu sic potest, ut morari eā nec extentissima spacia possint, nec obstacula latissima. Sunt præterea boues unicornes & tricornes, solidis ungulis, nec bifidis. Sed atrocissimū est Monoceros, monstrum mugitu horrido, equino corpore, elephāti pedibus, cauda suilla, capite ceruino. Cornu ē media eius fronte protenditur, splendore mirifico, ad longitudinem pedum quatuor, ita acutū, ut quicq; impetat, facile ictu eius pforetur. Viuus

non uenit

non uenit in hominum potestate, & interim quidē potest, capi nō potest. Aquæ etiā gignūt miracula nō minora. Anguillas ad tricenos pedes longas educat Cæges, quæ Statius Sebosus inter præcipua miracula ait uermibus abūdere, cæruleis nomine & colore. Hi bina habent brachia, longitudinis cubitorū nō minus senūm: deò robustis uiribus, ut elephantos ad potum uentitantes, mordicus cōprehensos ipsorū manu rapiant in profundū. Indica maria Balenas habent, ultra spacia quatuor iugerū. Sunt & quos Physteræ nūcupāt, qui enormes ultra molē ingentiū colūnarū, super antēnas se nauīū extollūt, huiusosq; fistulis fluctus ita eructāt, ut nimbose alluie plerūq; deprimāt alueos nauigātium. Sola India mittit Psitacū auē, colore uiridi, torque puniceo: cuius rostri tāta duritia est, ut cum è sublimi præcipitatur in saxū, nisi se oris excipiat, & quodā quasi præsidio utatur extraordinariæ firmitatis. Caput uerò tā ualēs, ut si quādo ad discēdū plagis sit admonēdus (nam studet, ut quod homines loquatur) ferrea clauicula sit uerberādus. Dū pullus est, atq; adeò intra alterū ætatis suæ annū, quæ mōstrata sunt, & citius discit, & tenacius retinet, Maior paulo segnior est, & obliuiosus, & indocilis. Inter nobiles & plebeios discretionē digitorū facit nūerus. Qui præstāt, quimos in pede habēt digitos, cæteri ternos. Līgua lata, multoq; latior, quā cæteris auibus: unde perficitur, ut articulata uerba penū eloquatur. Quod ingeniū ita Romæ deliciæ miratæ sunt, ut Barbari psitacos mercē fecerint. Indorū nemora itā pcerā sublimātur excelsitatē, ut trāsisci ne sagittis qdē possint. Pomaria sic habēt, quarū

caudices

caudices in orbē spacio sexagita passuū extuberātur. Ramorū umbræ ambitu bina stadia cōsumūt. Foliorū latitudo formæ Amozonicae peltæ cōparatur. Pomū eximia suauitatis. Quæ palustria sunt, arūdmē creāt ita crassam, ut fissis internodijs, lēbi uice uectitet nauigātes. E' radicibus eius exprimitur humor dulcis ad mellē suauitatē. Tylos, Indiæ insula est. Ea fert palmas, oleas creat, uimeis abūdat. Terras omnes hoc miraculo sola uincit, quod quæcunq; in ea arbos nascitur, nūquā caret folio. Mōs Caucasus inde incipit, qui maximā orbis partem perpetuis iugis pene trat. Idem fronte qua soli est obuersus, arbores piperis ostentat, quas ad iuniperi similitudinem diuersos fructus edere assuerāt. Eorū qui primus erumpit, uelut corylorum simbria, dicitur Piper longum. Quod incorruptum est, Piper album. Quorum cutem rugosam & torridam calor fecerit, Piper nigrum. Qui demum caducus torretur feruido sole, uocamen trahit de colore. Atqui ex ipsa arbore stringitur, ut est, albū piper dicitur. Sed ut piper sola India, ita & Hebenum sola mittit, nec tamen uniuersa, uerūm exigua sui parte syluis hoc genus edit. Arbor est plerunque tenuis, & frequentior, uimine raro in crassitudinē caudicis extuberata, hiulco cortice, & admodū reticulato, dehiscētibus uenis, adeo ut per ipsos sinus pars intima uix tenui libro contegatur. Lignū omne atq; mediale eadem fermē & facie, & nitore, qui est in lapide Gagate. Indi reges ex eo sceptrā sumunt, & quascunq; deorum imagines non nisi ex hebeno habent, lidem ferunt materia ista liquorem non contineri noxium, & quicquid maleficum fuerit, tactu eius auerti. Hac gratia

pocula

pocula ex Hebeno habet. Ita nihil mirum si peregrè sit in
 pretio, quo etià ipsi quibus prouenit, honoratur. Hebenū
 ex India Romæ Mithridatico triumpho primū Magnus
 Pompeius exhibuit. Mittit India & calamos odoratos, po-
 tentes aduersum intestina ægritudinis incommoda. Dat
 & multa alia fragrantia, mirifici spiritus suauitate gra-
 ta. Indicorum lapidum in Adamantibus dignitas prima,
 utpotè qui lymphationes abigant, uenenis resistāt, pauitā-
 tium uanos metus pellant. Hæc primū de ijs prædicari
 oportuit, quæ respicere ad utilitatē uidebamus. Nunc red-
 demus, quot, quæ ue Adamantum sint species, & quis co-
 lor cuiq; ximius. In quodam Crystalli genere inuenitur
 materia, in qua nascitur ad aquæ similis splendorem liqui-
 dissimū, in mucronem sexangulū utrinq; secus leuiter tur-
 binatus, nec unquam ultra magnitudinem nuclei auella-
 nae repertus. Huic proximus, in excellentissimo auro depre-
 hēditur pallidior, ac magis ad argenti colorē renitens.
 Tertius in iuenis Cypri apparet, ppior ad areā faciē, &
 plurimū ualet in medicamine, qui Siderites appellatur.
 Quartus in metallis ferrarijs legitur, pondere ceteros
 antecedēs, nō tamen & potestate. Nam & hic, & qui
 in Cyprio deprehendūtur, frangi queūt, pleriq; etià Ada-
 mātē altero perforatur. At illi quos primos diximus, nec
 ferro uincuntur, nec igni domantur. Verūtamen si diu san-
 guine hircino macerentur, nec aliter, quàm si calido, uel
 recenti, uel malleis aliquot antè fractis, & incudibus dis-
 sipatis, aliquando cedūt, atq; in particulas dissiliūt. Quæ
 fragmenta sculptoribus in usum insigniēdæ cuiuscūq; mo-
 di gemmæ expetūtur. Inter Adamantē & Magnetem est
 quedā

quædã naturæ occulta diffensio, adeò ut iuxta positus nõ
 sinat Magnetẽ rapere ferrum: uel si admotus Magnes
 ferrum traxerit, quasi prædam quandam quicquid Ma-
 gneti hæserit, Adamas rapiat atq; auferat. Lychnitẽ deim
 de fert India, cuius lucis uigorem flagrantia excitat. lu-
 cernarum, qua ex causa *λυχνίτης* Græci uocauerũt. Du-
 plex ei facies, aut in purpureã emicat claritatẽ, aut mera-
 cius suffunditur cocci rubore. Per omne intimũ sui, si qui-
 dem pura sit, inoffensam admittit perspicuitatem. At si
 excanduit radijs Solis incita, uel ad calorem digitorum
 attritu excitata est, aut palearum cassa, aut chartarũ fila
 ad se rapit, cõtumaciter scalpturis resistens. Ac si quando
 insignita est, dum signa exprimit, quasi quodam animali
 morsu partẽ ceræ retentat. Beryllos in sexangulas formas
 Indi atterunt, ut hebetem coloris leuitatem, angulorum
 percussu excitent ad uigorem. Beryllorum genus diui-
 tur in speciem multifariã. Eximij interuirẽte glauci &
 cærulei temperamẽto, quandam præferũt puri maris gra-
 tiã. Infra hos sunt Chrysoberylli, qui languidius micãtes
 aurea nube circumfundũtur. Chrysoprasos quoq; ex auro
 & Porraceo mixtam lucem trahentes, æquẽ Beryllorum
 generi adiudicarũt. Hyacinthizontas, scilicet qui hyacin-
 thos propè referant, & ipsos probant. Eos uerò, qui
 Crystallo similes, capillamentis intercurrentibus obscu-
 rantur (hoc enim uitio illorum nomen est) scientissimi la-
 pidum plebi dederunt. Indici reges hoc genus gemma-
 rum in longissimos Cylindros amant fingere, eosq; per-
 foratos elephantorum setis subligantes, monilia habent,
 aut plerunq; ex utroq; capite insertis aureis umbilicis.

ut

ut marcentem faciem ad nitelam incendant pinguiore,
quo per industriam metallo hinc inde addito, fulgentio
rem trahant lucem.

DE TAPROBANE INSVLA, ET
qua ratione primum innotuerit. Qualis illic nauiga-
tio. Quis gentis eius mos in rege eligendo. Item
de Conchis, Margaritis, Vnionibus.

Cap. LVI.

TAprobanen insulam, antequam temeritas humana
exquisito penitus mari fidem paderet, diu orbem al-
terum putauerunt, & quidē eum, quem habitare Anti-
chithones crederentur. Verū Alexandri Magni uirtus
ignorantiā publici erroris non tulit ulterius permanere,
sed in hac usq; secreta propagauit nominis sui gloriam.
Missus igitur Onesicritus praefectus classis Macedonicae,
terrā istam quanta esset, quid gigneret, quomodo habe-
retur, exploratam notitiā nostrae dedit. Patet in longitu-
dinem stadiorum septem millium, in latitudinē quinq;
milliū. Scinditur amne interfluo. Nā pars eius bestiis &
elephantis repleta est, maioribus multo quā quos fert
India. Partem homines tenent. Margaritis scatet, &
geminis omnibus. Sita est inter ortum & occasum. Ab
Eoo mari incipit, praetenta Indiae. A Prasiana Indorum
gente, dierum uiginti primò in eam fuit cursus, sed cum
papyraceis & Nili nauibus illò pergeretur: mox cur-
su nostrarum nauium septem dierum iter factum est.
Mare uadosum interiacet altitudinis non amplius se-
nūm passuum, certis autem canalibus adeò altum, ut
nullae unquam ancoraē ad profundi illius ima potue-
rint

rint peruenire. Nulla in nauigando syderum obseruatio. Nam neq; Septentriones illic cōspiciuntur, nec Vergiliæ unquā apparent. Lunā ab octaua in sextamdecimū tā ūm supra terram uident. Lucet ibi Canopus, sidus clarum & amplissimū. Solem orientem dextra habent, occidentē sinistra. Obseruatione itaq; nauigādi nulla suppetēte, per quam ad destinata pergentes, locum capiant: uehūt aliatē, quarum meatus terram petentium, regendi cursus magistros habent. Quaternis non amplius mensibus in anno nauigatur. Adusq; Claudij principatum de Taprobane hęc tantū noueramus. Tunc enim fortuna patifecit scientiæ uiam latiore. Nam libertus Annij Plocami, qui tunc Rubri maris uestigal administrabat, Arabiā petēs, Aquilonibus præter Carmaniā raptus, quintodecimo demum die appulsus est ad hoc litus, portumq; inuectus, qui Hippuros nominatur. Sex deinde mensibus sermonem perdoctus, admissusq; ad colloquia regis, quæ cōpererat, reportauit: stupuisse scilicet regē pecuniā, quæ capta erat cum ipso, quod tametsi signata disparibus foret uultibus, parem tamen haberet modum ponderis. Cuius a qualitatis contemplatione, cum Romanā amicitia flagrantius cōcupisceret, Rachia principe legatos adusque nos misit, a quibus cognita sunt uniuersa. Ergo iidem homines corporū magnitudine alios omnes antecedunt. Crines fusco imbuunt, ceruleis oculis, truci uisu, terrifico sono uocis. Quibus immatura mors est, in annos centum æuū trahunt. Alijs omnibus annosa ætas, & penē ultra humanam extenta fragilitatē. Nullus aut ante diem, aut per diem somnus. Noctis partem quieti destinant. Lucis ortū uigilia

uigilia anteuertūt. Ædificia modicè ab humo tollūt. An-
 nona semper eodē tenore est. Vites nesciunt. Pomis abun-
 dant. Colunt Herculē. In regis electiōe nō nobilitas præ-
 ualet, sed suffragiū uniuersorū. Populus enim eligit spe-
 ctatum moribus, & inueterata clemētiā, & iā annis gra-
 uem. Sed hoc in eo quæritur, cui liberi nulli sint. Nā qui
 pater fuerit, etiā si uita spectatus sit, nō admittitur ad re-
 gnādum. Ac si fortē dum regnat, pignus sustulit, exuitur
 potestate. Idq; eō maximè custoditur, ne fiat hæreditariū
 regnū. Deinde etiam si res maximā præferat æquitatem,
 nolūt ei totū licere. Quadraginta ergo rectores accipit,
 ne i causis capitū solus iudicet. Et sic quoq; si displicuerit
 iudiciū, ad populū puocatur. A quo datis iudicib; septua-
 ginta fertur sentētia, cui necessariò acquiescitur. Cultu rex
 dissimili à cæteris, uestitur sirmate, ut est habitus quo Li-
 berū patrē amiciri uidemus. Quòd si etiā ipse in peccato
 aliquo argutus sit, ac reuictus, morte multatur. Nō tamē
 ut cuiusquā attrectetur manu, sed consensu publico rerū
 omniū interdicitur ei facultas: etiā colloquiū potestas pu-
 nito negatur. Cultura studēt uniuersi. Interdū uenatibus
 indulgent, nec plebeias agūt prædas, quippe cum Tigri-
 des aut Elephāti tantum requirātur. Maria quoq; pesca-
 tionibus inquietāt, marinasq; testudines capere gaudēt,
 quarū tāta est magnitudo, ut superficies earum domū fa-
 ciat, & numerosam familiam non arctē receptet. Maior
 pars insule huius calore ambusta est, & in uastas desinit
 solitudines. Latus eius mare alluit peruiridi colore fru-
 ticosum, ita ut iubæ arborum plerunq; gubernaculis at-
 terantur. Cernūt latus Sericum de montium suorū iugis.

M

Mirantur

Mirantur aurum, & ad gratiam poculorum omnium gemmarum adhibent apparatus. Secant marmora testudinea uarietate. Margaritas legunt plurimas, maximasq; . Conchæ sunt, in quibus hoc genus lapidum requiritur, quæ certo anni tempore luxuriante conceptu, sicut rorem uelut marium, cuius desiderio hiant. Et cum lunares maximè liquuntur aspergines, oscitatione quadam hauriunt humorem concupitum. Sic concipiunt, grauidæq; fiunt, & de saginæ qualitate reddunt habitus Vnionum. Nam si purum fuerit quod acceperint, candicant orbiculi lapillorum. si turbidum, aut pallore languescunt, aut rufo innubilantur. Ita magis de celo, quàm de mari partus habent. Denique quoties excipiunt matulini aëris semen: fit clarius margaritum: quoties uespere, fit obscurius. Quantoq; magis hauserit, tãtò magis proficit lapidum magnitudo. Si repentiè micauerit coruscatio, intempestiuo metu comprimuntur, clausæq; subita formidine, uitia contrahunt abortiuæ. Aut enim per paruuli fiunt scrupuli, aut inanes. Conchis ipsis inest sensus, partus suos maculari timent. Cumq; flagrãtioribus radijs excanduerit dies, ne fuscantur lapides solis calore, subsidunt, & se profundis ingurgitant, ut ab æstu uindicerentur. Huic tamen providentiæ ætas opitulatur. Nam candor senecta disperit, & grandescunt Conchis flauescunt Margaritæ. In aqua mollis est Vnio, duratur euisceratus. Nunquam duo simul reperiuntur: unde Vnionibus nomen datum. Vltra semunciales inuentos negant. Piscantium insidias timent Conchæ: inde est, ut aut inter scopulos;

scopulos, aut inter marinos canes plurimum delitescant. Gregatim natant. Certa examini dux est. Illa si capta sit, etiam quæ euaserint, in plagas reuertuntur. Dat & India Margaritas. Dat & littus Britannicum, sicut diuus Iulius thoracem, quem Veneri genitrici in templo eius dicauit, è Britannicis margaritis factum, subiecta inscriptione testatus est. Lolliam Paulinam Caij principis coniugem uulgatum est habuisse tunicā ex margaritis, sestertio tunc quadringentes æstimatam. Cuius parandæ auaritia pater ipsius M. Lollius, spoliatis orientis regionibus, offendit Caium Cæsarem Augusti filium, interdictaq; amicitia principis ueneno interijt. Illud quoq; expressit uetus diligentia, quòd Syllanis primum temporibus Romam illati sunt Vniones.

Indicum itinerarium. Cap. LVII.

AB insula Aufsea consequens est ad continentem. Igitur à Taprobane Indiam reuertamur. conuenit enim res Indicas uidere. Sed si Indicis aut urbibus, aut nationibus insistamus, egrediemur propositæ cōiunctatis modū. Proximā Indo flumini urbē habuere Capißam, quam Cyrus diruit. Arachosiā Hermādo flumini impositā Semiramis cōdidit. Cadrusia oppidū ab Alexādro Magno ad Caucasum cōstitutū est, ubi & Alexātria, quæ patet amplius stadia triginta. Multa & alia sunt, sed hæc cū eminētissimis. Post Indos mōr anas regiones Ichthyophagi tenēt, quos subactos Alexāder Magnus uesci piscibus uetuit, nā antea sic alebantur. Ultra hos de-

M 2 ferta

serta Carmania, Persis deinde, atque ita nauigatio, in qua Solis insula rubēs semper, & omni animantium generi inaccessa, quippe quæ nullum non animal illatum necet. Ex India reuertentes ab Hytani Carmauiæ flumine septentriones primum uident. Achemenidis in hac plaga sedes fuerunt. Inter Carmania promontorium & Arabiam quinquaginta millia passuum interiacent, deinde tres insulae, circa quas Hydri marini egrediuntur uicenum cubitorum longitudine. Dicendum hoc loco, quatenus ab Alexandria Aegypti pergatur usq; in Indiam. Nilo uehente, Copton usque Etesijs flâtibus cursus est, Deinde terrestre iter Hydreum tenuis. Post transactis aliquot mansionibus, Berenicen peruenitur, ubi Rubri maris portus est. Inde Ocelis Arabia portus tangitur. Proximū Indiae emporium excipit Muzirum, infame piraticis latronibus. Deinde per diuersos portus Cottonaræ succeditur, ad quam monoxylis linitibus Piper conuehunt. Petentes Indiam, ante exortum canis, aut protinus post exortum nauigia media aestate soluunt. Reuertentes nauigant Decembri mense. Secundus ex India uentus est Vulturinus. At cum uentum est in Rubrum mare, aut Africus, aut Auster uehunt. Spacium Indiae decies septies centena & quinquaginta millia passuum proditur. At Carmania centum milia, cuius pars non caret uitis. Præterea habet genus hominum, qui non aliam quàm testudinis carne uiuunt, hirsuti omnia facie tenus, quæ sola leuis est. Iidem corijs piscium uestiuntur, Chelonophagi cognominati.

DE SINU PERSICO, ATQUE ARABICO, deq; Azanio mari. Cap. LVIII.

Irrumpit hæc littora Rubrum mare, idq; in duos sinus scinditur. Quorum qui ab oriëte est, Persicus appellatur, quandoquidem oram illam habitauere Persidis populi, uicies & sex igies centena millia passuum circuitu patens. Ex aduerso unde Arabia est, alter Arabicus uocatur. Oceanum uerò qui ibi influit, Azanium nominarunt. Carmania Persis annectitur, quæ incipit ab insula Aphrodisia, uariarum opum diues, tralata quondam in Parthicum nomen, littore quo occasui obiacet, porrecta in millia passuum quinquaginta. Oppidum eius nobilissimum Susa, in quo templum Susiæ Dianæ. A Susis Babytace oppidum centum trigintaquinque millibus passuum distat, in quo mortales uniuersi odio auri coëmunt hoc genus metalli, & abiiciunt in terrarum profunda, ne polluti usu eius, auaritiæ corrumpant equitatem. Hic inconstantissimus est terrarum modus, nec immeritò, cum aliæ circa Persida nationes schœnis, aliæ parasangis, aliæ incomperta disciplina terras metiantur, & incertâ fidem faciat mensuræ ratio discors.

DE PARTHIA, ET CYRI SEPULCRO. Caput LIX.

Parthia quanta omnis est, à meridie Rubrum mare, à Septentrione Hyrcanum saltum claudit. Regna in ea duodeuiginti dissecantur in duas partes. Vndecim quæ
M 3 dicuntur

dicuntur superiora, incipiunt ab Armenio limite, & Caspio littore porrecta ad terram Scytharū, quibus cōcorditer degunt. Reliqua septem inferiora (sic enim uocantur) habēt ab ortu Arios Arianosque, Carmaniam à meridie, Medos ab occidui Solis plaga, à septentrione Hyrcanos. Ipsa autē Media ab occasu transuersa, utraque Parthiæ regna amplectitur. A septentrione Armenia circumdatur. Ab ortu Caspios uidet. A meridie Persidem. Deinde tractus hic procedit usque ad castellum, quod Magi obtinent Passargada nomine. Hic Cyri sepulcrum.

DE BABYLONE, DE ATLANTICO
Oceano, De Gorgonum, ac Fortunatis insulis. Cap. LX.

Chaldae gentis caput Babylon est, à Semiramide condita, tam nobilis, ut propter eam & Assyrii, & Mesopotamii in Babylonie nomen transferunt. Vrbs est sexaginta millia passuum circuitu patens, muris circumdata, quorum altitudo ducentos pedes detinet, latitudo quinquaginta, in singulos pedes ternis digitis ultra quam mensura nostra est altioribus, amne interluitur Euphrate. Beli ibi Iouis templum, quem inuentorem celestis discipline tradidit etiam ipsi religio, quæ deum credit. In emulationem urbis huius Ctesiphontem Parthi condiderunt. Tempus est ad Oceani oras reuerti, represso in Aethiopiam stylo. Namque ut Atlanticos aestus occipere ab occidente & Hispania dudum dixeramus, ab his quoque partibus mundi,

Mundi, unde primū Atlantici nomen induat, exprimi par est. Pelagus Azanium usq; ad Æthiopū littora promouetur, Æthiopicum ad Mosilicum promontorium, unde rursus oceanus Atlanticus. Iuba igitur uniuersæ partibus, quam plurimi propter solis ardorē peruiam negauerunt, facta etiam uel gentiū uel insularū commemoratio: ne ad confirmandæ fidei argumentū, omne illud mare ab India usq; ad Gades uoluit intelligi nauigabile, Cori tamen flatibus, cuius spiritus præter Arabiam, Ægyptū, Mauritaniam euehere quamuis queāt classē, dūmodo ab eo promontorio Indiæ cursus dirigatur, quod alij Leptanacran, alij Drepanum nominauerunt. Addidit & stationū loca, & spaciōrū modum. Nam ab Indica prominētiā ad Malachum insulā, affirmat esse quindecies cētena milia passuum, à Malcho ad Sceneō ducenta uiginti quinq; millia. Inde ad Insulam Sadanum centum quinquaginta millia. Sic cōfici ad apertum mare decies octies centena & septuaginta quinq; millia. Idem opinioni plurimorum, qui ob solis flagratiā, maximam partis istius regionem ferūt humano generi inaccessam, sic reluctatur, ut mercantium ibi transitus infestari ex Arabicis insulis dicant, quas Ascitæ habent Arabes, quibus è re nata datū nomen est. Nam bubulis utribus contabulatas crates superponunt, uectatq; hoc ratis genere prætereuntes impetunt sagittis uenenatis. Habitari etiam Æthiopiæ adusta Troglodytarum & Ichthyophagorum nationibus, quorum Troglodytæ tanta pernicitate pollent, ut feras quas agitant, cursu pedum assequantur. Ichthyophagi non secus quā marinæ bel-

luenando in mari ualent. Ita exquisito Atlantico mari, usq; in occasum, etiam Gorgonũ meminit insularũ. Gorgones insula, ut accepimus, obuersæ sunt promotorio, quod uocamus Hesperionceras. Has incoluerunt Gorgones mōstra, et sanè adhuc monstrosa gēs habitat. Distant à continenti bidui nauigatione. Prodidit denique Xenophon Lampsacenus, Hannonem Pœnorum regem in eas permeauisse, repertasq; ibi fœminas aliti pernecitate: atq; ex omnibus quæ apparuerāt, duas captas tam hirtio atque aspero corpore, ut ad argumentum spectande rei, duarum cutes miraculi gratia inter donaria Iunonis suspenderit, quæ durauere usq; in tempora excidij Carthaginensis. Vltra Gorgonas Hesperidum insula, sicut Sebosus affirmat, dierũ quadraginta nauigatione in intimos maris sinus recesserūt. Fortunatas iñsulas cōtra Lauā Mauritanie tradūt iacere, quas Iuba sub meridie quidē sitas, sed proximas occasui dicit. De harum nominibus expectari magnum mirum reor, sed infra famam uocabuli res est. In prima earum, cui nomen est Ombriō, ædificia nec sunt, nec fuerunt. Iuga montium stagnis madescunt. Ferula ibi surgunt ad arboris magnitudinem. Earum quæ nigrae sunt, expressæ liquorem reddunt amarissimum. Quæ candidæ, succos reuomunt etiam potui accommodatos. Alteram insulam Iunoniam appellari ferunt, in qua pauxille ædes ignobilitè ad culmen fastigiata. Tertia huic proxima eodem nomine, nuda omnia. Quarto loco Capraria appellatur, enormibus lacertis plus quàm referta. Sequitur Niuaria aëre nebuloso, et coactō, ac propterea semper niualis. Deinde Canaria, repleta

pleta canibus, forma etiam eminētissimis: inde etiam duo
 exhibiti Iuba regi. In ea ædificiorum durant uestigia.
 Auium magna copia, nemora pomifera, palmeta Caryo-
 tas ferentia, multa nux pinea, larga mella, amnes Siluris
 piscibus abundātes. Perhibent etiam expui in eam
 undoso mari belluas: deinde cum monstra illa
 putredine tabefacta sunt, omnia illic infi-
 ci tetro odore, ideoq; non penitus
 ad nuncupationem suam
 congruere insularum
 qualitatem.

C Iulij Solini Polyhifstor, rerum toto orbe me-
 morabilium thesaurus locupletissimus finit.

Index fingulo-

rum capitū huiusce libri, qui C. Iulij Solini Polyhistor inscribitur, siue rerum orbis memorabilium Collectanea.

- C. Iulij Solini uita, per Ioannem Camertem. pag. 2.
C. Iulij Solini in Polyhistora præfatio, ad Autium suum. pag. 8
De origine urbis Romæ. cap. 1. pag. 11
De consecratione urbis. cap. 2. pag. 13
De diuisione anni, & diebus intercalaribus. ca. 3. pa. 19
De homine, & partu eius, deq; prodigiosa fortitudinis uiris, & Alestorio lapide. cap. 4. pag. 26
De similitudine formæ, & corporum proceritate: deq; mēsurā hominis, & de functorū pudore. ca. 5. pag. 33.
De uelocitate, uisu, & fortitudine. cap. 6. pag. 37
De memoria, de uoce adempta, & adepta, de morum laude, de eloquentia, de pietate, de pudicitia, & felicitate. cap. 7. pag. 40.
De Italia, & eius laudibus, de q; peculiaribus multis quæ in ea reperiuntur. cap. 8 pag. 45
De Corsica, & Catochite lapide. cap. 9. pag. 56
De Sardinia, de solifuga, de sardonio herba, de admirandis aquarum uiribus. cap. 10. pag. 56
De Sicilia

I N D E X.

- De Sicilia & Peloriade terra, & de aquis memorandis,
& montibus. cap. 11. pag. 58
- De insulis Vulcanijs. cap. 12. pag. 63
- Ex tertio Europæ sinu, Epeirus, Ætolia, Peloponnesus,
Attica, Boeotia, Phocis: multæ insulae, & in his me=
moranda omnia. cap. 13. pag. 63
- De Thessalia, & Magnesia, & altissimis montibus, &
Philippo Macedonum rege, cui alter oculus ad Me=
thonem erutus est. cap. 14. pag. 69
- De Macedonia, & regum successione, ac peanite lap=
ide. cap. 15. pag. 70
- Thracum mores, & instituta, & provinciae situs ac na=
tura. cap. 16. pag. 74.
- Insula, Claros, cuius facies Ægeo mari nomē dedit, Cy=
thera, Creta, in qua multa referuntur, quæ tum ad
animalium omnium genera, tum ad plāas pertineāt.
Carystos, cum aquis Hellopijs mirè salubribus. Cyclā=
des, Sporades, Atho montis umbra. cap. 17. pag. 77
- De quarto Europæ sinu, Hellestōtus, Propontis, Bospho=
rus Thracius, & mira de Delphinis. cap. 18. pag. 81
- De Istro, Hypani, & Borusthene fluijs, & Scythiæ par=
te, & de memorandis ferè omnibus quæ in his nascā=
tur locis. cap. 19. pag. 85
- De Hypani, & Borusthene. cap. 20. pag. 85
- De Hyperboreis, & Rhiphæis, Cimmerijs, & Hyrcanis,
& Tigribus, Leonibus, & Pātheris. cap. 21. pag. 91.
- De ortu marium internorum, de insula Apollimitarum.
de spatijs inter Scythas & Indos, de formis hominū,
de cervis, & Tragelaphis. cap. 22. pag. 94.
- De Germania

INDEX.

- De Germania, de auihus Hercinijs, Bifontibus, & Vris,
de Alcibus, & insulis Oceani septentrionalis, ac de
succino, lapide Callaite, & Cerauniarū generibus.
cap. 23. pag. 97.
- De Gallia, unde in uniuersum orbem aditus patet. Et de
oleo medico. cap. 24. pag. 99
- De Britannia, & lapide Satage. cap. 25. pag. 100
- De Hispania, Gaditano freto, interno mari, & Oceano.
cap. 26. pag. 103
- De Libya, hortis Hesperidū, monte Atlante. c. 27. pa. 107
- De Mauritania, de elephantis. cap. 28. pag. 109
- De Numidia, & in ea urfis. cap. 29. pag. 112
- De Africa, & de omnibus in ea memoria dignis. cap. 30.
pag. 113.
- De Hammanientum gente, deq; in ea domibus sale constructis.
cap. 31. pag. 123
- De Garamantibus, deq; miro apud eosdem fonte. cap. 32
pag. 123.
- De Æthiopia, de eius regionis hominum obscœnis moribus,
ac eorundem hominum monstrosis formis, de draconibus, miraq;
naturæ ibidem feris alijs, de cinna-
momommate, deq; Hyacintho lapide. cap. 33
pag. 125.
- Mira de intimis gentibus Libyæ, de lapide Hexecontalitho.
cap. 34. pag. 130
- De Ægypto, de Nili fluminis origine, augmento, ostijs,
de Api boue, de Crocodilis, Trochilo aue, Scincis,
Hippopotamis, Ibide aue, de miris Ægypti arboribus,
de Alexandria, de Pyramidibus. cap. 35. 131
De Arabiis

I N D E X.

- De Arabia, & in ea Thure, & myrrha, de Phœnice ac
Cinnamolgo auibus, deq; Arabum moribus, de lapi-
dum preciosorum generibus. cap.36. pag.138
- De Casio monte, de Pompeij magni sepulcro, deq; Ioppe
oppido. cap.37. pag.142.
- De Iudæa, & de fluminibus in ea, lacubusq; de Balsamo,
de Sodomo & Gomorro, de Essenis gentibus. cap.38.
pag.142
- De Scythopoli oppido, & monte Casio. cap.39. pag.144
- De Euphrate & Tigride fluminibus, deq; uarijs gemma-
rum generibus. cap.40. pag.145
- De Cilicia, & antro Coricio, deq; monte Tauro. ca.41.
pag.148.
- De Lycia, & Chimææ monstri fabula. cap.42. pag.150
- De Asia minori, de Ephesie Dianæ templo, de Alexædri
magni ortu, de inclytis Asiæ scriptoribus, de Phry-
gia, de Bonafo quadrupede, de Homeri & Hæsiodi
temporibus, de Memnonijs auibus, de Chamæleonte
fera, de Ciconijs, deq; Galatarum origine. c.43. pa.152
- De Bithynia & Hylæ raptu, deq; Annibal's exitu ac se-
pulchro. cap.44. pag.155
- De ora pontica. cap.45. pag.156
- De Paphlagonia, & Venetorum origine. cap.46. pa.156
- De Cappadocia, & in ea equorum natura. ca.47. pa.157
- De Assyria, deq; unguentorum origine. cap.48. pag.160
- De Medica arbore. cap.49. pag.160
- De Cassijs portis. cap.50. pag.161
- De Dirco, & Margiana regione. cap.51. pag.161
- De Oxo amne, & circa eum gentibus, de itinere Liberi
patris.

- patris, Herculis, Semiramidis, & Cyri regis termino,
deq; Camelorum natura. cap. 52. pag. 162
- De Seribus, & serico uellere. cap. 53. pag. 164
- De Attacis gentibus. cap. 54. pag. 165
- De India, & Indorum moribus, de eius regionis cœli cle-
mentia, de India fluminibus, deq; miris in ea animalib;
bus, arboribus, odoramentorum generibus, de Indis
item preciosis lapidibus. cap. 55. pag. 165
- De Taprobane insula, & qua ratione primùm innotue-
rit. Qualis illic nauigatio. Quis gentis eius mos in
rege eligendo. Item de Conchis, Margaritis, unioni-
bus. cap. 56. pag. 175.
- Indicum itinerarium cap. 57. pag. 179
- De sinu Persico, atq; Arabico, deq; Azanio mari. ca. 58.
pag. 181.
- De Parthia, & Cyri sepulcro. cap. 59. pag. 181
- De Babylone, de Atlantico Oceano, de Gorgonũ ac for-
tunatis insulis. cap. 60. pag. 182.

Finis Indicis omnium capitum Po-
lyhistoris C. Iulij Solini.

Regestum.

A B C D E F G H I K L M

Omnes sunt quaterniones.

Lugduni

sumptu haredum Simonis Vincentij
Mathias Bon home excudebat
anno publicæ salutis Mille-
fimo quingētesimo un-
dequadragesimo
Mēse Septēb.

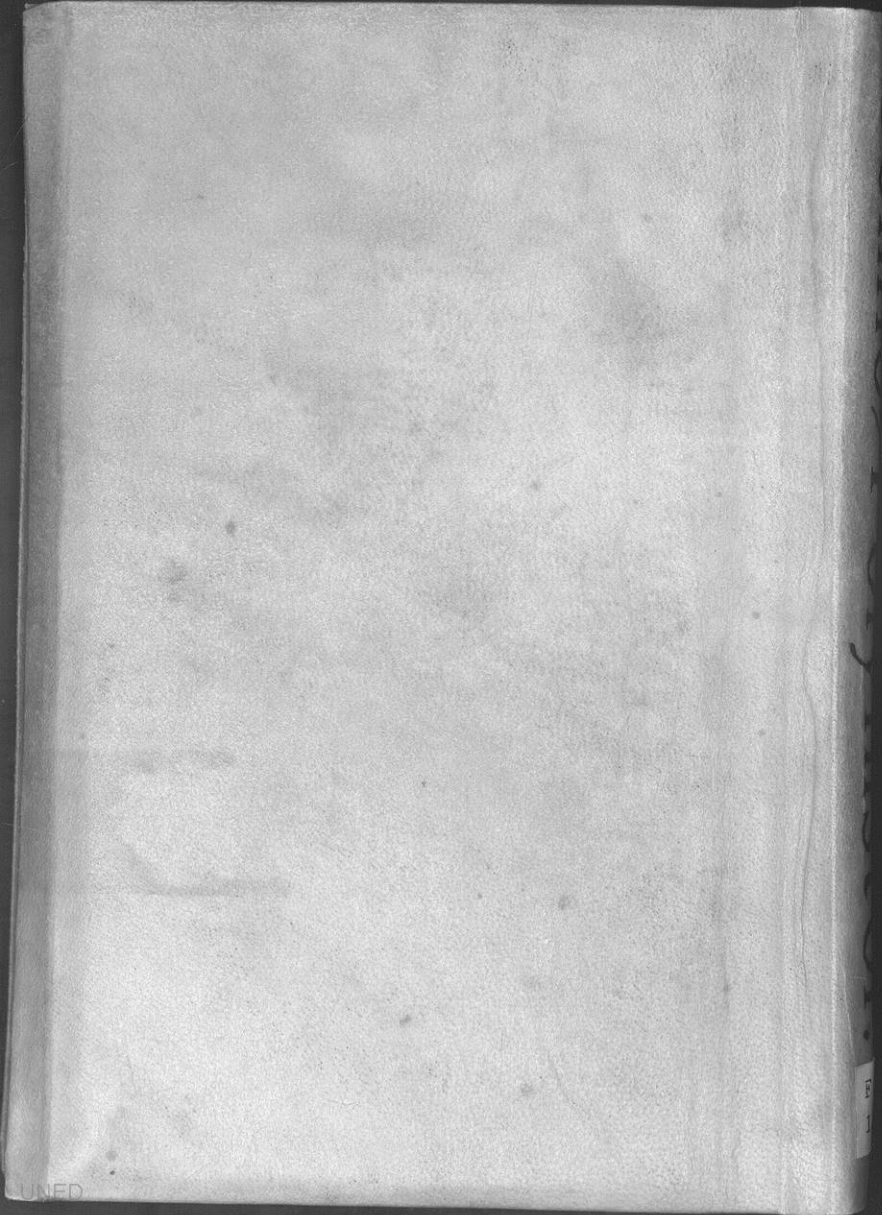


Lugbani

Imprimatur
Machias Bon home exordias
anno publicae salutis Mille
anno quingentesimo un
decimo agellimo
Mille Sepies.







SO

CO

HI

HI

DU

CO

11

TH

CO

HI

TH

HI

SO

TH

CO

HI

F. A.

128